

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

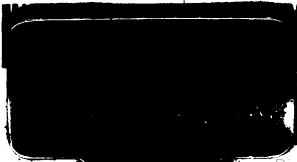
A. 1557

A 1557

Don Vondel

19

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Coll. for. Zepi Ant Bm

De Vernieuwde
GULDEN
WINCKEL

Der
Kunstlievende Nederlanders.

Waer in
Den Mensche door Poëtische, Historische en Morale Leerin-
gen, vertoont wort, hoedanigh hy zijn leven, handel
ende wandel, zedighlijk, eerbaerlijk en
vermakelijk sal overbrengen.

Hier is by gheboeght het **TWEEDE DEEL**: Waer in 't Vvelvaen der vereenighde
Nederlanden, en de droeve VVronert van **HENRICUS** de Grootte, Coningh van
Vranckrijk en Navarre, &c. Heffens andere slichtelike dinghen/
den Kunst-beminders worden door oogen ghestelt.

Door **I. V. V.**

Alles in acoge name maect-Dichten, met Verklarings in prose gestelt, en met
Konst-Platen & Beeldenissen verciert.

T'AMSTELREDAM,

Door Dirck Pieterfz: op 't Water / inde witte Parfse/
recht ober de Coegen-marcht. - **ANN O 1622.**

D I R C K P I E T E R S Z : Aen allen Deughd
en Kunst-Lievenden.

S O N N E T .

*Liefhebbers komt vry aen, voor yeder een staet open
De Gulden Winckel hier: komt en besiet vry, of
Veel liever koopt my nyt: ick heb hier niemwe stof
Om voeden nwen geest, voor by en wile niet lopen.*

*Voor een geringe munt wilt eene Winckel kopen
Van alderhande waer, oft eenen schoonen Hof
Van alderley gebloemt, waer nyt ghy mooght met lof
V vlechten eenen krans, pluckt bloemkens hier met hoopen
Of zoo't u niet en lust, word Byekens, en met vlye
VVt dit geschildert dal zoet honich-zeem confijt,
Hymettus staet hier schoon gebloeyt als eenen ruycker.*

*Hier is des Deughds Trezor, indien ghy zyt belust,
Leergierige komt hier, en nwen hunger blust,
De Deugd bereyckt de kroon, zy eyndicht al in suycker.*

Deughd bereyckt de kroon.

De
Suucker Ghenscht alle kunst-liebeden Nederlan-
 ders eeuwighe Keyt ende Ghelbarey.

HIER wordt u (geestighe Lief-hebbers en Beminders
 vande Deugd en Wijshedy) geopent eene WINCKEL
 van Poetische / of kloeck- versierde Moralishe of Ze-
 dighlijcke / Philosophische of Wijsgeerige Leeringen /
 Onder wysingen / Waerschouwingen / etc. om alsoo u
 doozluchtighe en aerdige verstanden op te queecken ende
 porren om het alder-doozluchtigste en heerlijckste te
 omhelsen: want als eener dese vrage onder ander woerde
 voorgestelt / wat hy achtete in de Wereld meest te blinc-
 ken? antwoorde / de Son : nochtans / seide de ander / en kunnen de blinde de
 Sonne niet sien. So antwoorde hy weder: zy sien hem niet / om dat zy van
 haer oogen berooft zijn: ey! So moet dan de Deugd veel meer blincken en schynen,
 dewelcke oock de blinden klaerlijcken sien: Want als ghy de Deught hebt (sep-
 de eener) so hebt ghy alles: maer als ghy de ondeugt hebt / so en hebt ghy oock
 niet u selven. Tot dese Deugd behooren wy ons niet alle naerstigheyt en blijft
 te begehren: ende dit is het dat de Guden/ als in eenen spiegel ons (na hare ken-
 nisse) hebben willen aenwysen/ hoe wy onsen kopten looy des levens best sou-
 den volbrengen: Enige hebben dooz tepkenen/ sommige dooz Fabulen/ande-
 re dooz treffelijcke Philosophische en Moralishe leeringen en spreucken / den
 Mensch tot het wit des Deughds gewesen/ in: t welcke zy verston den haere
 hooghste geluck/saligheyt gelegen te zijn. Is dit dan vanden Heydenen aenge-
 merckt / soo behoort het veel meer van ons Christenen beherticht te worden/
 daer wy de waere Deught/ met het aenleuen van dien / soo naechtelyck ende
 lebendighe dooz oogen behoorden te hebben: nochtans zijn wy so traeg en sluy-
 merigh/ datmen ons der Poeten Fabulen / der Philosophen Moralen ende
 Historien moet voordragen/om ons also totte Deugd (als met trappen) te doen
 opstegen. Wy hebben hier van een proebe in dit tegenwoordigh Boeck vooz-
 gestelt / dienende den Mensch alles tot stichtinge en leeringe/ jae totte waere
 Deught aentradende. Ende tot meerder vermaeck van ons teere verstanden/
 is hier de stomme schilderje en lebende dicht-kunst (als twee gesusters / mal-
 kanderen omhelsende) kunstlijcken versaeint / en het profpelycke by het ver-
 makelijcke geboeght; op dat/ wanneer de vliegende en onrustighe sinen dooz
 het lesen vermoeyt zijn / zy wederom dooz het aenschouwen der beeldenissen
 mogen verquicht ende verheught worden. Hier in na-volghende 't seggen des
 geleerden Horatii,

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Dat is:

Hy heeft den rechten sin getroffen vande saeck,
 Die 't nutte en stichtlijck werck maect van een goede smaeck.

Dan wat isser doch treffelijcker als de kennisse en de deught der wetenschap-
pen: en/ gelijk Cicero seyd/ so en is den Mensch niets aengename/ geneug-
lijcker noch behaeghlijcker als die selve; en daer teghen soo en isser niet schan-
delijcker als d'onwetentheyt. Doorwaer wy zijn wel veerdigh ende naerstigh
in 't besorgen van onse tydlicke goederen/ gelijk de voorgenomde Poet seyt:

*Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

Wat is:

De wack're Koopman loopt naer Indi dorre strandt,
Om Rijckdom, en siet aen noch water, vier, noch zandt.

Belhoorden wy dan niet veel meer totte Deught/ goede Konsten ende We-
tenschappen (die de weyde ende het boetsel des gemoets mogen genaemt wor-
den) genegen te zijn? want de lichamelijcke goederen worden door de Fortup-
ne verlozen/ maer de Wetenschap blijft oock als 't lichaem is gestorven.

Laet ons dan te samen de edele Wetenschap (als de goud-bloeme de Sonne)
volghen/ op dat de waere Deught (als de Morgen-Sterre) mach in ons hert
en gemoederen glinsteren en blincken.

Dit boeck is eerst onder de name van Kleyne Werlt bekend geweest/maer is
by ons verandert/ om dat het selve niet van de Kleyne Werlt, dat is vanden
Mensche, maer van eenige toeballen des Menschē handelt/ daerom isset daer
na op de naem bande GULDEN WINCKEL uptgegeven met nieuwe Dich-
ten/ die wy hebben bevonden dat den Liefhebbers aengenaem waren. Doch
also die selve geheel upt verhoft zijn/ hebben wy onder yder Welkenisse eeni-
ge Historien of aengename Spreucken gepast/ om dese druck so veel behaegh-
lijcker te maecken/ op dat de Leser het eene gelesen hebbende/ hem in 't ander
mach vermaecken. Want het en sal beyde niet sonder nuttighepdt geschieden/
vermits de Dichter dese Rymen also heeft gepast/datse by een yder met ver-
maeck ende stichtinge konnen gelesen worden: ende soodanigh oogh-wit heeft
oock gehad die de Historien en Leer-spreucken daer by versamelt heeft: want
men sal daer in vinden alle seplen en gebreken aengewesen/ en de rechte midde-
len voorgestelt om tot een deughdigh ende Godsaligh leven te geraken/ also dat
de Leughd hier door/ als metter hand/ na de Deught en eerbaerhepdt sal wor-
den gelepdt/ en van de ondeughd afgeschryckt. Oock is hier en daer eenige ver-
beteringe ende verniederinge gedaen die in d'eerste druck overgeslagen wa-
ren. Des eersten Dichters eere willen wy niet roeven/maer wy sijn daer-
dighhepdt en konst na de gelegenthepdt van dien tijd/ en seggen met Alb: Durer,
Er hat sein fleys gethan. Gehuypt dan dese eerlijcke en leerlijcke Dichten in
't goede/ en verwacht hier na wat de konst noch voor den dagh sal brengen.

D. P.

De

De Dichter wenscht zynen Z.
ABRAHAM DE VVOLF
 geluck ende eeuwiggh Ghet-Saren.

E Deughd', de witte Deughd, die altijd werd
 verschoven, (boven,
 De Deughd die 't edel goud en peerlen gaet te
 Is d' alderschoonste kroone, en 't heerlijckste
 cieraet (gaet.
 Dat hier den Mensche ciert waer dat hy henen
 Wat is een deughdigh Mensche een ciersel van
 der eerden!

Oft schoon de meeste deel hem acht van kleender weerden,
 Zo blinkt hy inden hoop van dit verkeerd geslacht
 Gelijck een gouden sterre in 't droeffte vande nacht:
 Oft als een schoone Roos, die inde doornen struycken
 Op hare groene steel heur bladen gaet ontluycken,
 Waer uyt de lentsche Bijde (terwijl de Sonne straelt)
 Geen doodelijck fenyn, maer zoeten Honigh haelt.
 Hoe heusch is zyne mond? hoe heyligh zijn zijn treden?
 Hoe liefelijck zijn tael? hoe aengenaem zijn zeden?
 Hoe starigh van gelaet? hoe matigh aen den sich?
 Al watmen aen hem siet aenmerckens weerdigh is:
 Gelijck een Lely-bloem verspreyt hy zyne reucke;
 Een lesse is elcke daed, elck woord een gulden spreucke;
 Die aen hem werd gespeurt, die van hem werd gehoort,
 Al swijght hy schoon, so spreekct al watmen aen hem spoort:
 Hy is een naeckct voorbeelde, oft spiegel daer de gecken,
 Schaemrood in mogen zien hun schandelijcke vlekken,
 Daer meed' zy zijn besmet, daer meed' sy zijn besmeurt;
 Hy is de rechte touts, waer aen de vrome keurt.
 De deughd van zyne deughd, de vroomheyt van zijn leven,
 Hoe hoogh hy klimmen moet, hoe leegh hy is gebleven:
 Vermids de Bergh waer op de Deughd stijght inde locht,
 En heur gelauwert hooft maeckt inde wolcken vocht,
 Zo hooge is en so steyl, ia moeylijck om bestappen
 Langhs eenen engen pat, met gladdē en slimme trappen:
 Vermids van duyzent nauw raectt eene op den t' lop
 Van dees verheven hooghte, alwaer hem zyne kop

V O O R - R E D E N .

Met Palm bevlochten wert, tot teecken dat ten leffen

Een heerelijcke Croon den klimmers is ten bekten:

So hebben d'Oude noyt noch vlijt noch moeyt gespaerd,

Om wiffelen in Deughd des Menschen quaden aerd.

De Philosophen oft verftandige Wijs-gieren

Vervulden tot dien eynd' het wit van hun papieren

Met meen'ge fchoone les, welck als een rijk Kleynood

Zy wierpen yeder een, om niet, in zyne fchoot:

En door een God'lyck vuyr des yvers voorts gedreven

Beverfthighden hun leer met een goed' heylich leven:

Als penningen die niet van heldre munte alleen

Maer oprecht van alloy oock bloncken voor elck een.

Pythagor', *Samos* roem, ons leeret als de wyze

Gebruycken soberheyd in dranck en oock in spyze.

De goede *Socrates*, onnosel sonder fchuld,

Leert ons het laftigh kruys verwinnen met gedult.

Diogenes in zyn vat bespot het ydel wroegen

Van onze onnutte forge, en leeret ons genoegen.

De tydelijcke haef leert *Crates* de Thebaen

Om vord'ren inde Deughd' ons al geheel ontflaen.

En *Solon* dadelijck vermaent ons sonderlingen

Met stille zedigheyd ons losse tongh te dwingen, &c.

Maer de verdurven Menschc en waft noch niet genoegh,

Oft zijn gemoed al fchoon met der Wijs-gieren ploegh

Dus omgelpittet was : dies veel Poëten abel

Om leeren met genucht verzierden meen'ge Fabel,

Die onder hunne fchorf' gemeen'lyck hielden in

Een fchoon geheymenisse oft leerelijcken zin;

Daer mede't woefte volck al bourdigh en met iocken,

Als met een lockende aes, goedwilligh werd getrocken

In 's wijs heyds heylich net: de Goddelijcke strick

Die ons geluckigh maeckt op eenen ogenblick.

d'Histori-fchryvers die benevens hun voorts brachten

Al d'ou gefchichten op den *Altar* der gedachten,

Betoonden yeder een met menigh voorbeeld fchoon

Hoe 't quaed zijn ftraffe vind, en 't goede zynen loon.

Hoe d'eene om leege valt, en d'ander is geclommen,

Wanneer, waerom, waer door, dit al is by gekomen, &c.

Maer als ick nu te gaer het onderfcheyden werck

Van alle fchryvers raep, zo is hun oogen-merck

En

V O O R - R E D E N .

En doel-wit al gemeen geweest het schoon bekransde
 Beeld van d'oprechte Deughd, de Bruyt daer 't al om danste.
 Ick volgende als op 't spoor (hoe qualyck het my veughd)
 Hier eene *Vinckel* heb geopent, daer de leughd
 Een kostelyck Thresoor van veelderley Cleynoden,
 Voor eene kleyne prijs wert vrundlyck aengeboden:
 De Dicht-kunst vindmen hier vereenight hupsch en fijn
 Met Beelden, d'wyl sy beyds Gezusters t'samen zijn:
 d'Een spreeckt, en d'ander swygt; d'een klapt, 'tgeen d'ander heelde;
 't Gedicht verklaert den zin en leerlyckheyd van 't beelde;
 De Beelden zyn de stof van 't vloeyjende gedicht,
 En toonen yeder zo een vrolyck aengesicht.
 Maer als ick omme sie wie met een milde ontfermen
 Myn slechte *Musa* voor den Schempers zal beschermen,
 Ick mynen *Abraham* verkiese, knap en gaeuw'
 Die heur vergunnen zal een lieffelycke schaeuw':
 Alreede is zy verblyd, misschien om dat den zegen
 Die hy te *Roamen* heeft so goedertieren kregen
 Van zyne *Heyligheyd*, hy uyt zyn goedheyd pleyn
 Zal storten op heur hooft, en maecken heur gemeyn.
 Ey! ziet eens hoe zy lacht! om dat sy valt in handen
 Des genen die verliet des *Rhyns* vermaerde stranden,
 En quam te *Parthenop*', daer *Maro* uyt der tyd
 Heeft zyne sterflyckheyd den marmor toegewyd.
 Goedwilligh dan aenveert *Mæcenæ* myne gunste,
 Die hier in meer uytmunt, als myn geringe kunste,
 Omhelst myn Zangh-Goddin, en bind also te hoop
 Ons lieve Swagerichap in eenen vasten knoop.

Den al neuen Z.

I O O S T V A N V O N D E L E N .

Twee

De GULDEN WINCKEL

*Twee VVerelden siet hier, d'e'en groot en d'ander klein,
Die wonderlyck te saem sich dragen over een.*

*1. Pet: 1. Al's menschen heerlickheyt, al's menschen pracht en roem,
Is niet als gras en hoy, oft als een veldsche bloem.*

GOD de aldervolkomenste VVerckmeester heeft dē mensche veel heerlijcker en verre boven alle andere dieren geschapen: want de dieren slaen, alleene tot haers levens onderhoud en der menschen dienstbaerheyt, haer gesichte nae de aerde en zijn om haer sōbere voedsel bekommert: maer den mensche heeft hy alsoo geschapen, dat hy met zyne oogen opwaerts alsijde de trefselijcke werken Godes met verwonderinge moet aenschouwen: Bestaende wyt twee deelen, als sienlijcke, aerdsche en vergancklijcke, te weten het Lichaem: 't ander wyt onsenlijcke, hemelsche en onverganklijcke, te weten de Ziele. En so wy dit nauwer willen insien, sullen bevinden dat het gene de groote Schepper in des werlt gestelt heeft, inden mensche te vinden is: te weten de vier Elementen, als de Ziele, die lochtigh is: 's hert, dat vierigh is: 't lichaem, dat aerdsch is: de mond, die waterigh is, en woorts 't gene de Dichter klaerlijck wysdruct. De oude Philosophen noemden den mensche niet onbequaemlijck de kleine VVerlt. De Natuur-kondigers seyden, dat de werlt was de groote Mensch, maer dat de Mensch was de kleine VVerlt: en dat oock te rechte: want gelijk de eene van Gods geleyt en gedreven word, alsoo wort d'ander van een Godlijcke en redelijcke ziele getrocken tot de kennisse aller dingen, alsoo dat hy opstijght met zijn gedachten tot het binnenste en verborgenste, iae tot de Hemelen self: Hy kent den loop der Sterren, Sonne en Maen, en weet te rekenen haren op en ondergang en 't dragen derselver, &c. Leght dan niet, o mensch! bedolven in het slyck der onwetentheydt, maer bedenckt waer toe ghy van Gode geschapen zijt: op dat ghy tot de volkomenheyt der wetenschappen, dat is om Gods te kennen, mocht geraken, want sonder desselfen kennisse is alles vergeefs. Daerom is noodigh datmen eerst hem selve leere kennen, ende alsoo doordringe tot de kennisse Godes, &c.

Enſchouwer, of het u eē dwaesheyſt docht verwyſtel
Dat 't redelijcke Dier onaerdigh met den tytſel

Van Kleyne-Werelt werd geciert en afgemaelt:

Ick bids u op dit beeld eens met u aēſicht ſtraelt:

De Menſch, de kleene Menſch toont u in korter ſtonde,
Kleen ſynde, 't heel begryp van 's Werelds groote ronde.

God heeft de groote A L door 't eeuwich woord geteelt,

Hy is de Schepper oock van dit zoet-apigh beeld:

Zee, Hemelen, en Aerd' beſtaen in vier hoofd-ſtoffen,
Soo doet dit ſchepſel oock, is dat niet juyſt getroffen?

Zyn gramschap is het vuur, ſyn roode bloed de locht,

Zyn vochtige natuur, het water koud en vocht,

En ſyn ſwaermoedigheyd is d'Aerde droef en duyſter.

Heeft 't Koninghlyck Palleys des werelds vol van luyſter,

Ooſt, Weſten, Zuyd en Noord, voor open poorten vier:

't Is even eens geſtelt met dit twee-voetigh Dier,

Zyn rechter is het Ooſt, zyn ſlinker hand het Weſte,

Zyn hoofd het Zuyden, en ſyn voeten 't Noords gewelte.

De groote wereld heeft twee wackere oogen ſtaen

In 't hoofd, d'eene is de Zon, en d'ander is de Maen,

De kleyne van gelyck, twee glinſterende kolen

In ſynen Hemel draegt, om 's daeghs, noch 's nachts te dolen:

Ia niets en is het groot getimmer med gedeelt,

Dat niet in 't aenſicht van het kleyne bouſſel ſpeelt.

De groote Globus rolt, en werd ſteets voorts gedragen,

Van *Lenten*, *Zomer*, *Herbſt*, en *Winter* met ſyn vlagen,

De kleyne van gelyck ſyn *Kindsheyd* wederom,

Zyn *Ieughd*, zyn *Manheyd* heeft, en ſynen *Ouderdom*.

Kort om, de groote A L heeft ſyn begin, en ende,

De kleyne komt met druck, en ſcheyd weer met ellende,

En dus ſy beydegaer verdwynen als de roock:

Want ſoo de Wereld is, ſoo ſyn de Menſchen oock,

Behalven dat de Menſch ſal worden nieus herboren,

En uyt den grave opſtaen, als alles is verloren.

*Ziet hoe Iupijn beſtiert des VVerelds ſilv'ren Eeuwe,
Des Somers groen van 't loof, en 's VVinters wit van ſneeuwe.*

Genef: 3.

In 't ſweet uws aengeſichts ſult ghy u brood bekomen;
Tot dat ghy aerde werd, waer van ghy zyt genomen.

Als de *Gulde*, eenvoudige en geruſte *Eeuwe* was, regeerde *Saturnus*: en doen en waſſer noch krygh of oorloogh, noch forge, noch vreeſe, maer elck leefde in vreughde, daer en worde noch ghezayt noch gemayt, maer het land bracht alles van hem ſelven voort. Doch daer na volghde de *Silvere Eeuwe* daer over *Iupiter* Heere was, doen moſt een yder omme-ſien hoe hy zyn bróodt verdienen konde. De Landman moſt ploegen, de aerde bracht niet meer vā ſelve vruchten, doen was de hitte verdrietigh, en de koude ondraeghlyck. Hy voerde

Doen sich de *Gulden Eeuw* het onderst' boven wende
(Gelyck een wanckel rad) met droefheyd en ellende,
De *Silv'ren Eeuw* quam, daer *Iupiter* van droegh

Den sceptor, die terstond op eenen and' ren boegh
Het groote wereld-schip deed wonderlycken zeylen,
Want hy 't waelf-maendigh jaer ging in vier deelen deylen:
Doen wertmen eerst gewaer des zomers heeten brand:
En 's winters strenge kou, de dorrigheyd van 't land:
Doen liep eerst yder een ontschuylen inde klippen,
't Rood zomers aengesicht, en 's winters blauwe lippen,
En d'ossen men in 't juck al hygende en besweet
Door onses moeders borst 't krom kouter trecken deed.

voerde oock in syne handt den *Blaxom*, en by hem den *Adelaer* ende
de *VVerlt*, daer by te kennen worde gegheven, dat *Iupiter* des wer-
relts Heere was, die met de scherpe ooghen des *Adelaers* aller Men-
schen doen beschouwde, en met grooter lydsaemheyd hare booshe-
den verdroegh, maer dat hy evenwel synen donder gereed hadde om
den Menschen van hare groulycke Godloofheden af te schricken, of,
in synen toorn, tot kaf te verbreken. Doen was 't noch een gelucki-
ge tyd, want doen en hoorde men noch niet van den dollen en bloe-
digen *Mars*, yder most in 't sweet zyns aensichts zyn broodt eten.
Och dat wy elck daer-mede slechts belygh waren! en danckten Godt
voor syne gaven, hielden zyn geboden, en leefden gerustelyck onder
elckanderen, op dat wy den zegen Godes, door *David* uytgespro-
ken, mochten genieten; Wel hem die den Heere vreeft, en wandeldt
op syne wegen, ghy sult u geneeren met uwer handen arbeyd, wel u!
ghy hebt het goed en 't sal u wel gaen,

*Ziet hoe Cupido valt, en om zyn onde luymen
So schandelycken moet den schoonen Hemel ruymen.*

Esai. 13.

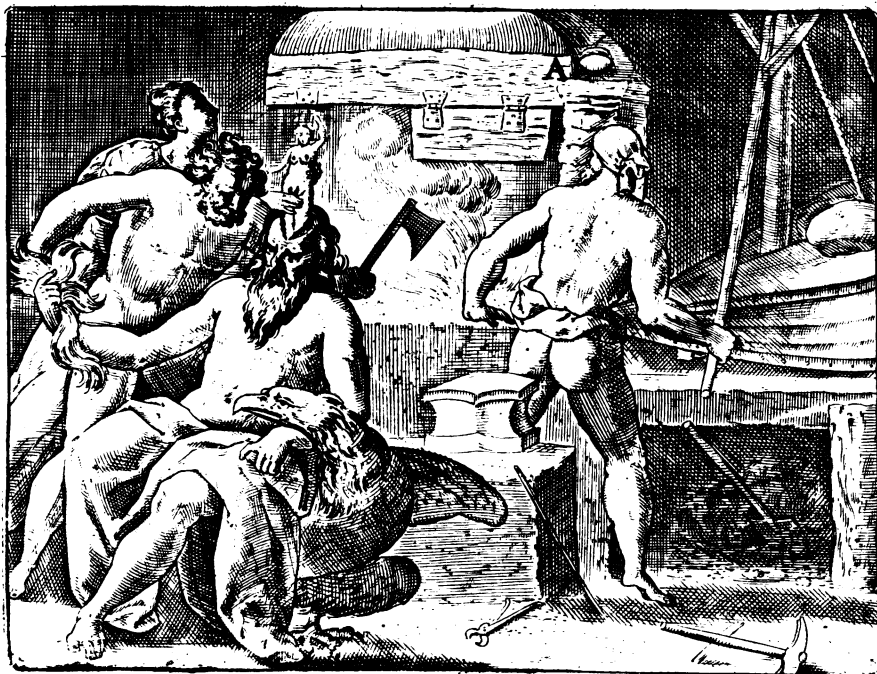
Die boven't Hemelsch heyr dacht stellen synen stoel,
Van Godes aengesicht viel inden Helschen poel.

GHy siet hier de vermetene dertelheyd van de Poëten afgebeeld, door den val van Cupido nyt den Hemel. Want die selve en was niet te vreden dat hy in der Goden opper-zael verkeerde, en zyn gaven, die hem van den Goden gegeven waren, tot het rechte wit gebruyckte: maer wilde boven den Goden wijs zyn, en zyn wijsheyd, dat is zyn dertelheden oeffenen ende misbruycken aen die gene waer van hy zyn krachten en kennisse hadde ontfangen: dies Iupiter vreesende dat door deses VVirktes geylheyd alles sonde ontfiecken en in brand geraken, werpt hem met grammen moede nyt den Hemel. Hier by wilden

C *Vpido, Venus*. Wicht ontstack met syne stralen
 Het heyligh Hemelsch Choor, en al de hooge zalen:
 't Een herte heeft hy voor, het ander nae doorklieft,
 Het queelden al van min, het queelden al van liefd:
 Hy werd terstont ge-eert van soo veel groote Ioff'ren:
 Nu ging hem d'eene dit, nu d'ander dat op-off'ren.
Inpyn die was beducht oft wel (tot zynder schand)
 De Hemel op het leest mocht raken inden brand,
 Dies hy den blixem nam, en in een groot onweder
 Met eene strale viers hem wierp van boven neder.
 Die opgeklommen was tot 't alderhooghste wiel
 Met eenen leegen kop weer inden afgrond viel.

wilden zy te verstaen geven, datter vele ongeruste geesten in dese werrelt waren, die niet te vreden zynde met de gaven haer van Gode gegeven, 'altydt ongerust waren, en door hare te groote neuswysheyd sochten tot Godt selve op te klimmen ende zyn wercken te berispen, ja waer 't mogelyck den Hemel te be-roeren. *V*Vant zy oordeelden datter niet snooders was voor de dertele verstand-en, dan opgeblasenheydt ende laetdunckentheydt, wanneer se eenmael tot den trap der eeren gestegen zyn; datse dan al voorts het hooghste woort willen voe-ren, ende aen niemant gebonden, noch geene wetten onder worpen zyn. De *Exemplen* van Phaeton ende Icarus behoorden ons te waerschoonwen, die den glants en brand der Sonnen te naer komende, van boven neder vielen: soo doen oock vele, die door al te groote laetdunckheyd derven in de binnen-kameren van Godes geheymnissen treden, daer doch niemand den brandt verdragen kan: alsoo datse in haere wyse dwaesheydt worden te neder geworpen ende beschaemt gemaeckt. *V*Vanneer de Schild-padde in hare schelpen blyft, dan isse beschermt voor ongeval: waer wanneer se 't hooft ende leden daer buyten steelt, dan moetse preese lyden van gequest te worden. Soo doen wy mede, wanneer wy te hooge (buyten ons selve) willen opklimmen, en met onse, al te vrye, spie-gelingen, de geheymnissen willen doorgronden.

*Aenmerckt hoe Iovis baerd Minervam uyt zijn hoofd,
Naer dat de mancke Smit zijn hersen heeft geklooft.*

Iacob: 3.

De wijsheyd die van God daelt met haer witte vlercken.
Is recdlijck, ongeveynst, en vol van goede wercken.

DE Poëten hebben versiert hoe dat *Minerva*, de Goddinne der wijsheyd, geboren is uyt het breyn en de hersenen van *Iupiter*, ende also hy merckte dat zijn huysvrouw *Juno* onvruchtbaer was: Dies hy *Vulcano* beval, dat hy met een scherpe bijl van Diamanten, zijn swangre hoofd kloven soude: daer uyt dan is voortgekomen dese wyse *Pallas*. Hier mede gaven sy niet duysterlijck te verstaen, dat de Wijsheyd, die uyt God geboren is, van boven komt, en in des menschen verstand en hersenen word gestort, also dat sy daer na met pyne en grooten arbeeydt wyse wercken, dat is: wijsheyds kinderen,

VOORT-

- S**iet hoe de kreup'le Smit *Inij*n voormaels geriefde,
 En met een scherpe bijl van Diamanten kliefsde
 Zijn swang're hooft, dat hem het harfsebecken kraecht,
 Waer door *Minerva* eerst in 't licht der weereld raecht.
- „Maer seght, ô Musal seght, en leeren dese versien
 - „Niet dat de Wijfheylight gescholen inde herffen?
 - „Dat 't kleynood des verstands, gelijk een heerlijk loth
 - „Alleen van boven komt, alleene komt van God?
 - „En dat dit Godlijk zaet ontfangen werd te voren,
 - „Daer naer met smerte en pijn gewonnen en geboren?
 - „Maer lieve segt my doch waerom wort wijd befaemt
 - „De wyse *Pallas* oock *Tritonia* genaemt?
 - „Is 't nier, om dat (gelijk 't begrepen wert by veelen)
 - „De Wijfheylight recht bestaet in dryderleye deelen?
 - „'t Geen is, 't geen was, 't geen sal, volkomen alle driem
 - „Verstaen, gedencken, en aendachtigh te voorsien?
 - „Waer naer ten laetsten dan de Koninghlycke reden
 - „Haer macht en mogentheyl weet wijslijck te besteden.

voortbrengt. Men noemde haer *Tritonia*, om dat de wijfheylight in dry deelen bestaet, te weten, in de tegenwoordighe dinghen te verstaen, de toekomende te voorsien, en de voorleden te gedencken, ende dat de mensche dryerley behoef om wijs te wesen, dat is, wel raden, recht oordeelen, ende oprecht handelen, &c.

De oude Heydenen hebben dit wel naer hare spieghelinge versiert door 't licht der Naturen, dewyl sy wel wisten datter yet Godlyckx onder schuyldt, maer de rechte kennisse hebben sy niet verstaen. Maer die door den Geest Godes geleert zijn, weten, dat God selve de wijfheylight is, en dat 't beginfel om tot de wijfheylight te komē, is de vreesse Godes. Daerom behooren wy alle naer dese heylige wijfheylight onse te benaersfigen, en met arbeyd en vlijt dieselve bewaren. *Augustinus* spreekt seer wel, die daer wil schatten der wijfheylight vinden, seyt hy, moet kuylen der nederigheylight en ootmoedigheylight graven, en niet af-laten voor hy hebbe den schat gevonden. *Bernhardus* seyt, soo ghy wijs waert en op u uysterste altijd dachtet, dan soud ghy wijs zijn inde Godlijcke dinghen, ghy soud oock de werlt kennen, en ghy soud voor de helle vreesen. Daerom vraeght eene onder den Ouden, wat is de wijfheylight? datmen altijd wat recht is moet doen, ende wat quaet is, nae-laten.

*Siet hier Iapeti zoon om zyn vyer-dieft gebonden.
 VViens Lever groeyd des nachts, en werd des daeghs verstonen.*

Marc: 9.

De worm (die niet en sterft in 't ongeblufte vyer)
 Den boofen eeuwigh knaeght wanneer hy fcheyd van hier.

Promotheus gelyck Ovidius verhaeldt, hadde Iupiter bedroghen door twee offe-huyden, daer hy hem van liet kiezen welcke hy wilde, d'eene was met vleys, d'ander met beenen gevult, ende Iupiter verkoos de huyt met beenen, ende oock was Iupiter toornigh dat hy hem 't Godlyck vuur uit den Hemel gestolen hadde: dies liet hy hem aenden Bergh Caucasus vast aen een kruys nagelen, alwaer hem van Iupiters Adelaer des daegs zyn Lever gepiëft word, die hem des nachts wederom wast, alsoo dat hy een gedurige wrake der Goden om zyn bedreven misse-daed, in zyn ziele moet lyden. Hier door wilden

zy

EY ziet! hoe *Prometheus* van *Jupiter* verſtoten,
 Zo iammerlijk en droef aen *Caucaso* geſtoren
 Den *Echo* gaende houd, en met een droef geweën
 Ah my! ah my! ah my! weckt drymael achter een:
 De Arent niet en ruſt, ziet hem eens lever-picken,
 En als een greetich aen het rouwe vleefch inſlicken:
 Den Goden laſtert hy, en wenſcht in deſe nood
 Dat hy zyn leven hier magh cynden met een dood:
 Maer 't is vergeefs geklaeght, zyn lever langs hoe wreder
 Is 's daeghs des vogels roof, en groeyt by nachte weder.
 „ Onzaligh is te recht die 's Hemels gunſte derſt,
 „ Die ſtervende altyt leeft, en levende altyd ſterft.
 „ O Menſche! ſpiegelt u, verzoent in tijds Gods toren,
 „ Want als de booze ſterft ſijn ſtraffe eerſt werd geboren:
 „ Al zwijght God hier een wyl, zoo word nochtans het end
 „ Des quaden, op het leſt 't begin van ſijne ellend.

zy wytbeelden, dat niemand den Goden moſt terghen of tot toornigheyd verwecken. *Vant*, ſeyden zy, de Goden zyn wel traegh totte ſtraffe, maer zy komen ſeecker en gewis. De Godloofe, ſeyd een oud Schryver, worden of inwendigh of wytwendigh geſtraft. Inwendigh om dat haer de ſtraffe der ſonde altyd voor de ooghen is, en dieſelve als geſtadigh in haer ziele ommevoeren, ſoo dat haer de Hel-Goddinnen niet met brandende ſackelen, maer met perſinge ende behauntheit der conſcientie vervolghen. De wytwendighge ſtraffen ſchynen ons lichter, vermids ons dieſelve niet lange quellen. Maer gelyck ons dunckt, dat die ſeecker zyn, die met beſmettinge of verrattinghe geplaeht zyn, als die met koortſe of eenige andere onſtekinge, daer nochtans de koortſen ende ſlechte gebreken meeſt wyſteken, alſo worden de Godloofe met lang ſame treden der verdraeghsaemheyd inde ewige dood geworpen. Deſe waſt de Lever weder aen die altyd afgeknaght wort, en voelt nimmer ruſte. O ellendige! die deſen Rechter word overgeleverd, daer men ſo dickwils ſtervende, nimmermeer en ſterft.

*Siet, hoe met heur een oogs verlies de Nydigheyd
VVt afgunst koopen wilt heur s naesten oogen beyd.*

Proverb: 14.

Des lichaems leven is een goedigh hert vol vreden,
Maer bitt're Nydigheyd is etter inde leden.

Dese versieringe van *Inpiter*, dat hy *Phæbus* op der aerde sent, om der Menschen gemoederen te ondertaften; hebben de Oude Wyse gepast op de *Nydigheyd*, want zy seyden dat *Phæbus* keur gaf aen twee dochteren, wat d'eene mochte begeeren soude d'ander dobbel hebben, over-sulcx, met Nydicheyt ontfsteken, verkoos, dat haer een ooghe mocht uytgesteecken worden, op dat d'ander mocht beyde verliezen. Dese Nydigheyt is van sulcken aerd, dat zy verarmt in eens anders welvaren: zy soeckt heur eygen schade, om haer even-naesten grooter schade aen te doen. De Nydigheyd, seyd *Chryso-*

STOM.

DE groote *Iovis* zand *Apollinem* opeerden,
Met zijn ſaffranich hooft, en met zijn vuyr'ge Peerdē,
Op dat hy *Nymphen* twee zoude ernſtigh draghen
veur,

Dat hy uyt louter gunſt hun gaf den wille-keur
Dat d'e'en zoude eyſſchen wat heur herte mocht bedencken,
End d'ander hy tweemael zo rijcken gift zoud ſchencken
Als d'eerſte wenſchen mocht: 't was niet zo haefst gezeyd,
Oft d'herten knaechſter quam, de ſwarte *Nydigheyd*.
O *Phæbi*! (zeyde zy) ſpand uwen gouden boghe
Met eenen ſtalen ſchicht, en van myn rechter ooghe
't Gezicht des appels quetſt, ô *Phæbe*! ick verkieſt,
Ten minſten d'ander heur oogh-appels beyd' verlieſt.
„Aldus ſchept *Nydigheyd* (genegen tot den quade)
„Een wonderlyck proffyt uyt heures naeſten ſchade,
„S'en ſpaert haer een oogh niet, hoe oock de ſake loopt,
„Wanneer zy daer meed' ſlechts eens anders blindtheydt
koopt.

mus, is een vergiftigh quaet, zy verkeert den Menſche inde geſtalte-
niſſe eenes ongenadighen Duyvels. Daer door is de dood inde Werlt
ghekomen, door de Nyd is *Abel* vermoord, *David* tot den dood-
ſlach ghekomen, en de Ioden hebben *Chriſtum* door Nyd ghe-
kruyſt. De Nydighe menſchen, zijn als de Wefpen, die uyt anderen
vuyligheyt worden gevoed, ſo behouden ſy oock uyt anderen onge-
luck haer voedsel. *Cleobulus* ghevraeght zijnde, voor wien men ſich
voornaemlyck moſt wachten? antwoorde ſeer wel, voor der vrien-
den Nydigheyt en voor der vyanden liſten ende lagen. Nochtans ſeer
qualijck kan de Nydighe daer ander vrucht uyt trecken, dan dat hy
hem ſelven quelle, ende die benijt wort is daerom niet te ongelucki-
ger, 't is beter benijt als beklæegt. Laet zy vaſt byten op hare tanden
ende quellen inwendigh hare ziele, zy winnen niet anders als herten-
leed ende rouwe, en als wy het wel inſien, zy is een ander ſoo vyand
niet als haer ſelven. Laet wy doch alſo niet gefinnet weſen, dat d'ee-
ne den anderen verachte, ende d'eene den anderen benyde, maer lee-
zen liever, dat yder met het zyne te vreden zy.

*De Pyler die ghy ziet, van Godes schickingh is:
Een levendigh patroon, en klare beeldenis.*

Iob 14.

Den Heere heeft den Mensch voor synen laetsten dagh
Gestelt een perck, 't welck hy niet overtreden mach.

TErminus was by den Romeynen een God der schickinge, daermede zy te verstaen gaven, dat alles wat by de Goden gestelt was, vast en onbeweeglick moest wygevoert worden. Hier stelden zy hem oock als een pael tot een seker merck-teecken van hare scheydingen, daermede een yder het zyne worde gegeven. Dat Iupiter daer voor schijnt te vluchten, daermede verstonden zy, dat Iupiter selve onder dese Godt en 't Fatum moest buygghen: want de Poëten

DE Marmere Pilaer staet vast, en onbeswiken,
Hy wijckt niet voor *Iupijn*, maer blyft een eeuwich
teecken,

In spijt van weer en wind klimt hy ten Hemel op,

En stijght tot inde locht met eenen trotsen kop:

De Pael staet daer hy staet, hy weet van geen verschrickingh,

„Te recht hy een figure, en beelde is van Gods schickingh,

„'t Gezet welck is gestelt door 't Goddelijck beleet,

„Hoe groot, hoe hoogh, hoe diep, hoe langh, hoe wijt, hoe
breet,

„Wat was, wat is, en blyft, van gis't ren, heden, morgen,

„O! dit light wonder diep in Godes raet verborghen!

„Zoo diep dat ick my ysc! als ick dien afgrond naeck,

„Blyd' ben ick blyd' dat ick daer weder uyt gerack.

Poëten vertellen dat *Iupiter* niet en vermochte zynen soen *Sarpedon*, die met de boeijen van dit *Fatum* gebonden was, dat is van een harde dood, te verlossen. Van zy versierden vele dingen, en waren daerin oock seer verscheyden van gevoelen. Eenighe gevoelden dat het *Fatum* hingh aen de macht der Sterren, ander hielden dat het inde nature also gestelt was, en noemden daerom 't natuurljck *Fatum*, d' andere dat het niet en kost verandert, maer most gheweldelijck uytghevoert worden, dat noemmen 't geweldigh *Fatum*, &c. Maer om vele hier van te spreken is onnoodigh, men lese daer van *Lipsium* in zyn Boeccken vande Stantvastigheyd in 't 18. 19. 20. Capittel.

Voor dese Godt *Terminus* worden by den Romeynen geoffert, vruchten, honichraten ende wijn, daer van *Ovidius* in zyne *Fatis* breeder verklaringe doet.

De GULDEN WINCKEL

*Siet hoe de wrake Gods (op dat wy niet en dolen)
Hier vergeleken werd by eenen stillen Molen.*

Luc: 18.

Zal God niet wréken dan zijn lieve en uytverkoren,
Hoewel hy goedertier, en langhsaem is tot toren?

W At de Oude Zedevormers by dese stille staende Molén hebben willen te kennen geven, sult ghy lichtlycken verstaen. zy versierden dat de Goden seer langsaem waeren om te straffen, en met groote lanckmoedigheyd verdroeghen de sonden en boofheden der menschen; maer dat sy ten laesten onttaken met een groote gramschamp, also dat sy daer in gelijck waeren de Molens, dewelcke al ist datse lange staen sonder sich te beweeghen, nochtans ten laesten door eenen harden wint gedreven, seer snellijck omme loopen, alsoo dat niemant haeren loop kan stutten. Daerom seyden de oude wyfheys bemin-

der Kunst-tiepende Mederslanders.

De Molen die een wyl staet stille sonder wielen,
 Gelyck de wrake Gods die 't quaed heel sal vernielen.
 De Molen slapet wel een wyle windeloos,
 Soo doet oock Godes wrake, al zyn wy noch so boos:
 Maer als de Storm-wind blaest als of hy waer verkerfset,
 De swaeren Molen-steen al 't graen tot gruyts vermorfset:
 So oock, als sich verheft de gramschap onses Godts,
 VVerd al het quaed vermaelt, al zyn wy noch soo trots.
 „De stille Molen dan ons allen zy een bake.
 „Dat wy de goetheyd Gods erkennen voor zyn wrake:
 „VVant of zy schoon verwoest, soo sal zy doch in 't lest
 „Gelyck den blixem gaen van 't oosten tot in 't west.
 „Die Gods langmoedigheyd dan hier naer 's vleeschs behagen
 „Heeft achteloos vorsuymt, sal 't veel te spa beklagen,
 „VVanneer de gene die hem vriendlyck heeft genood
 „Met een wreet aengesicht, hem inden asgrond stoot.

beminders, dat God sachtlycken totter wrake treet, doch dat hy de lancksamheyt der straffe daer nae mette swaerte der selven vergelt. Synesius seydt seer wel, de Godlyke natuyre gaet langhmoedelycken sachtelycken voort, ende daerom bedachten zy mede, dat de Goden al soetjens met haere straffe volghden en den boosdoenders kort op de hielen waeren, want, seyden sy, de Goden hebben wolle voeten en yfere handen, om te kennen te gheven, dat sy wel sacht aenquamen, maer hart aen tasteden. Daerom dient ons de spreucke des Outvaders Gregorij wel in achtinge te nemen, wanneer hy seydt: Niemand en versuyme de lanckmoedicheyt Godes, die anders so veel te scherper gerechticheit in zyn oordeel sal gebruycken, als hy te vooren groote lydsamheyt bewesen heeft. Bernardus seght mede, O Vader! ick begeere van u, dat doch u toorn, waermede ghy den Sondaers kastijt, alleene zy een kinderlycke kastydinge, ende niet een gramschap waermede ghy dieselve uyt den luffthof sluyt. Laet ons daerom ghewaerschout wesen dat de lanckmoedigheyd Godes, by ons niet worde inde wind gheslaghen, want het is seecker, dat der boosen straffe en oordeel wel wat verlengt maer niet vry gelaten, de tyd wel wat uytgestelt, maer niet weghgenomen sal worden. Want de boosdoenders en dragen so haest niet de schult in haere borst, of zy voelen te ghelyck de straffe op haere schouders: door dien Nemesis de Godinne des waex, aen haere slippen geketent is.

De GULDEN WINCKEL

*Siet hoe een seldsaem kruyd (ô wonderlyck bedryf!)
Het leven weder brengt in een gesturven lijf.*

Sapient: 16.

Geen kruyd noch plaester heeft Israël in 't gemeen
Genesen, dan ô Heere! u eeuwigh Woord alleen.

AE Sculapius wort gestelt voor de vinder der kruyden, en dat hy geboren is nyt het doode Lichaem van Coronis, zyn vader was Apollo, over sulcx dat hy onder den Goden gestelt is: hy heeft oock in syne konst alsoo toegenomen, dat hy den dooden Hippolitum weder levendigh soude ghemaeckt hebben, als mede Androgeum de zone van Minois, die vande Atheniensen ver slaghen was, &c. Sy hebben hier mede dese konste als Godlyck willen nytbeelden, gelijk zy in haer selven grootlyx is te loven. Want de Medegyn-konst is van God ontfangen. Seggen de Hebreëen niet dat Raphael de Ertz-

TWijl *Esculapius* vast wandelt op en neder,
 En tot gezondheid zoekt de kruyden groê en teder,
 Hy eenen Herder ziet, die in een dal gezwint
 Strijd met den Basilisc', welck hy op 't lef verwind,
 Door kracht en middel van een deel gevlochten blaren,
 Daer zijn hoofd-flapen beyd met overschaduw't waren:
 Dies *Esculapius* hem vuyrich daer om bad.
 Maer nauw den Herder hem dees gift geschoncken had,
 De loose Basilisc' die haddet haest vernomen:
 Dies hy om stryden weer is haestigh aen gekomen.
 Maer, laes ! de Jongelingh te zwack viel en te licht:
 Hy storf zo haest hy sagh 't wreet monsters aengesicht.
 Het welck de grooten Arts nauw ziende, hem gewreven
 Heeft met het zelfde kruyd, en bracht hem zo ten leven.
 't Welck als ick 't overdenck, gaet boven myn verstand,
 Dat zulcken grooten kracht het kruyd is ingeplant.

Engel dese konst hebbe gebruyckt? Christus de rechte Genees-Meester ende Arize der Menschen, heeft hy niet vele krancken ende gebrecklycke genesen? heeft hy die kracht oock zynen Discipulen niet naegelaten? De Koningen hebben dese konst selve geoeffent, als Sabor en Giges. Sabid Koningh van Arabien, Mithridates van Ponto, Hermes Koningh van Egypten, Mesua des Koninghs Damasi Neve, behalven groote menichte van geleerde mannen, als Avicenna, Plato, Aristoteles, Hippocrates, ende vele andere nytnemende Philosophen. Also datmen de oprechte konste der Medecyne wel mach in grooter weerde en eere houden: de VVysman seyde, eere den Medecyne om des noots wille, want de Heere heeft hem geschapen, ende de Medecyne komt van den hooghsten, &c. De Heere laet de Medecyne nyt der aerden wassen, ende een verstandigh mensch en veracht die niet.

't Is Bacchus die hier zit, na't leven wyghebeelt,
Die ons den Geest verheughd, en alle zorge omsteelt.

Syr: 31.

De ed'le zoete Wijn, verquickt des menschen hert,
Wanneer hy matighlyck met smaectk genutticht wert.

WAerom *Bacchus* van de oude Poëten by eenen Ionghelingh worde afgebeeldt, daer van sal yder, die eenighe van hare schriften gelezen heeft, genoeghsaem onderrecht zyn. Want sy verstonden by *Bacchus* eygentlyck dē Wijn, dat dieselve vrolyck maectte ende den gheest vaerdigh, om vele dinghen kloecker te anveerden, wanneer die met soberheyt gedroncken wort, andersins bedompt zy de'sinnen ende maectt dieselve, onbequaem. Hierom stelden sy het Paerd *Pegasus* aen zijn syde, om de wackerheyt des verstants daer mede te kennen te geven. *Plutarchus* schrijft den Wijn toe, dat zy de welsprekentheyt ende konstige vindinge heeft voortgebracht, want dan

Hier zit de wijn-God self met zynen platten kroes,
Op zijn gezadelt Ros, en speelt al vast avoes!
O *Bacche!* drinckt eens om, en laet ons oock amoeijē,
't Vat is niet hallef leegh, wy mogen noch wel poeijen:
Maer zeght my hoe u hoeft dees lichte vleugels krijght,
En *Pegasus* aldus gevlerckt na boven stijght:
Is 't niet, ô Geve-lust, Wijn-vinder, Licht-beloven!
Om dat de wijn versterckt en stiert den Geest na boven?
Maer waerom krunkelt dus dees wijnrancke in u hand?
Is 't niet om dat ghy eerst den Wijn-stock hebt geplant?
Waeromme zydy dus geschildert bly en iueghdigh?
Is 't niet om dat de Wijn den Mensch maect kinds en vreug-
En waerom zydy naeckt? is 't, om dat onbeschaemt digh?
De dronckaert niet en weet, noch acht wat hem betaemt?
O dat is wel geraen! dus drinckt uyt mijnder schalen
Eens lekker druyven-bloed, ick sal 't gelagh betalen.

dan, seyt hy, zijn de geesten los en vry, die andersins gheketent ende gebonden schynen te wesen. *Homerus* selve beveelt zynen *Vlyssi* dat hy van hooge saecken by den Wijn soude spreken, welverstaende tot matigheydt, en dat zynen gheest daer door te wackerder ende scherper wesen soude. Hoe wel vele vande oude Poëten, dit al wat verder hebben aenghenomen. Want het was eerst, datmen ter eeren van de drye *Gratiën* of Danck-Goddinneken soude drincken, maer men knoopte daer terstont mede by, dat de Negen *Musen* oft Sang-Goddinneken oock niet moften vergeten zijn. Also dat vā *Ennio* verhaelt wort, dat hy zijne Oorloghs beschryvinghen ende *Aeschylus* zijne treurspelen by de Wijn souden gedicht hebben. *Horatius* schijnt van dit evel vry sieck geweest te zijn, wanneer hy schrijft:

Diens Dichten zijn veracht en werden nimmer ont,

Die met schrael water zijn begoten en bedout.

Oock *Martiales* derf wel seggen:

Wanneer ick nuchtren dicht, dan zijn geen Rymen goet,

Maer droncken, loopen my veel Ryms in't gemoet.

Doch men moet voor al dese edele gave niet tot overdaed maer tot soberheyt gebruycken, altyds gedencken dat de selve tot verheuginge van des Menschen herte, maer niet tot misbruyck gegeven is.

*De Vreed' veel overvloeds een yeder maecke gemeen,
VVanneer de dullen Krygh met voeten licht vertreen.*

Iob 22.

Vereenight u met God, hebt vrede in u gemoeden;
Ghy wert uyt zynen schoot gezegent met veel goeden.

Hier staet de soete Vrede, hebbende aen haere hand Pluto, die zy gevoestert hadde, dat is de Ryckdom, en was geladen met den volten horen des Overvloets, om te betoonen wat heerlycke en aengename dingen door haer voor den dagh komen: zy heeft de wroedende Mars ende bloedige Bellona met alle zyn krys-geweyr onder hare voeten vertreden, also dat de Landman wederom zyn ackers mach ploegen, de Koopman veylich reysen, ende yder gerustelyck onder zyn dack schuylen, alsoo dat des dullen kryghsmans rooverije ende branden niet meer gehoort werd. Silius Italicus seyd:

De Vrede is 't beste voor-gewin Van dat den Mensch gegeven is.

Een

Siet. *Cornucopia* met heuren volen Horen
 Ontluycken, twylen *Mars* al schuymende van toren
 Met zijn *Bellona* licht getreden met de voet:
 Gekneuft is zynen schilt, en zynen stalen hoet:
 Zijn yfer is verftompt, en zyne spiets gebroken:
 Zoo dapper heeft de Vreed' zich over hem gewroken.
 Duert langhe, ô zoete Vreed'! dat eeuwigh voor dy buygh
 De dulle God des krijghs met al zyn wapen-tuygh:
 Verftickt zijn moort-trompet, en laet zijn Vendels rotten,
 Scheurt zijn banieren al, en werptse voor de motten:
 Zijn woedige *Tropheen* vernielt hoe schoon en weerd:
 Maeckt van zijn spiets een zeyn, een kouter van zijn zweerd.
 Op dat de Acker-man weer met een goet genoeg
 Magh onzes Moeders rugh doorvoren, en doorploegen,
 En, *Ceres* wederom toewyden met genucht
 Het eerste veld-gewas, het eerste van zijn vrucht.

Een Vred' is beter na mijn fin, Dan veel Triumphen met gewin,
 De Vred' het land behouden doet, En maeckt den burgers eens gemoet.

De vrede is so edel dat oock haer name selve soet is te hooren, hier door worden de landen, de Steden, de gemeene saken, de Rycken en Koninghrycken gestreut en onderhouden. De vrucht van alle geluck saligheyd is de Vrede. *Guicciardin* seyd, ick en sie niet heyliger, niet nodiger, noch Gode aengenamer, onder den Christenen, dan Vrede, want sonder dieselve, sie ick alle Godts saligheyd, Godts-dienstigheyd, ende alle goede zeden vervallen tot een openbare bederffenisse: want sonder Vrede behagen Gode selve niet u gaven die ghy op den altaer brengt. Daer-en-teghen, wat isser vervloectter als den krygh? wanneer *Mars* ende *Bellona* haer bloedige *Tropheen* opsteken, ende den droeve allarm blasen, dan isset al vol vreesse ende benauwheydt. De Eendracht is op 't hooghste noodigh, want door Tweedracht, worden grootedinghen verplettert, en kleyne dinghen steecken haer hoest op door Eendracht. De voor-daed van *Scilurus* sal ons leeren, die zijn tachtigh zonen beval den by-een gebonden bosselfpylen te breecken, maer als zy 't selve niet vermochten, brack hy elcx besonder voor haere ooghen, segghende: blijft ghy eendrachtigh ghy sult sterck zyn, maer tweedrachtigh, salmen u licht verstroeyen en breecken. *Salustius* verbaelt, dat *Micipia* tot zijn zonen seyde: ick overlevere u nu het Ryck, vast genoegh so ghy vroom zyt, maer swack soo ghy quaet zyt. Dit behoorde ons allen te leeren de Vrede en Eendracht te omhelsen, op dat wy niet door Tweedracht verheert ende overwonnen worden.

*Ziet hoe Vron Venus wicht met zijn gheulerckte sprieten
d'Onledige Diaen kan quetsen, noch doorschieten.*

Syr: 33.

*Drijft stadigh uwen knecht ten arbeyd vroegh en spaed,
Want luyheyd ontucht baert, en alderhande quaed.*

DE Poëten hebben verfiert, hoe dat *Cupido* door zijn vierighe pylen alle Goden en Godinnen tot liefde ende minne hadde ontfcecken, maer dat hy *Diana* (om dat sy geftheadigh bēligh was in 't wilt te iagen en te schieten) niet en koste treffen. Hiermede gaven sy kloecklijck te verstaen, dat de dertele geylheyd en heete minne niet en was te betomen, dan door geftheadige arbeyd en naerstigheyd, ende daer-en-teghen niet meerder worde gekoestert ende gequeeckt dan door ledigheyd, leckerheyd ende overdadigheyd. *Lucanus* seyd, dat

de

Siet hoe *Diana* spoeyt met heure wack're broofkens
Langhs 't schoon ghebloyde veld bezaeyt met roode
Roofkens,

Ziet hoe zy rent en loopt door 't schaduwende bosch,
Gebooght, gepijlt, geleerst, geladen met den tros,
Den koppels hifsende aen het Wilt met open kelen,
En geeft haer gouden haer den windekens om spelen,
Hier vanght zy eene Hinde, en ginder een wilt Hert,
Dat met zyn hoornen in de tacken is verwert,
Hier eenen snellen Haes, die met zyn ommekijcken
Niet mocht in sijnen loop den rancken Hond ontwijken,
Nu kruyft sy 't doncker wout, nu schuyt sy eens in 't lis,
Dat ondertusschen sy *Cupidoos* doel-wit is,
Sy niet eens mercken kan, dewyl sy langhs hoe styver
Volherdight inder jaght, en groeyt in desen yver.

„Want wie de Luyheyd haet, en Neerstigheyd bemind
„De liefde in sijnen vlijt, en arbeyd overwind.

de ledigheyd den Mensche maeckt losse sinnen, dat selve is klaerlijck
in *Saraanapalo* te sien. Oock seyd *Catullus* seer wel:

*De Ledigheyd heeft eerst den Pringen 't onderbracht,
En troste Steden zyn vergaen met al haer pracht.*

Lycurgus die andersints een seer gestreng Wet-gever was, heeft
geoordeelt, om de ionckheyd van Ledigheyd af te leyden, dat sy hun
souden begeven tot arbeyd, tot iagen, tot loopen, tot swimmen, op
dat zy gewent souden worden hongher, dorst, koude ende vorst te
verdragen. Ende als wy te recht willen insien wie dat door ledigheyd
zijn eere en dapperheyd ter zyde gestelt heeft, sie aē selve de Romey-
nen, ende onder andere de voortreflijcke Mannen *Scipio* ende *Lelins*:
als zy het ghemeene beste, door haer al te groote ledigheyd ter
zyden hadden gestelt, dat zy aende strand ginghen om mossien ende
schelpen te soecken, en tot alle spelen te begeven. Doch men moet
hier in oock onderscheyden dat het heel anders is met eerlijcke Le-
digheyd, die oock den Burgeren is toe-gelaten, als met traghe ende
vuyle luyigheyd, die des Duyvels oorkussen is.

*Cupido en de Dood die fliepen beyde t'famen,
Omwakende zy blind elck anders fchichten namen.*

Rom: 6.

De Dood, de bleecke Dood (wanneer wy 't recht doorgronden)
Is het gerechte loon, en ftraf van onze zonden.

Hier leyd Cupido met de Dood foetlyck te ruften, en opstaende neemt d'eene des anderen geweer onwetende: also dat de Dood quetst met Cupidoos fchichten, die hy behoorde met zyn eygen pylen doorfchoten te hebben: en wederom quetst Cupido met des Doods pylen de ionge herten, die noch gaeren lange tyd inde vreughde fouden willen blyven. Hier mede verftonden zy: dat de aerd en loop defer werlt sodanigh is, dat de blifende Jongelingh door des Doods pylen getreft zijnde, daer henen sterft: en dat d'oude quymende Bestvaer door een beymlyck vuyr ontfteecken wefende, noch foeckt om een

Cypido en de Dood zich leyden om te slapen
In een zacht Bloemen-dal, met hun getuygh en wapē,
Maer als zy beyds te gaer ontwaken uyt den dut,

Onwetende nam d'een des anderen geschut:
Het domme Minne-wicht gingh schieten met der ylen,
De herten die hy trof, haest storven van de pylen:

De Dood, de blinde Dood, waer zy de borst doorklieft
Des grysen ouden mans, daer queeld hy vande liefd'.
„Daerom ist dat (hoe vreemt het schijnt in onzen zinnē)
„Den Iongen dickwils sterft, en d'Oude queelt van minne:
„Daerom ist dat de Ieughd als cene bloem valt af,
„Van heuren groenen steel, geblixemt in het graf,
„En dat het Minne-vuyr des Ouden hert doorkruypet,
„En pynelijck hem 't mergh uyt zyn gebeenten zuypet.
„Dat wegh gerucket werd de Ionghlingh als een dief,
„En d'oude koude stock vrijt om zijns herten lief.

een soete lief te behagen. Hoe droevigh ist, seyd eener, dat die heerlycke spruyte en weeldrige bloeme soo haest door een teder windekens wordt afgemaeyt en verplet, die noch soo langhe ons begeerigh ooge konde vermaken, en waer van wy soo schoone affetselen verwachtten? wat bedruckte en beswaerde tranen laet niet de Minnaer door 't afsterven van zyn beminde? en hoe mal en geyl is wederom de oude koude futselaer en Bestevaer, die in hem daer-en-teghen gevoelt een heymelycke onsteeckinge zynor ionckheyd: al-eens als een vyer dat in hem selven-verteerende en vergaende noch somtijds een flickertjen van sich geeft, daer 't nochtans ten eynde aessens is: alsoo is 't oock met de oude koude Minnaer geleghen. 't zijn somtijds maer doot-stuypen: even als eener die op zyn sterven leggende noch krachten toont, daer hy nochtans haest heeft wygevoelt. Soo doen oock de oude luyden, die 't weynigh vyer, dat soo sober by haer onder d'assche verborgen is, te voorschyn brengen, maer terstont door 't soetlyk speelen der windekens, vyer en asch te gelyck verwaeyt: alsoo dat dit levende Lyck door 't onsteecken van zyn Minne-vyer hem bereyd een baere ende een verhaestinge naer 't Kerckhoff. Chrysostomus seyd, ghy oude Mannen! laet u gryse hayren u strecken tot een teycken des eerweerdigen ouderdoms, en die u zaren betamen: maer soo ghy u als een Iongelingh wilt draghen, dan sulc ghy oock den kinderen een spot wesen.

E

*In Momi ſcheel gezicht geen dingen zyn volmaeckt,
Al ſhort maer aen den dans dat Venus toffel kraecke.*

Ind: 1.

De booze Laſteraers (waer zy oock zyn gezeten)
Die laſteren het geen zy zelvrs niet en weten.

Momus de loofte ſpotter wort hier geſeyt der Goden dans te beſpieden, en alles wel nau door te ſien, nochtans op dat hy wat ſoude te voorſchijn brengen, berispten hy, dat het gekraeck van *Venus* ſchoentjens den dans hadde bedorven. hy moſt immers wat ſegghen. Maer *Mome* ghy blijft hier by noch niet, maer ghy derft wel hoogher klimmen en de wercken Godts laſteren, al-eens of die zyn konſt by u behoorde te leeren: want ghy dorft wel ſegghen dat Godt in den Menſche naer-gelaten hadde, het gene aldermeest van noode

was:

DE Goden quamen t'saem in 's Hemels opper-zael,
 Om nutten met genucht een heerlijk avondmael,
 De rey was niet zo haest vergadert, oft men deckter
 Des tafels breede rug met *Ambrosijn* en *Nectar*,
 Men schickten zich ten disch, men at, men dronck, men loegh,
 Geen dingen hier gebrack, daer was van als genoegh:
 Het mael was nauw gedaen, men gingh de zinnen scherpen,
 En op den zoeten toon van fluyten en van Herpen
 Aenvangen eenen dans : vrou *Venus* zoete snol
 Die maeckten meen'gen spronck, en lichte kabriol:
 Maer *Momus* in den hoeck (die altyds kloeck en wacker
 Eens anders hofken wied, en zynen eygen acker
 Van 't onkruid lact vertreen) riep duydelijk en plat,
 't Gekraeck van *Venus* schoen den dans bedorven had.
 „Dus waer de spotter zit, men zijne tongh hoort lispen,
 „Hy vind in yeders doen yets dat hy magh berispen.

was : door dien hy hadde behooren in zijn borst een venster gemaect te hebben, waer-in men hadde kunnen sien wat listen en laghen daer in verborgen waren, en datmen de oogen oock behoorde binnen ende buyten te kunnen keeren, omme te mogen sien wat gebreck datter in 't hooft of in 't lijf schuylde. en dat de kuyten niet gestelt waren in plaetse vande scheenen, want de scheenen, seyde hy, voelen al te haest wanneer zy gequerst worden. Hy berispte mede dat des Stiers ooghen niet en waren gestelt op zyne hoornen daer zy noodigh waren, &c. *Plutarchus* bestraft desen berisper ende seyde, waerom vereycht ghy, o *Mome!* vensters om d'een des anderen hert te moghen aenschouwen? De wijn ontsluit die dat selve niet over-ghenoegh, wanneer zy het mom-aensicht van onsen voorhoofd treckt? Doch wy weten dat alle Godes wercken volmaectt zijn, ende dat deser vuylen berispers tadelingen by Gode een gruwel zijn.

*Hier zit de Minne-moor met heuren Zoon verzelt
Aen 't vuyr, 't wijt Bacchus dwaelt met Ceres langhs het veld.*

t. Pl. 4.

Het geeft den brassers vreemt (daer ghy meed pleecht te loopen)
Dat ghy zoo nucht'ren leeft, en schouwt der slempe's hoopen.

Hoe sober sit hier de geyle Venus met haer dertele kind Cupido, en
warmt sich vast by de kolen? Doch siet ghy wel dat Ceres en Bacchus
al dansende van haer scheyden en laten haer alleene sitten? daerom segghen zy
dat zy kout is wanneer de andere van haer zijn. Hier-mede gaven de Poëten
te verstaen, dat de dertele Venus met geen dinghen meer worde gesterckt en
gekoestert als door Ceres, dat is door 't lekker eten, ende door Bacchus,
dat is door 't lief drincken: Maer dat zy niet meerder inden toom konde ghe-
houden worden als door soberheyd ende vasten: want daer en is niet waer door

217

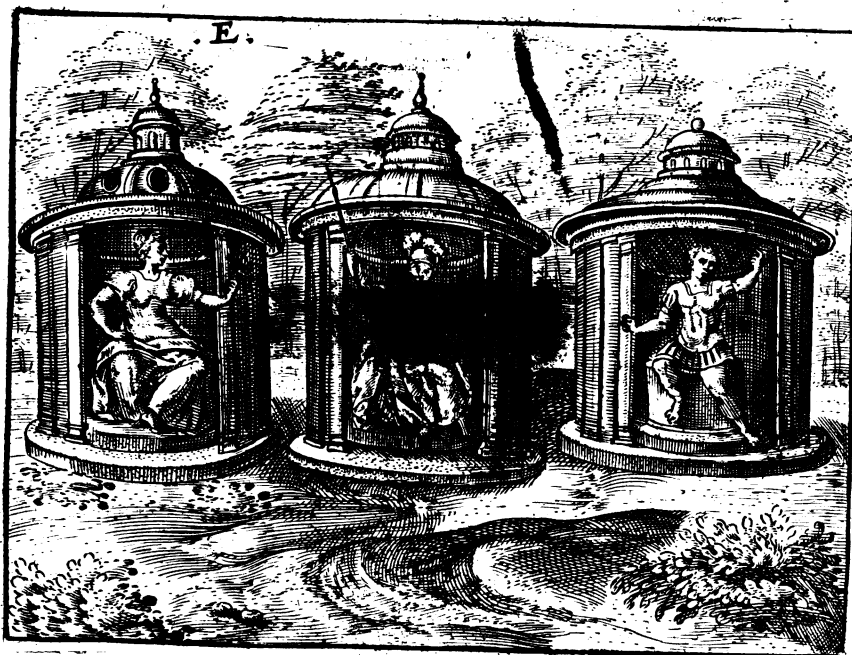
Vrou *Venus*, en heur Wicht hier inden hoeck geschole
 Zich wermen aenden heert, en roosten voor de kolen:
 Vermits Vrou *Ceres*, en Heer *Bacchus* beydegaer
 Al dwalende langhs 't veld, gescheyden zijn van haer.
 Maer wat beteekent doch, dat sy van een gescheyden
 De Moeder met heur Kind hier laten met hun beyden?
 „ Ist niet om dat het vuyr der geylen Minne-lust
 „ Door soberheyd verkout? en gantsch wert uytgeblust?
 „ Want daer van Graen en Wijn is alderhande volheyd
 „ Men aldermeest bespeurt der liefden brand en dolheyd:
 „ Dus wie de wellust haet, zyn lijf houde in bedwanck
 „ Door soberheyd van spijs, en matigheyd van dranck.

wy oock naerder tot God konnen opklimmen ende den Satan weder staen. *Augustinus* seyd, het vasten suyvert de ziele, trecke het gemoet om hooge, onderwerpt het vlees de gheest, verspreyd de dampen des herten, lescht uyt den brandt der wellusten, en steeckt aen de keerse der suyerheydt. Daerom seyd *Prudentius*:

't Gemoet dat reyn is onbeswaert.
 Godt beter in syn hert beswaert.

Socrates vermaende datmen alsoo de spysse most gebruycken, dat noch heet lichaem, noch de ziele daer door beswaert worden: want, seyde hy, vele menschen leven hier alleen, op dat se eten en drincken: en 't schijnt offe hier toe op de werlt gekomen zijn, om van haren buick een afgod te maken. Dese loopen in hare wellusten heen, en swimmen in alle dertelheyd. De Nature heeft doch haest genoegh, maer de gulsigheyd en overdadigheyd verbergt sich nu onder een eerlyke rock, daer nochtans 't lichaem alles verteert, hier door komen de wellusten en dertelheden. *Vegetius* seyd, 't lichaem dat een sachte tabbert ghewent is en kan niet wel de ring-krage en 't harnas verdragen, 't hoeft dat een warmemuse gewent is, valt den helm beswaerlyck. De tedre en sachte hand kan dāscherpe hecht niet wel voeren: alsoo is oock een lichaem dat van dranck endekost opgevoelt is: 't veracht alle Godsalige overwegingen, 't verwerpt alle hardigheyd des berouws ende boerveerdigheyd en verdraeght geen strengigheyd. 't Is seecker dat de grootste deughden versmoort moeten legghen wanneer de Wellustigheyd mach heerschen en gebieden.

1' Atheen' werd d' Overhand, den strydschen Mars in Sparten,
En Phoebe' by den Tyriers ge-eert van gansch'er herten.

1. Rom: 1.

In eenes Menschen beeld hebben zy Godes wezen
Verandert en verkeert, ja dienst en eer bewezen.

Als men de afgoderije en by-gelooven der Ouden soude verhalen, het soude al te verdrietigh vallen. *Hesiodus* derf wel segghen, datter dertigh duysent Goden in de Werlt geweest zijn: ende *Tertullianus* verhaelt dat *Varro* dry hondert *Jupiters* ghetelt heeft. Want zy hadden oock haer befondere afgoden tot alle dinghen, iae voor alle kranckheden en gebreecken, voor boomen, bosschen, beesten; alsoo datmen ter werlt niet en konde bedencken of zy hadden daer toe hare Goden. De Romeynen verboden datmen geene andere Go-

DE Heydenen hoe blind zy voor ons henen gingen,
 Noch altijd droomden van een *wesen alder dingen*,
 't Welck als een eygenschap t' aenbidden quam al-
 Dat heyligh was van aerd, en yeder al gemeen: (leen,
 D' *Atheners* d' *Overhand* devotigh eere boden,
 De *Tyriers Phæbus* als den grootsten alder Goden,
 De wapen-roover *Mars* wert met veel offer-viers
 Ge-eert devotigh van den *Lacedemoniers*:
 Maer ander blinder, en veel woester van manieren
 Gods-dienstigh offerden d'onredelijck dieren:
 En 't alderdomste volen voort, t' aen den eerft neer geknielt,
 Oft ander schepsel van de aerde, en de lucht.
 Elck land had zynen God, en elck land geachte.
 Dies in hun blind'heyd zy bekenachten niet verlichte,
 Die eenighfins verlicht, noch gaen in blind'heyd voort
 En vragen na Gods-dienst, naer God, noch naer zyn woort!

re Goden aldaer moft aennemen, dan die den Raedt instelde, gelijk die inde Priester-boecken bekend waren. Andere stelden de Erbaer-
 heyd, Eendracht, Hope, Eere, Weldaed, Barmhertigheydt, en an-
 dere deughden tot hare Goden. Andere de Dieren, als Schiltpadden,
 Crocodilen, Slangen, Leeuwen, Wolven, Schapen, Koeijen, Kat-
 ten, Bocken, Duyven, Oyevers, Gansen, &c. Andere de Vloeden
 en Rievieren, daer toe hare *Neptunos* uytheeldende. Andere Sonne,
 Mane en Sterren. Andere de bloemen, kruyden, ajuy, loock, &c.
 en ick weet niet wat zy van dese soorte niet versierden. Hier worden
 alleene uythebeelt hoe die van *Athenen* in haren Tempel opgerecht
 hadden de Godinne *Victoria*, dat is de Overwinninge, die zy heerlyc-
 ken versierden met Lauwer-kroonen, ende te *Sparta* haddemen op-
 gestelt den God *Mars* die aen handen ende voeten gebonden was, en
 by die van *Tyrien* worde ge-eert en met grooter heerlickheyt gevierd
 de God *Phæbus* of *Apollo*. In somma een ygelijck ginck zynen wegh
 en maecte Goden naer zijn goedtduncken, maer wy weten datter
 een God is, die alles geschapen heeft: en gelijck *David* seyde, Heere
 uen is niemand gelijck onder de Goden, en daer is niemant die doen-
 kan ghelijck ghy doet: want de Hemelen pryfen uwe wonderen, en
 uwe waerheyd in de gemeente der Heyligen.

De Liefdekens staen hier, ziet! hoe zy ons aenprijzen
Malkand'ren alle deughd en vriendschap te bewysen.

1. Iohan: 4.

God is de Liefde zelfs (de liefde is 't hoogste loth:
Wie inde Liefde blijft, blijft eeuwig'lijk in God.

DE Poëten versieren, datter waren dry Goddinnen diemen Charites,
of Liefdekens naamde, en waren geheeten Aglaëa, Thalia, Euphro-
sine, zy worden geschildert met luchtige kleederen, andere seggen, dat dese sel-
ve naecke behooren te wesen, ende datse altyd in de Lenten danssende voor den
dagh quamen. Hiermede gaven zy te kennen, dat de vriendschap altyd naecke,
dat is openhertigh, vrolyck, en blygeestigh most gheschieden, ende datse altyd
inde Lenten haer niet anders en most vertoonen, als namaels, wanneer de sure
winter-vlaghen volghden. Och! dat de Liefde by ons oock soodani ghen plaetse
hadde.

O Ft yemand vragen mocht wat dese dry bedieden,
Ghy fiet hier een de twee, en weder twee d'een bieden
Elckanders aengesicht, dewijl men seght gewis

Dat eene vriendschap twee vriendschappen weerdligh is.

Het zijn de *Charites*, die met een mild ontfermen
Malkander alle dry soo liefdelijk omarmen,

Met ware Liefd' zy tot malkander zijn gesint,

De Liefd', de gordel is die hun te samen bind,

In eenen vasten knoop: maer waerom en bekleden

Zy niet het wir albast van hare naeckte leden:

't Is ons dat reyne Liefde, en vriendschap ongeveynst

Een open herte toont, dat nimmer quaed en peynst.

Aglæa, Thalia, en Euphrosin' zy heeten,

Bevalligheyd, Vermaeck, en Blijdschap ongemeten:

Want aengenaemheyd en vermaeck zy in 't gemeen

En rechte vrolijkheyd voorts brengen by elck een.

hadde, ende dat die altyt voor onse oogen en in onse herten gegrift mochte staen, wy souden de weldadigheyd in meerder eere hebben. Augustinus seyd, inde Liefde is een arm man rijk, sonder Liefde is een rijk man arm. De Liefde is de wortel aller goede dinghen, en de begeerlyckheyt is de moeder van alle quade. Gelyck de Oly (seyd Ambrosius) boven alle natigheden drijft, alsoo gaet de Liefde alle andere deughden te boven: ende d'Onde hebben de Liefde afgebeeld by de Tortel-duyskens, dat die sich altyd by de andere deughden voegt, ghelyck het duyfsken by zyn Ee-gude. Laet wy dan malkanderen in de waere Liefde na-volgen, doende wercken der Barmhertigheyt; want of wy schōn al onse goederen den armen wydeelden, en wy de Liefde niet en hadden, 't en soude ons niet baeten, daerom behooren al onse werken inde Liefde te geschieden.

De Weldaed dryderley (ons tot een goed exempel)
 VVerd heylighlyck ge-eert te Romen inden Tempel.

Hebr: 13.

De Weldaed nimmermeer uyt u gemoeden vaeght,
 Want sulcken offerhand den Heere wel behaeght.

TE Romen waren in den Tempel opgherecht drie Goddinnen, genaemt de *VVeldaden* of *Danck-Goddinnē*: daer van de eene heetede *VVeldaed*, d'ander, *Omfangende VVeldaed*, de derde, *Vergeldende VVeldaed*. *Seneca* noemtse drie gesusters, en seydt datse malkanderen de handen gaven, en dat zy waeren lachende, ionck, en Maeghdkens met losse en luchtige kleederen. Zy worden geseyt met de handen aen malkanderen te houden, om dat de weldaden altijt ter rechter handt soude komen. *Lachende*, om dat der weldoenders ghesichte vrolijck

DEES dry Goddinnen hier dus op de ryē staende
 En zijn niet ongelijck den beelden van 't voorgaende:
 Dees schoone Maeghden zijn de *dry Weldaden* zelf
 Hier voormaels opgerecht in 't heyligh Rooms gewelf:
 D'een is *Weldadighejd*, die met een open herte
 En met een open hand gedenckt heurs naesten smerte:
Ontfangende geschenck de tweede Nymphe heet,
 Daer steeds *Weldadighejd* heur giften aen besteed:
 De derde *Danckbaerhejd*, in wiens gemoed begraven
 Licht de danckoffer van heurs naesten milde gaven.
 D'een rijckelijcken geeft, de tweede die ontfanckt,
 De derde voor de gaef eerbiedighlijck bedanckt.
 „Och oft, dees *Nymphen* ons altsaem soo wel bevielen
 „Dat wy hun plaetsten inden Tempel onser sielen:
 „Want daer in 't herte blinckt dit schoone beelde-werck,
 „Daer is een heyligh huys, en welgegerde kerck.

vroljck is. *Ionck*, om dat de gedachtenisse der weldaden niet en behoort out te worden. *Maeghdekens*, om dat de weldaden behooren ongeschent, oprecht en heyligh te wesen, aen niemant verlooft noch gebonden. *Chrysoftomus* seyt, men behoort geen weldaet te verbergen. En men moet geven, segt *Augustinus*, dat het noch u noch eenen anderen schadelijck is. *Plautus* is oock van sulck gevoelen, als hy seyt, laet u doch niet verdrieten den vrienden goet te doen, maer schaemt u liever, dat ghy't niet ghedaen hebt, 't is een schande datmen zijn vriend in den nood niet bystaet. *Demosthenes* spreeckt mede ick ben van gevoelen, dat die gene, die weldaet bewefen is, 't selve behoort allerijdt te gedencken, en die't heeft gegeven, behoort het te vergetē, want de weldaden dickwils te herhalen is een aert van pochē en verwyten. *Demacritus* segt, de Menschen behooren veerdiger te zyn om te geven als om te beloven, want een kleynē gave helpt een behoefte, maer van guldene en hooffche woorden kan niemant den buyck vullen. Daerom laet ons altyt, segt *Chrysoftomus*, de weldaet als een gulden kleynoot aen onsen halfe dragen, op dat men mach mercken, wiens kinderen wy zyn, namelyck des ghenen die daer seght ick ben Barmhertig, want hy laet zyn Sōne schynen over de goede en quade.

*Ey fiet! wat grooter Vifch is hier in 't net gevischt:
't Is Pallas, door 't bedroch van Gierigheyd, en List.*

1. Timoth: 6.

Die sich bekoren laet van 't goud dat hy fiet blicken,
Door Gierigheyd geraeckt in veelderhande stricken.

Hier sit Pallas, de Goddinne der wijsheyd, gevangen in 't net van Listigheyd en Gierigheyd. Daer hy de Oude wilden te kennen geven, dat de VVysse, hoe wijs zy oock willen schynen, door dese twee loofse Vronwen wel konnen bedrogen worden. De Poëten verhalen dat Iupiter, Danaen, die van haer Vader Acrisius sotroulyck bestoten was, door een gonde reghen, wel wiste te bedriegen; gelijk hy Ovidium ende Horatium te lesen is. Cicero seyd seer wel, ende de dagelysche ervarentheyt leert ons 't selve genoeghsaem, datter niet en is so heyligh of het kan gheschent, niet soo vast of het kan verwonnen, niet soo voorsichtigh of het can door gelt verleyd worden. Philippus van Macedonien vragende 't Orakel door wat wyse hy Grieken sonde

DE kloecke *Liffighejd* twee-aenfighdigh en wacker,
 En d'arme *Gierighejd* (die van eens anders acker
 Wel hare schuren vult,) en in heur dieffsche tafch
 Bergh't ('t *goud* dat zy kabaft uyt heures naeften kas)
 De wyfe *Pallas* felf foo aerdigh koften locken,
 Tot dat zy hadden 't net heur over 't hooft getrocken.
 „ Want dat de *Gierighejd* de *VVyfshyd* wel bedrieght,
 „ Is een gemeene fpreuck, die door de monden vlieght.
 Dit is wel eer gefien aen *Midas* doen hy haecte
 Dat het al louter goud mocht werden dat hy raeckte,
 Dees bede hem gewert, en was hem licht vergont,
 Greep hy een ftocxken op, het werd al goud terftond,
 Of grijpt hy eenen fteen, hy werd in goud herboren,
 Neemt hy een hand vol graens, hy heeft al gulden koren,
 En dobbert hy in 't nat, of grijpt hy eenen boom,
 Hy heeft een gouden eyck, en eenen gulden froom:
 De geck die is verblijd, hy lacht vast dat hy fchatert,
 En geeft den *Echu* werck, die al zijn doen befnatert;
 Maer als hy aenden difch fal eten ('t is te vreemt!)
 Word al de fpyfe goud die hy in handen neemt.
 En als hy drincken fal, (wel hoe wilt nu gelucken?)
 De Wijn in goud verkeert, en met geheele ftucken
 Hem in het keel-gat valt, dies roept hy weder aen
 Den Goden, die uyt liefd' hem van dit leet ontflaen.
 „ Dies dickwils *Gierighejd* de *VVyfshyd* heeft bedrogen,
 „ En 't goud heeft inden nood noyt ymand helpen mogen.

*foude t' onderbrengen? creegh voor antwoord dat hy niet met ijfere maer met
 filvere fpieffen vechten moften. Hebben die van Lacedemonien oock niet hare
 vyanden met gefchencken vereert, en hare overwinninge door 't goud verkre-
 gen? Hoe fchadelijck dese Geld-fucht is, en een Moeder aller bederfniffe, com-
 men getuygen, die door haer oygen profyt, geheele landen in ondergangh bren-
 gen, ende de wetten omme keeren. De Vrome hebben haer dit niet te belgen, on-
 der welke ick oock ftele de trouwe Alcarnenes, die gevraegt zijnde, waer-
 om hy de gefchencken, die die van Messenia hem aenboden hadde geweygert?
 antwoorde feer wel: fo ick die hadde aengenomen, dan hadde ick immers plas
 reghen de wetten gefondight, die dat wel klaertijck verbieden. Daerom feyde
 Auguftinus: de Gierige, als hy meent winninge te doen, dan verliest hy zijn
 felven, en als hy wat meent te vangen, dan word hy felve in 't net getrocken.*

*Aenmercke hoe d' Avontuur der huyck hangt naer de winden,
En niet met allen vræcht naer vyanden, noch vrienden.*

Psalm 19.

Mijn toevlucht is alleen de Heere der Heyrscharen,
Geen quaed, noch ongeval en kan my wedervaren.

DE Fortuyn of het Avontuur was by den Heydenen sonderlinge wrytgebeeldt: de eene schilderde het als een wylfynige Vrouw, die namt ende gaf sonder onderscheyd, d' ander met vleughels ende handen, doch sonder voeten, op eenen rondem bal staende: d' ander met een rad, &c. Somma's liep hier op al te samen wylt, dat de stand der menschen niet ghestadigh en was. Doch die van Lacedemon verstonen, datmen de Fortuyn niet anders als met op-geheven handen moest aenbidden: waer mede zy niet duyfsterlyck te verstaen gaven, dat de menschen den Goden te vergeefs aenriepen, indien zy selve de hand niet mede aenden ploegh sloegen. De Zee-man in Storm ende onweet benard zijnde, roept wel om verlossinghe en hulpe totten Heere: doch ondertusschen laet hy oock niet zijn handen te roepen, op zijn roer ende schoot te passen, ter tijd hy geluckigh inde geruste haven gekomen is. De Landman heeft van God geen zeghen te verwachten, ten zy hy te voren zijn land hebbe geploeght, bezaeyt ende bezaeyd. De geleerde heeft te vergeefs om de konsten ende geleertheit gebeden,

Die d'Avonthuur vertrouwt, eerst overdenk te voren
 Dat sy lichtveerdigh als den weerhaen op den toren
 Met alle winden waeyt, en dat hy is verleyd,
 Die in heur soecken wil zijn rust en vastigheyd:
 Siet hoe sy staet en swiert met vleugels gauwe en vlugge,
 D'een zy nu 't aenschijn bied, nu d'ander weer den rugge;
 Siet hoe zy voeteloos op eenen ronden bal
 Toont hoe den hoogmoed gaet gemeenlijck voor den val.
 Dees beeldenisse ontbreeckt dat zy niet wispelturigh
 Een wanckel rad omdraeyt, onstadigh en gedurigh,
 Daer d'een om hooge rijst met eenen trotsen kop,
 En d'ander inden grond valt boven vanden tsof:
 Want dit is haren lust, dat zy in grooter werden
 Den eenen hoogh verheft, den andren worpt ter eerden.
 Als ick in 't tafereel *Cebetis* heur aenschouw',
 So sie ick (so my dunckt) een dulle en blinde Vrouw'
 Die voren inden hoop strooyt eenen gouden regen,
 Daer elck om 't meeste dringt: waer de eene heeft gekregen
 Een kostelijck Threfoor, versilvert, en vergult,
 En d'ander om een kroon van vreughden is vervult,
 Die, eenen Scepter draeght, en dese heeft eene Keten,
 Den andren is een Schael vol Peerlen toegesmeten.
 Maer achter dese *Nymphe*, eylaes! wat sie ick hier?
 D'een heeft den bedel-zack, en d'ander heeft een lier,
 D'een heeft een stock of krucke, oft van sint Jacobs schelpen,
 En d'ander steent en zucht, 't is al God wil u helpen.
 Terwijl dat d'eene vast heur voor de gift bedanckt,
 Sucht d'ander om zijn loth, treurt, vast, ia weent en ianckt.
 Sy neemt den eenen 't zyne, en geveet eenen andren,
 En doet so vreugde in rouwe, en rouwe in vreugt veranderen.

gebeden, indien de vlijt en nachtwake by hem niet en is waargenomen. De geleertheit, seyd eenen, maent in diepe ende donckere berghe, ende Gods heest ghewilt dat het sweet ende nachtwake daer schiltwacht souden houden, en die zijn daer gestelt als Moeders. De Koopman mach niet op zijn rugge 't gelack verwachten, noch de Krige-man sal niet slapende de Croone der eeren daer van draghen, 't en zy hy zijn vyand riddertijck onder oogen sie ende vernimma. Naestaten schreuen sommighe menschen 't Avontuur toe een Moeder te hebben, die in haer waelde hant dierwils schandelijck doet vergaen. Leest het Tafereel van Cebet, daer in sult ghy alles voorts in 't breede kunnen lesen.

DE GULDEN WINCKEL

*Die arm is, en genoeght met 't geen hy heeft omfangen,
De wanckel Avonthuur heeft inden strick gevangen.*

Iob 1.

't Geen God gegeven had dat nam' hy t' zijnder tijd:
Des Heeren heyl'ge naem zy hoogh gebenedijd.

Dese beeldenisse vertoont seer levendigh hoe d'arme, of om beter te segghen, de Wyse, de Fortuynne of het Avontuur niet en vreeft. Want de Oude soo Wijsgerige als Dichters, hebben sonderlinghe dese Goddinne verheven. wy willen hier alleen kortelijck verhalen, hoe de wyse door het Avontuur niet en wort beroert, maer selve de Fortuynne bindt, dat is te segghen, daer op niet en past. Want *Bias* en worde niet beweegt dat hy zijn schat ende have verliet, sonder yet daer van (als zijn vroom gemoet) mede te draghen: noch de dertigh

DAer in een biezen hut zich d'*Armoede* geneerde,
 Daer 't hooft de zolderingh, en daer de voeten d'eerde
 Geraeckten te gelijk, en daer een vuyren planck
 Te samen was de difch, en oock de zitte-banck:
 Daer 't goud-geel kaf en stroo men op den vloer uytspreeden,
 Om rusten inder nacht de moe-geslaefde leden:
 Daer 't water was de dranck, en drooge visch het brood,
 Daer lavenisse en spijs gehaelt werd uyt de floot:
 Daer aenden kouden heert de tanden mosten knappen,
 En daermen liep bekleed met duyzenenderley lappen:
 En daer d'huys-vader (laes!) was eene blinde-man,
 En daermen leven most van 't geen de vrouwe span,
 Daer vijfthien Sonen en drie ionge Meyfkens waren,
 Daer 't al by daegh te bed most om de keers te sparen,
 En daermen nauwe een biese, oft daermen nauwe een lamp
 Ontstack, wanneer daer 's nachts quam 't een oft 't ander
 En daer noch niet te min 't *Genoege*n werd gevonden, (ramp.
 Aldaer lagh d' *Avanthuur*, die *Lichte-schoy*! gebonden.
 „Want daer 't genoeg is, al valt schoon d'aermoe zuur,
 „Daer vreesstmen geë Fortuyn, noch wanckele Avonthuur.

dertigh Tyrannen (daer van *Socrates* omringht was) en konden die
 stantvastige ziele niet beroeren. De Wyfe is tegen alle aenvallen ge-
 wapent, ende als met borst-weringen versien: also dat noch de vree-
 se des doods, noch smaet, noch armoede zijn voet doen struyckelen.
 Want hy besit alles gherust, ghestadigh, zedigh ende verdraeghlyjk.
 Daerom seyde *Antisthenes* leer wel. O dat zijn muren, die in de bra-
 ve gemoederen onwinnelyck worden gemetselt. Daerom ghetuygh
Epictetus, dat een wijs man van hem selven tot alles bequaem is, ende
 boven de Fortuyn verheven: welcke gelucksaligheyt, gelijck *Seneca*
 schrijft, Gode aldernaest en eygen is.

*Ziet hoe Hippomanes At'lanta voren loopt,
Vermits zy om het goud den hooghsten prijs verkoopt.*

1. Cor: 9.

*Zy loopen alle wel ter banen dat elck hijght,
Maer een van allen doch alléén den prijs verkrijght.*

HO E Hippomanes en Atalanta hier inde loop-bane, om strijd, malcanderen nyt-dagen, ende hoe Hippomanes Atalantam door de gonde appels verleyd: daer van condy by Ovidium lesen. Maer wat de Poët daer by verstaet, kan men op verscheyden manieren wytleggen. Sy verstonden dan dat ter werlt niet soo crachtigh, aenlockende, noch verleydende was, om der Vrouwen Stantvastigheyd, eerbaerheyd, en cnyfheid laghen te legghen als het goud: en dat menigh mensche inde loöpbane der oprechtigheyd en vromigheyd om het snoode goud verhindert worden einde te loopen, alsoo dat hy door het vnste gewin word opgehouden inden wegh des deughds te gaen, maer loopt ter zijden naer geweld, valscheyd, bedriegerije, roven, moorden, oneerbaerheids, ende andere verdersfelycke wegen, ende mist also de eere, dat is zyn goede naem en saem.

Ruymbaen! *Hippomanes* loopt *Atalanta* nae,
 Het gelt hem zyne kraegh in dien hy komt te spaec,
 Zy loopen beyde om strijt, o bloet! wat sal ick zeggen?
 Het schijnt ghy noch een lijf hebt inde kiste leggen,
 Dat ghy u zelve voed met zo een yd'le hoop,
 En waent dees vlugge *Nympe* (in heuren snellen loop
 Die 't al verwonnen heeft) so lichtlyck 't overwinnen:
Hippomanes, eylaes! wat mooghdych doch beginnen.
 Men blaester de trompet, dies elck sijn hielen licht,
 Eer ick eens omme sie, sy zijn my uyt 't ghesicht;
 Die bloet komt achter aen, wel hoe! nu wint hy 't weder,
 Ey liet eens wat hy doet! hy werpt ter eerden neder
 Drye Appels rood van goud, wel tot dryemalen toe,
 Daer 't elcken sy naer buckt, het welck hem komt te goe.
 Hy loopt, hy overwint, tot dat hy moe geronnen
 De *Nympe* in haren loop heeft eyndlijck overwonnen.
 „Maer seght, o *Musa*! seght, geeft niet de *Sulmoen*
 „Met dese Fabel ons nytdrucklijck te verstaen,
 „Dat inden wegh des deughs, zijn tweederleye hoopen
 „Die vierigh om den prijs op 't aldersnelste loopen,
 „Daer d'een ten eynde loopt, en d'ander stille hout,
 „Die zich verleyden laet van 't zorgelijcke goud,
 „Daer d'eene tot zijn loth den prijs is toe gevallen,
 „En d'ander komt te spade, en kryget niet met allen.

en saem van inde loopbane getrouwlijck hem gequeten te hebben. *VV*y worden dan hier door gewaerschoot om inden wegh des deugds te volherden, op dat wy na de vermoeytheit desselven ter gewenster haven comen mogen. *Plato* seyde, dinghen die heerlijck zijn vallen swaer. dit siemen in alle menschlijcke saken. Hoe suurlijck zaeyt, ploeght ende delft de Landman, maer hoe blydelijck maeyt hy 't wederom? hoe veel gevaer ende perijckelen moet de arme *Krygs-man* uytstaen sal hy de Croone daer van dragen? hoe veel moet de *Koopman* ende *Schipper* uytstaen, eer zy hare waren door de holle zee-baren mogen aen land brengen ende winninge daer van dragen? Met wat sweet en arbeyd becommen de heylige en soete geleertheit? Inden loop moermen volherden, want de heerlijckste dinghen hebben de swaertste beginselen: daer-en-tegen die mette wellust beginnen, hebben droeve en bittere wilkomsten. *Gellius* seyde, so ghy door arbeid goede dingen wtvoert, de arbeid vergaet haest, maer de weldaet blijft u altijd by, maer soo ghy door wellust eenige quade saecken bedriyft, de wellust vergaet ter stont, maer u quade seyt hanght u altijd aen.

*Hoe dat een arme Man (t is wel aenmerckens weert)
Door een gelyckenis den Keyser heeft geleert.*

Exod: 23.

Gefchencken niet en neemt van vyanden noch vrinden,
Want zy des Rechters ooge, en 't ziende recht verblinden.

MEn verhaelt vanden Keyser *Tiberio*, dat hy wandelende in zijn Palleys met zyne Hovelingen, sach sitten eenen armen bedelaer, de welcke met vele puyften en sweeren beladen, vast klaeghden voor-by-gangers zyne armoede: de Keyser defen armen mensch, dus deerlijk fiende, en dat de vlieghe vast op zijn schurfde lichaem faten en pickten, kreegh daer over groote deernisse ende medelyden, en sandt eene van zyne Dienaers, dat hy doch dien swarm van des armen mans lichaem keeren soude. De dienaar toe-tredende, riep de arme bloed heel ellendigh, ey laet staen! laet staen! want soo ghy dese vliegen afsjaeght, die nu alreede vol gedroncken zijn, dan sullen-der

DE Keyzer langhs den wegh aldaer hy gingh spaceren
 Zagh eenen *Armen Man* vol puyften en vol zeren,
 Waer op de vliegen vast al greechigh en verwoed
 Zich mesten vet en dick, met etter en met bloed,
 De Koningh wert beweeght' en mocht dit niet verdragen,
 T'sa Pagie (seyden hy) dees vliegen wilt veriaagen:
 Neen, neen sprack d' *Arme Man*, ey lieve laet doch dat!
 Dees vliegen zijn verzaed, dees krekels zijn nu zat:
 Veriaeghdy desen zwerm; zo komter weer een ionger,
 Met nieuwen appetijt, met gragen verschen hunger,
 En zullen van mijn vleesch en bloed hun zelve voen
 Met meerder pijn en smert dan my nu deze doen:
 De Keyzer dedet vrent, deze antwoord met groot wonder
 Hem in zyne ooren klonck gelijk als eenen donder:
 „ Hy mocht gedencken, oft den Rechter die van goed,
 „ En gelden is verzaed, 't recht zo veel hinderts doet
 „ Als eene kale vinck die eerst 't gedingh zal schiften,
 „ En eet den armen op met gaven, en met giften.

der wederomme andere magere rekels ende hungerige roecken volgen, die my meerder smert en pyne sullen aendoen, en myn vlees en bloed ten gronde uytstuypen. De Keyser hier over verwondert zijnde, behiel dit in zijn gedachten, ende verstont dat een Rechter die alreede van zijns Heeren middelen veel genoten heeft, niet so graegh noch hungerigh is als een Calis die daer in komt vallen als een vliege inden bry, om dat edele recht door giften en gaven te schenden, als de nieuwe doet alleen om zijn hungerighe rop te vullen, daerom dan de gemeente moet treuren en suchten. *Isidorus* seyde: de snode ende hungerige Rechters houden der lieden faken op, of vellen een verkeert oordeel, ter tijd zy haeren sack lustigh gevult hebben, ende de arme uytgefopen. De arme, seyde hy voorder, worden meer van dese greechige grijp-vogels geplundert, als vande snoodste krijghs-lieden: want geen rover is so begeerlick op ander lieden goederen, als de onrechtveerdighe Rechter die selve soeckt in te schrapen. Dese lesse sal den vromen Rechteren altijd voor oogen staen, en naer de leere *Moyfis*, geen personen aensien, noch gaven, want de gaven verblinden de oogen der Wyfen, en verkeerren de saken des Rechtveerdigen.

*Siet hoe Anchifis Soon den Vader helpt in nood,
En Nero al verwoed zijn Moeder brengt ter dood.*

Prov: 10.

*In eene wyze Zoon de Vader zich verblijd,
Maer in een godloos kind de Moeder droefheyd lijdt.*

Siet hier de liefde en haet, de danckbaerheid en ondanckbaerheid, als twee tegen-strydige saken levendigh afgebeeld. Aeneas schildert hier af het ampt eens vromen en oprechten iongelings, daer hy zynen stock-ouden Vader Anchisen op sijne schouderen neemt, en draegt hem met zynen zone Ascanio uit de Trojaensche vlamme, achterlatende alle zyn schat en Ryckdommen, op dat hy dit eenige en costelycke pand mochte behouden. Nero daer-en-tegen soont hem als een wreeden VVolf die alle schelmerijen bedachte, om zyn Moeder Agrippina om den hals te helpen, daer toe hy eindelick gheraecte, ende.

Doen *Troyen* ondergingh en stont in roode kolen,
 Doen 't hongerige vuur steegh opwaerts na de polen.
 Endoen het Griecxsche stael (al razende en verwoed)
 Geen dingen zoeter vond dan het Troijaensche bloed;
Aeneas met zijn *Kind* ontwijckt den brand te gader,
 En neemt op zynen halve *Anchisen* zynen Vader:
 Hy draeght den ouden man dat hem de rugge kraeckt,
 Tot dat hy eyndelyck uyt doods perijckel raeckt.
 Hoe draeght *Aeneas* dus? ick drage myne kroone;
 En drucke levende uyt het beeld van eenen Zoone,
 Van eenen goeden Zoon, die heyligh, en beleeft
 Den genen weder draeght die hem gedragen heeft.
 Maer recht in 't yegendeel is *Nero* veel verwoeder
 Als een onreed'lijk Beest, die 't herte van zijn Moeder
 Wt heuren lyve ruckt, en ziet het enge graf
 Van zynes Moeders buyck, dat hem eerst 't leven gaf.
 Hy doodicht die waer van hy 't leven heeft ontfangen,
 En noch loopt eene traen niet langhs zijn snoode wangen.
 „ Dies als ick dezer twee hun vonnisse onderfoeck,
 „ d'Een komt den zegen toe, voor d'ander is de vloeck.

ende quam soo verre, dat die over-gegeven boeve selve sijn geboort-plaets ver-
 ontreinighde, en diē selve duer na begeerde te sien. Wat canmen schandelicker
 en Godlooser stuck bedencken? Maer ghy, o *Aenea!* moet heiligh ghebeeten
 worden, en een ewigh lof verstrecken den na-comelingen: daer-en-tegen ghy
Nero moet tot gruwel en vervloekingē altyd gereeckent sijn, die met afgry-
 selicke oogen soo snoden stuck hebt connen aenschouwen. *Virgilius* seydt dat
Aeneas eerst sijn Goden hebbe gebergh, daer na sijn vader en kind, maer sijn
 huisvrou hadde hy in dien vreesflickē brand niet connen vinden. Hier wort
 hy verstaen, datmen boven al Gode moet beminnen ende lief hebben, daer nae
 sijn Ouderen ende Kinderen. Hier door wort de iengde een overvloedige stoffe
 gegeven om weldaē aen hare Ouderen te bewysen, aen wien zy (naest Godt)
 alles schuldigh sijn. Draeght de Oyeuaer sijn Ouderen die swack en afgemaet
 sijn oock niet op sijn schouderen? onderhond, voed en spijst hy deselve niet? leera
 ons dit niet de wet der naturen? of wille wy snooder als de beesten wesen? ver-
 re daer van. Maer ghy *Nero* moet wt onse gedachten gheroeyt sijn, en uwe
 daēd zy een schandvlecke, daer door wy te meer tot liefde ende danckbaerheid
 aen onse Ouderen gedreven worden.

*Men hoort de Philosooph' den Keyser hier verklaren
 VVaarom de doode werd geciert met Lauwer blaren.*

Ecclesiast: 7.

De sterf-dagh is den Mensch veel beter in zijn smert,
 Dan zynen eersten dagh als hy geboren werd.

DE Wyse hoe de Heydenen haere dooden hebben omkranft en begraven, is soo menigerley geweest, dat by na elcke land, iae elcke stadt hare besondere manieren hadde. De Keyser begheerde van *Bias* den Philosooph te weten, waeromme doch de doode met een Lauwer-kroone worde geciert? hier op antwoorde *Bias* dat die selve nu van alle des Werlts moeyte en swarigheden was ontbonden, en als overwinner de Lauwer-Kroone daer van droegh. Dit was wel geseyd van een Heyden, maer sonder rechte kennisse. Doch wy weten dat

DE Heydenen voorheen, de do' on ter aerden brochtē,
Wiens bleeck besturven hooft met Lauwer was om-
vlochten,

De *Keyser* nieuwgier om hier d'oorzaeck van verstaen,
Spreckct zyne honigh bije den wijzen *Bias* aen,
Zeght, ô wijsgieren ! zeght, waerom men dus ten toone
De doon ten grave brengt omvlochten met een Kroone?

- „ Heer *Keyser* (zeght hy) 't is om dat hy voor gewis
- „ Van alderleije ellende en smerte ontslagen is,
- „ Dat hy voleyndicht heeft den loop met zijne voeten,
- „ En afgeleyd de schuld die wy betalen moeten,
- „ Dat hy in zijne dood den Dood verwonnen heeft,
- „ En hier gesturven is op dat hy elders leeft.

ten dat ons de dootd is een ingangh tot het leven. *Augustinus* seydt,
de Dood dien de menschen vreesen, is een verscheydinghe der ziele
van 't lichaem. Maer de waerachtige dood welcke de menschen niet
vreesen, is een affonderinghe der ziele van Godt, en veeltijdt als de
menschen de dood vreesen, die de ziele van 't lichaem scheyd, so ver-
vallen se in die dood, daer de ziele van God gescheyden word. *Luci-
lius* heeft eertijds gefeyd, wy vallen niet schielijck inde dood, maer
gaender met stapkens nae toe. Dagelijcx sterven wy, want alle dagen
worter een deel van 't levenghekort, en al wassende nemen wy af, de
kindschap, iongelingschap en manschap, ia al wat voorby is gaet ver-
loren: en desen dagh deylen wy met de Dood. *Cyprian* seydt, soo u
huys ende wanden van ouderdom beefde, en getimmer niet langher
en konde staen, maer dreyghde op 't hooft te vallen, soudt ghy u en u
goed niet soecken te bergen? siet aen, de Werlt wanckelt ende ver-
valt, en getuygt door 't eynde der dingen dat zy haest vallen sal: doch
saligh zijns die inden Heere rusten, want der Heyligen Doodt is ko-
stelijck voor den Heere.

*Siet hoe dat d' Assyrier verwijft gelyck een kind,
Zyn hand slaet aende spille, en zynen rocken spind.*

3. Reg. 11.

Doen Salomon zo veel boelagien had verkoren
Wert hy zo gantsch verwijft, dat alles liep verloren.

Schont doch hoe de gecraonde hoofden ende nyblynkende heerlyckhedē haer
Seere en glams soo connen verdonckeren, dat zy verghetende haer Rycken
Onderdanen, hen begeben tot wyffsche slavernien. Salmen mogen segghen dat
Sardanapalus. Koningh is, die van een Vrouwe wordt gheregeert. die hem
wetten opleid, voorschryft, gebied en verbied wat haer gelieft? Soo zy wat be-
geert, hy moet het geven, so zy hem roept, hy moet comen, so zy hem wegh wijft,
hy moet gaen, soo zy hem dreight, hy moet vreesen. Men mach die niet een sla-
ve, maer een snode slave noemen, die niet en can over sijn begerlickheid heer-
schen.

S *Ardanapalus* ô! wat helpen u drie mijten
 Daer ghy de spille om draeyt : het dient tot u verwijten
 Dat ghy zoo heel verwijft, en zelfs den rocken spint,
 Dit harnasch past u niet, wat zijdy dul, oft blind:
 De Scepter voeght u best, om daer mee te bestieren
 U onverwonnen erf, het rijk der Assyriëren:
 Ghy slacht *Alcmena* Zoon, die (hoe ontsien en trots)
 De schoone *Omphale* geeft zijn pijlen, en zijn knods,
 En wisselt al zijn tuygh, (ô zotte minne-grillen!)
 Voor eenen spinrock, en een hand vol ronde spillen.
 O groote minne-kracht! die wonderlijck uytmunt,
 Als ghy een manlijck hert zoo heel verwijven kunt.
 „ Als ghy eens Konings ziele in uwe boeyen kluyfster,
 „ Is al de Majesteyd van zijne kroone ontluystert,
 „ Zijn wijsheyd ongherecht, zijn mogentheyd vervoert,
 „ En door zijn hoerery wert 't gansche rijk verhoert:
 „ Daer 't Hof van minne brand, wert (eer men 't soude wanen)
 „ Het land een vuyl bordeel, vol lichte Courtisanen.

*schen. Hy breidele voor eerst sijn begeerlickheid, ende verachte de wellustig-
 heit, betoome de wrack-gierigheid, en bedwinge de gierigheid en andere smet-
 ten der ziele, alsdan laet hem over andere heerschen. Seneca de treur-dich-
 ter beschrijft een gantsch ander Koning, als hy seid:*

*Een Coningh is't die Greese derft,
 En die zijn boose lusten sterft.*

*Hy is daerna, vermits zyne Overste foodanigen verwijden Koning niet en
 wilden gehoorsamen, in sijn Hoff gevlucht, en heeft hem aldaer met alle zyne
 schatten verbrand.*

*Merckt hoe rechtveerdigh dat Perillus raecht ter doode
In zynen kop'ren Stier, die hy voor and'ren goot.*

Psalm 7.

De goddeloofse graeft den put naer zijnen zin,
Maer als hy 't heeft gedaen, valt hy daer zelve in.

Perillus de scherpsinnige Werck-meeſter, hadde, om den Tyran Phalaridi te behagen, een nieuwe maniere van ſtraffen bedacht: want hy maeckte eenen Stier die hy met eene deur konde opſluyten, daer in de miſdadige, alſdan met een ſchrickelijck geluyt eens brulenden Stiers, ellendigh zijn leven liet: Voor zijn gifte ende belooninge, ſeyde de Tyran, moſt hy eerſt ſelve beſoecken of het geluydt oock ſoude goed zijn, ende liet hem over ſulcx levendigh daer in ſteken ende met vyer verbranden. Hier mede worden wy vermaent geëraedſlagen, tot ons even-Naeſtens ſchade te bedencken om dieſelve daer

DE konstige Perill' (die op het alder blootste
 Den gieter Miron zelf in zijne konst naebootste)
 Goot eene kop'ren Stier. die hy om zynder konst
 Den Tyran Phalari (om raacken in zijn gonst)
 Eerbiedighlycken schonck; maer als hy voor den Koningh
 Verscheen, om naer zijn werck te krygen zijn belooningh,
 Sprack de Tyran tot hem: Zeght my, du kloecker Geest
 VWat zoud' men mogen doen met dit gehoornde Beest?
 Heer Koningh (zeyden hy) de Stier die heeft een wyde
 Vierkante venster in het midden van zijn zyde,
 VVaer in men werpen zal den boozen t'sijnder Straf:
 VVanneer de quaden nu in dit metalen graf
 Met hitte wert gepijnt, zal hy den Stier doen brullen,
 En met een luyd geloey, de ruyme locht vervullen.
 VVel aen (sprack de Tyran) 't is best ghy't eerst verzoect;
 Men greep hem byden kop, zijn kunst heeft hy vervloecht,
 Geen klagen hier en holp, men most het recht vervolgen,
 De doode Stier heeft hem al levende opgezwoegen.
 „Dies, o ghy Kunstenaers! dencke dat in 's werelds perck
 „Een yeder wert geloont nae zynder handen werck.

daermede te plagen: want ghemeenlijck die den steen werpt valt zy op 't hooft, of die den put voor andere graeft, valt daer selver in, gelijk wy door een aerdige Griecxsche Fabul worden ghewaerschout. Want de Leeuwe, kranck wesende, worde van alle Dieren besocht, behalven van het Vosken: De Wolf (des Voskens vyandt) blies den Koningh alles quaets van hem in, als hebbende ten hoogsten Crimen begaen: het Vosken op 't mat komende, hoorde juyft dese woorden. De Leeuw 't Vosken siende, worde seer toornigh: ende hy versoeckende oorlof om te spreken: seyde hy, Genadighste Koning, wie van allen hier tegenwoordigh is uwe Majesteit so vorderlijck geweest als ick? want ick hebbe vast het land omgeloopen, en over al gevraeght op dat ick raed tot u sieckte mocht vinden: De Leeuw begeerigh om zijn genesinge te vernemen, seyde dat hy den raedt hem soude openbaren, doen seyde de Vos, Heer Koning! ghy moet den Wolf het vel levendigh af-stroopen, ende daer mede u oude borst bekleeden, dat sal u volkomen genesen. De Leeuw 't Vosken geloovende, heeft den Wolf gedoodt. Doen lachte het loofse Vosken, ende seyde, soo most het gaen, op dat de quade ractslagen op des Raet-gevers kop mochten vallen.

*Ziet hoe een stalen zweert aan eenen zyden draet,
Steeds hanget boven 't hoofd den Koningblycken staet.*

Psalm 55.

Mijn herte is in mijn lijf beancxstet, ia het heeft,
's Doods vreeze mijn gemoed aldus getroffen heeft.

Die den standt des besorgden Rycx te recht wil over wegen, neem voor de oogen dese sinrycke bediedinge van den Tjran Dionysius en de vleijende Damocles. Want Dionysius willende Damocli betoonen dat het so soet noch gelukkig niet en was het juck des Scepters te dragen, stelden hem in zynen Koninglicken Throon, met een dreigende sweert boven zynen hoofd: doe conde hem noch het Koninglick Paleis, noch de Keiserlicke Kroone, noch de Scepter, noch de menichte der Trawanten, noch het liefvelicke Musijck bewegē dien last langer op sijne schouderen te dragen, maer versocht daer van verlaten en ontslagen te sijn, als dese geluck saligheid nu niet langer begeerende. Hier mede heeft

DE vleijer *Damocles* Pluymstrijcker die uytsteket,
 En nimmermeer (God wouds!) in 's Princen hof ge-
 Acht *Dionysium* als eenen aerdschen God (breket,
 Geluckich over zeer, schier zonder mate oft slot.
 Waerom de Koningh hem met purp'ren kleed'ren schoone
 Als eenen Koningh ciert, iae 't voorhoofd met een kroone
 Hem heereijck omdrukt, en hem in handen geeft
 Den Koninghlijcken staf, waer voor 't al schrickt en beeft,
 Den nieuwen Koningh hy dus laet ter tafel zetten,
 Diens rugh geladen is met alderley bancketten,
 Men speelt een zoet Musijck, en weckt den *Echo* zelf
 Met eenen zoeten toon in 't marmoren gewelf:
 Maer twylen men dus iuyght in 't midden der gezangen,
 Laet *Dionysius* een stalen zweert ophangen
 Aen eenen zijden draet, recht boven 't hooft gewis
 Des genen die zich waent dat hy geluckigh is, (geen
 Maer ziende nauwe om hoog, verschrickt hy zo voor 't drey-
 Van 't opgehangen zweert, dat hy zijn hooft moet neygen,
 En roept, Heer Koningh ô! verlost my uyt den druck,
 Ick kieze mynen staer, en laet u dit geluck.
 „Aldus en magh hy niet geacht geluckigh wezen.
 „Die stadigh is gepijnt met duyzonderley vreezen,
 „'t Palleys dat zynen kop hoogh inde lucht verheft,
 „Eer dan eens herders hut, den krommen-blixem treft.

heeft *Dionysius* willen te kennen geven, hoe ellendigh der Koningen leven is, als die alle tijd met sorge ende vrees bevangen sijn: want hy plach dickwils te seggen, dat hy niet geloofde dat yemand soo wijsinnigh soude wesen (indien hy wiste wat swarigheid de Kroonen en Scepters by haer hebben) die deselve van de aerde soude op rapen. Want *Seneca* seyd seer wel, dit is eerst een goede Koning die alleren dienst knecht is. Willende daer mede seggen, dat des Koningx sorge over allen moet strecken, ende hoe haer glants te heerlijcker schijnt, dat haer last hem oock te swaerder druckt. Hy worde noch selver daer nae nix sijn Rijk verdreven, en was balling te *Corinthen*, alwaer by het Schoolmeesters ampt bediende.

Neroos Tucht-meester ons hier schilderd naer het leven,
Hoe hoogmoet wert verkleent, en ootmoet hoogh verheven.

Matth: 23.

Hy werd vernedert die zich te verheffen pooght.
Maer die hem selfs verkleent wert heerelyck verhooght.

S*eneca* verhaelt datter een Koningh was, dewelcke van ouderdom
afgemat wefende, en 't iock des Rijcx niet langer konnende ver-
draghen, by hem riep zyne dry fonen, uyt welckers verkiefsinghe hy
wilde oordeelen wie bequaemt soude wesen om 't Rijk te regeeren:
over fulx stelde hy hun voor dry vogelen: te weten een *Adelaer*, een
Sperwer, en een *Sneppe*. Wanneer de outste den *Adelaer* verkoos, de
tweede den *Sperwer*, de derde de *Sneppe*, oordeelde hy, terwylen de
Adelaer de grootste ende felste, oock Koning aller vogelen was, dat
de se al te groots en hoogmoedigh soude wesen, overfulx onbequaem
de Re-

Dewyse *Seneca* ons meld, en gaet vertoonen
 Van eenen *Coningh* die zijn drie bedaeghde Zonen
 Heel van verscheyden aerd drie vog'len stelde veur,
 En gaf van alle drie elck een den willekeur:
 Op dat hy ramen mocht wie 't beste van hen lieden
 Het Koninghrijck voorts aen zou heerschen en gebiedten:
 En dragen zo den last, die zynen ouden dagh
 Veel kommerlijcker viel, dan zy te voren plagh:
 Den *Arent* d'eerste koos, den Koningh aller Vogels,
 De tweede koos naer hem den *Sperwer* snel van vlogels,
 Den langh gebeckten *Snep*, verkoos de ioncxste Zoon,
 Dies hem de Vader schonck de Koninghlijke kroon.
 „ Hy die door ootmoed en Vernedertheyd van geeste
 „ Verkoos het minste loth, verkreegh het aldermeeste.
 „ Want wie door Hoogmoed klimt, die naerdert zynen val;
 „ En die zich zelfs verkleent, gemeenlyck klimmen zal.
 „ Dies die in nedrigheyd verslijt zijn vliende leven,
 „ Al schijnt hy leegh te zijn, zo is hy hoogh verheven;
 „ Hy is den val naer by die hooge zich verheft,
 „ En die zich hout om leegh den blixem niet en treft.
 „ Des weerelds loop is twee put-eemeren gelijcke,
 „ Het leeghste klimt om hoogh, het hooghste valt in slijcke.

de Regeeringe te bedienen. Vande *Sperwer* sprack hy, dat die al te roofachtigh ende bijtachtigh, over sulcx des Rijcx onwaerdigh was. Maer de derde die de *Snepe* gekoren hadde, serte de hy tot navolger in zyne plaetse, want, seyde hy, dit dier is de ootmoedighste van allen, en hy moet goedertieren en ootmoedigh zijn die den Koninghlijcken stoel der eeren mach beklimmen. Och dat nu soo seer op de Deugd, als veel-tijds op de personen gesien worde, men soude over al meer Recht en Gerechtigheyt speuren. Daerom seydt *Agathias Veste*: men behoort nae de kleederen of nae andere uytwendige vercierfelen niemand tot Koningen te helpen vorderen, maer die komt voor alle dingen toe dat verheven worde, namelijk die nederigh is, die recht en billickheyd oeffent, noch betamelijcke dingen niet veracht, ende die zijn lusten soo weet te matighen, dat zy de ziele met wijfheyd stercken. *Procopius* spreeckt: dit is het ampt van een goet Koningh, dat hy mee-waerdigh ende sachtmoedigh is, want de trotse ende hooghmoedige worden veracht ende van niemant bemind.

*Ziet hier den yf'ren Eeuw, daer d'eene d'ander terghet,
De Wereld is vol ftryds, en heel in 't quaed vererghet.*

Gen: 4.

Des werelds vierde deel sloech Cain, en was niet wyzer,
Hy bouden d'eerste Stad, en Tubal vond het yzer.

DE Poëten verhalen datter een Gulden Eeuw, Silvere, Copere ende Yfere geweest is. Van dese Yfere Eeuw voert het Regiment de Hellsche Gods Pluto, die de Helle en alle sijn snoo gespuis beroert en omme-keert, en zyn bloedige Bellona over al uyt-send om allarm te blasen, en met vreesse al de werlt te benauwen. Dese tyd brengt die snoode Pluto voor den dagh: en hem gebrcecken geen stoocke-branden om dit vyer, over al, met zyne blaesbalken tot de wolcken te doen opruliegen, ende, waer 't mogelick, den Hemel te be-roeren. Wy mogen dese tyd wel by de Yfere Tyd gelycken, daer in men doch niet

DOen 't yzer quam in 't licht uyt 't inghewand der eer-
den, (sweerden;
Klep, klep, het aenbeeld ginch, men smeden niet dan
Rechtveerdigheyd uyt vrees weer naer den Hemel treckt,
Het aerdrijck wert terstond met menschen bloed bevestiget,
De *Krijgh* werd opgequeect, menginch de zinnen scherpen
En met den blinden Mol een aerden wal opwerpen,
Het Kalfs-vel wert gereckt, men maecten flocx een trom,
De mensch werd loos in 't quaed, en inde wijsheyd dom,
Men kreegh een bonte vlagh gewonden om de stengen,
Men ginch vierkantigh 't heyr in zijn slagorden brengen,
En d'horen onraed blics, de trommel sloegh alarm,
De vreeze werd verdooft, en 't bloed in 't herte warm;
Het eene heyr verwan, het ander is gevloten,
Het veld dat werd bedeckt met menigh duyzend dooden,
Men rieper niet dan moord, daer werd een groot geschreeu,
En so quam op der hand de dulle' en *ysren Eeuw*'.

niet hoort als van Krijgh ende Krijghs-geschrey, het donderen der Cartou-
wen, 't geblinck der harnassen, 't geclinck der swaerden, het gedobbel der trom-
men, en 't heldere geschal der trompetten ende oorloghs-basuynen, 't schijnt dat
alle Recht en Billigheid wederom ten Hemel is gevlogen, en dat alles hangt aen
't Recht der roovende Krijghs-knechten. Men hoort niet als van moorden,
branden, verjagen, stelen, vercrachten, ende wat de Godloofheid voor Duy-
velsche toebellen mede brenge. Ach dat wederom die tijd mocht comen! en dat
de soete Vrede haer hoofd mocht opbeuren, hoe aengenaem soude die den Chri-
stenen te gemoet gaen? Maer ghy, ô Christen Prinçen! leght eenmael u wape-
nen neder, en wilt u ingewanden doch niet meer verschewren, wendt u wape-
nen tegen die u aller verders foeck, ende gebruyckt veel liever vrede, op dat
ghy van dien grootten vyand der Christenen niet en word overvallen, ende voor
slaven in sijn woeste Tartarien gevoert.

*Pythagoras zit hier, de diſch die is hier knap
Verzorgt met eene weggh', wat vruchts, en eene nap.*

Marc: 1.

De Dooper die den wegh voor Godes zoon quam banen,
Hadde anders geene ſpyſe als honigh en ſprinckhanen.

Hier word vertoond de ſobere diſch van *Pythagoras*, en hoe ſlechtelijck en ſparelijck hy leefde : hem geneerende met wortelen ende andere vruchten. Dit word tot een voordaet van Soberheyd of Spaerſaemheyd geſteld dat de Nature met ſoo weynigh te vreden is. Want die goede Man dachte datmen te ſeer verquiftede de gaven Godts: ende ſagh dat der menſchen dertelheden te vele en overdaigh waren. *Lucianus* die een oprechten ſpotter geweest is, ſeyd, dat de ziele van *Pythagoras* dickwils verhuylt en ghewandelt heeft door alle lichamen van mans en vrouwen, vogelen ende andere gedierten, ende

Pythagor', Samos roem, te wonderlijcken haten
d' Onnutte Gulzigheyd, die niet en kan als vraten;
 Met eene sobre difch hy wel te vreden was,
Hy speende zich van vleesch, en visch; by 't veld-gewas.
In ware danckbaerheyd hy heylighlycken leefde,
En met der herten aen een goed genoeg en kleefde.
 „ O gulden soberheyd ! ghy zyt u selfs een maet;
 „ Als d' ander eerst begint, zo zijdy al verfaet.
 „ De spys is niet soo seer om 't lichaem wet te mesten,
 „ Gelyck een kermis-gans die kruppen moet ten lesten
 „ Als zy geschapen is, dat elck een van heur proeft
 „ Alleen soo veel als 't lijft tot onderhoud behoeft.

ende datse veel vrolijcker en genoeglijcker geleeft heeft, doen sy een Vorsch, als een Koning was, hoewel dit spottelijck schijnt, so kan 't seer wel (om de bedorventheyd vanden mensch te kennen te geven) gepast worden, dat die alleen de goede gaven onses Gods misbruyct, maer dat de beestjens haer vernoegende, met het hare te vreden zijn. De Heere *Christus* verwijt den mensch dickwils zijn gebreecken, en wijst hem totte beesten. Wanneer de Koning *Cyrus* op seeckeren tijd ter herberge quam, vraeghe hem de Waerd wat hy op den difch begeerde gebracht te hebben? antwoorde, geeft ons maer brood, en wy fullen uyt dese reviere drinckē, vermaende daarmede de zyne, dat zy hun totwater-drincken souden gewennē, want de wijn (seyde hy) leyt alle goede dingen lagē. Waer toe zijn doch onse tyden gekomē? God heeft by nae inde nature niet geschapen, hoe edel en heerlijck dat de mensche mach genoegē: men bedenckt so veel leckernijen en snoeperijen dat het schande is, ia men nodight de lekkerheyd ende overdadigheyd uyt verre landen by ons te komen wonen. De soberheydt is nu al uytgejaegt. Onse Voor-ouderen genoeghden sich met eenen matighen ende soberen difch, maer die souden nu al onse koockerije en banketten niet kennen, soo seer is de goede oude landswyse verbaster; God geef oock, wie gebreck heeft, daermen van dese onnodige overvloed veel duyfsend armen soude konnen goet doen. *Origenes* seyde, de soberheyd ende nuchterheyd is een oorsprong van alle deughden, maer de overdadigheyd en dertelheyd is een moeder van alle sonden ende gebreken.

*Ziet Socrates (eylaes!) besprongen vande boosheyd
Der VVyven, met gedult ver winnen hun Godloof heyd.*

Syr: 25.

*Veelliever wil ick noch by Leeuwen en by Draecken,
Als by een boose Vrouw' mijn rust en woonplaets maken.*

Socrates was een Philosoph van Athenen, die door d'wyspraeck van Apollo de alder wijste ghenoemt worde: dese was altydt een en die selve man, want noyt was sijn gesicht door tegenspoet droevigh, noch door voorspoet blyde of vrolick. Hy heeft op een tyd gehad twee vrouwen, te weten Xanthippen en Myrtonem, diewelcke altydt op malcanderen twisteden ende keven, ende hy haer sotheyd bespottende, seyde, hoe vangt ghy om my soo barden strijd aen? ick die soo mismaectt ben, hebbende een platte nuse, kalen kop, bulrige schouderen en cromme beenen. Gevraecht sijnde van Alcebiade waerom hy so sellen en bitfen wijken by hem hielde? antwoorde, om dat ick te huys soude leeren.

Die een qua Vrouwe heeft, genoeg heeft aen zijn wee;
En d'armen *Socrates* (eylacen!) heeft er twee,

Hy isser mee' gescheept, hy moeder oock mee' varē

Door zo veel holle zeen, door zo veel water baren:

d'Een Tefsch is hallef blind, en d'ander Feeck is leep,

d'Een slaet hem met de roede' en d'ander met de sweep.

Noch was hy wel te vreen, hoe zeer zy op hem brulden,

Zijn herte is onbeweeght, en alles kan hy 't dulden:

Kneust d'een hem met de vuyft, en d'ander met den voet,

Zo houd hy evenwel een ongequetst gemoet:

Hy lijd, zy slaen; hy swijght, zy voeren heuren snater;

Hy zit op 't drooge land, zy gieten hem met water;

Ten laetsten zeght hy eens, wanneer de locht verbolghet

Den regen in 't gemeen naer eenen donder volghet.

„ Aldus geduldigheyd met zoete en zachte zinnen

„ Heur kruys verlichten kan, en tegenspoed verwinnen:

„ Hy wreeckt zijn leet genoegh, die stille met verdragh

„ Niet zynen smaet en wreeckt, daer hy 't aen wreken magh.

leeren, hoe ick des werlts onwetenschap sal verdragen. Maer seyde Alcebiades, nochtans is de kagelachtigheyd van u Xanthippe niet te verdragen, doen antwoorde Socrates, moet ghy niet verdragen dat de ganssen en eenden kaeckelen en queecken? Dat is geen wonder, seyde Alcebiades, maer laetse vry kaeckelen die my de eyren leggen ende iongen vooribrenghen. Laet dan, seyde Socrates, Xanthippe oock wat kaeckelen, want ick hebbe oock schoone sonen van haer. Gellius seydt, wanneer Socrates lange en geduldigh hadde verdragen het quaed spreken van Xanthippe, en zy ten laetsten hem met water op zynen cop goot, sprack hy sonder eenigen toorn, maer lachende: ick wist wel als Xanthippe begint te donderen, datter dan corts regen wil volgen. VVt de gesicht-kenninge Socrates worde van Zopyro geoordeelt dat hy seer tot wel-lust genegen was: dat is waer, seyde Socrates, maer ick hebbe door de cracht mynder siele 't gebreck der nature wegh genomen. Hy heeft veel treflicker leeringeren gehadt, onder andere Plato, dan alle VVysgieren hebben nae zynen name Socratische Philosophen willen geheeten wesen, &c. Der vrouwen dertelheyd heeft dese arme man wel beproeft, want zy ribsacketen hem vast nae haer zygen beleven.

*Hoe dat Diogenes bewees (naer zynen wensche)
Dat eene naeckte Haen was een Platonisch Mensch.*

Iac: 3.

Wie met zijn tonge niet in woorden missen kan,
Is al geheel volmaect, ia een volkomen man.

Plato was een uytnemende Filosooph te *Athenen*, also geheten vande *Aristona*, om dat hy plat en breed van schouderen was, heeft hem in vele konsten gheoeffent, als in schilderen, in 't worstelen, in treur-spelen en dichten. Hy was een uytnemend schoon man, in 't kort, hy was geoeffent in alle konsten, doch insonderheyd munterde hy inde Philosophie boven alle andere uyt, en worde daerom de Godlijke Plato geheeten, en der Philosophen *Homerus*. Hy was so welsprekende en aengenaem, datmen seyde: so *Iupiter* Griecx wilde

DE Wijs-gier *Plato* om zijn Jongeren te leeren
Zeyde, *ten twee-voetig dier naeckst, bloot, en sonder veeren*
Is de geschapen mensch: dees voorgestelde les

Ter ooren al terstond quam voor *Diogenes*:

De Drol en is niet slincks, hy past op deze stukken,

En gaet floecx eenen Haen al levendigh uyt plucken

Zijn pluymen uyt het lijf: en daer met slechte Iool,

Oft hy geen vijf en kost, loopt naer d'Atheensche School,

En werpt den naeckten Haen voor *Platoos* voeten henen,

Dat's een Platonisch Mensch, naeckst (zeght hy) *met twee beenen.*

„Noyt yemand zo bespraect diens tong niet eens en lispt,

„En niemand oyt zo wijs die niet mocht zijn berispt.

de spreken, dat hy op zijn *Platoos* most spreeken. Sommige hebben hem derven *God* noemen. Hy is een Discipel geweest van *Socrates*, en is daer na in Italien gereyft, op dat hy de *Pythagorische* mocht hooren, daarna is hy in *Ægypten* gereyft om de *Gymnosophisten* te hooren, alwaer men seydt dat hy de Boecken *Moyfis* soude gelezen hebben. Dryemael is hy in Sicilien over-gescheept om den Bergh *Aethna* te sien, &c. Dese wyse Man die in alles, als de Sonne boven d'andere Sterren, uytblonck, hadde nochtans eens onder zijn Reden-kavelen gefeyd, en dat simpelycken, dat *de mensch was een Dier hebbende twee voeten en geen veeren*. Hier achter was terstondt de kloecke berispter *Diogenes*, en pluckte eenen haen, en terwylen *Plato* zijn lessen dede, quam hy daer in strijcken, en wierp zynen naeckten ende kael-ghepluckten haen voor zyne voeten, en seyde, siet! *hier is een Platonisch mensche*. Waer over *Plato* hemselfen beschaemt vindende, daer op stille sweegh. Hier by kan men leeren dat ter werlt geene soo treffijcke en heerlijcke verstanden gevonden worden, die niet altemets van de reden een weynigh afloopen en grove mis-slagen begaen. Niemand is altijd wijs. De geleerde *Homerus* heeft wel een dut, soo doet oock *Plato*. Soo doen oock de alderbeste schutters, die altemets wel verre van 't wit schieten:

Die nimmer dat, noch seylen kan begaen,

Die usgh dit nyt, en schryf zyn naem hier aen.

K

*Dees stomme beeldenis spreekt, (als in eenen droom)
De boom is als de mensch, de Mensch is als de Boom.*

Matth: 3.

Een yeder boom die niet draeght goede vruchten hier,
Ten leſten werd gekerft, en dan verbrant in 't vier.

DE Oude hebben den menſche by eenen verkeerden boom vergeleeken, want, ſeyden zy, alles wat de boom voortbrengt komt uit de wortel, ende wat de menſche voortbrengt komt uit het hoofd, en brachten al de eygenſchappen die de Roet genoegſaem uitdrukt aerdigh over een: ſo dat deſe vindinge niet onuenghenaem ſal weſen. Ende als wy 't wel over weghen, wat is doch de menſche? ja wat is niet de menſch? niet is hy ten aenſien van ſijn ſwackheidt, groot is hy, ten aenſien van ſijn ſchepper. Wie can hem ghenoech over den menſch uer wonderen, ia wie can 't uytſpreken? Auguſtinus ſeyd, de menſchen ver wonderen haer over de hooge bergen, over de holle karen der zee, over het draeyen

H Et redelijke Dier, de Mensch verkeert genomen
Gelijckt wel eenen Boom, hoe aerdigh wil dit komē!
De Boom spruyt uyt der cerd, de Mensche uyt
's moeders graf;

De Boom groent en verdort, de Mensch komt en gaet af;
De Boom zijn tacken heeft, die hy zoo wijt uytspanden,
De Mensch zijn voeten oock, en zyne palmen handen;
De wortel is de deughd, die al den Boom aenkleeft,
De Mensche zonder hoofd oock nimmermeer en leeft;
Wanneer 's Booms wortel treurt, zo hangen al de bladen,
Oock 's Menschen leden, als 't hoofd is met druck beladen:
De Boom die lange staet op 't lef werd oud en krom,
De Mensche ziet na 't graf in zynen ouderdom;
Waer de Boom henen valt daer zal zy leggen moeten,
De Mensche naer zijn dood heeft geen tijd van boeten;
De Boom zijn midden heeft, met cene schorsse omgort,
De Mensche een Ziele die van 't vleesch bekleedet wort;
's Booms midden eyndelick, wort met den Boom verdorven,
Maer 's Menschen Ziel noch leeft als 't lichaem is gestorven.

draeyen der gesternte, en vergeten haer selve, sonder daer over te verwonderen. Iffer wat wonderlicker als het menschen hooft? bevat dat niet alle sinnen daer alle andere leden van boven tot beneden na moeten luyfteren? 't hooft uytwendigh te schouwen, isser wel eene onder vele duysenden, die den anderen soogelijck, darment 't door een cleyn teicken niet soude onderscheiden? wat crachten heeft het ooge niet, ende wie can seggen door wat const het selve so wonderlick is geschapen? alles te beschryven is onmogelick: in de tastelicke deelen, ick wil de andere verswygen comen de geleerste niet over een. De meeste Anatomici seggen datter so veel leden in den mensch sijn alffer daghen in 't jaer, te weten 365. Hippocrates ende Galenus seggen datter 248 gebeenten inden mensch gevonden worden: in 't hooft 59. inde borst 67. de armen en handen 61. de voeten 60. In somma wy mogen wel seggen met David. Heere! soud ick al u weldaden verhalen die ghy my bewijst, zy sijn grooter dan ick can uyt spreken. Ia al waren onse leden in tongen verandert, des grooten scheppers lofen conde niet volpresen sijn.

*Hier licht Diogenes, en kiezet in zijn vat
Her-vrolyck Zonne-licht voor Alexanders ſchat.*

Heb: 11.

Voor al't Egyptſche goed, voor *Pharaos* threzooren
Heeft *Moyſes* met Godsvolck het aldernuſt verkooren.

D*iogenes* die alſins zijn genoeghen en't weynigh behoeven voor een groote deugd achtete, ſleet zijn leven ſeer armelijck ende ſober. Wanneer hy op ſeeckeren tijd in zijn huys, dat is in zijn wynvat, was gefeten, ſprack hem dien *Grooten Alexander* op diergelijcke maniere aen: ick koom hier, ô *Diogenes!* tot u, om te ſien waer in ick u armoede kan te hulpe komen: tot welcken *Diogenes* ſprack, ô *Alexander!* wie van ons beyden is behoeftiger, ick, die boven my taſſche en rock, niets behoeve, of ghy, die niet tē vreden zijnde met u Vaderlyck rijcke, u begeeft in ſoo ſware perikulen, alleen om dat ghy wyders

DE woonst *Diogenes* was een boomloze Tonne,
 Hy schuylden in heur schaen voor 't steken vande Zonne:
 Hy had geen and're hut, noch and're tente op d'eerd,
 Dit vliende leven docht hem luttel moeyten weerd.
 Zijn tafel was het gras, op een bysondre wyse
 Hield hy zijn middagh-mael, met ongekoockte spyze:
 En d'aes-zack zijn schappray hy altijd by zich droegh;
 Nature meenden hy heeft lichtelyck genoegh:
 De wynen die hy dronck, was 't water; daer hy leker
 Geen *Aconit* in rond, zijn hand was zynen beker:
 Hy hadde geen en schat, oft droegh hy om 't gemack
 Een tesch, soo was 't zijn hert dat vol genoeg en sack.
 Waerom de *Macedoon*, de treffelijckste Koningh,
 Hem te besoecken dacht, hy vand hem in zijn woningh;
Diogenes die lagh en trockt hem weynigh an
 Oft hy een Koning sagh, oft eenen Ackerman:
 Dit docht den Prince vreemt, dies om zijn seltsaem leven,
 Seyde: eyfchet wat ghy wilt, ick sweere ick sal 't u geven.
 De Wijs-gier nauticx sprack, ey! *Alexander* vrund,
 Ghy neemt my 't zonne-licht dat ghy niet geven kund.
 „ Dus is hy waerlijck rijck, die sich in niets bedroevet,
 „ Die in als is te vreen, en weynigh noodrufts hoebet.

wyders moocht regeeren, daer nochtans de geheele werlt u begeer-
 lickheydt niet en mach vervullen? Waer over *Alexander* verstomde,
 ingedachtigh zijnde de spreucke *Apulej*, daer hy in zyne Apologie
 aldus seyde: verwijt ghy my dat ick arm ben? ick bidde leert eerst selve
 verstaen, dat ghy gierigh zijt. Hy versocht dan dat *Alexander* niet en
 wilde nemen, dat hy hem niet konde geven, dat was het Sonneschijn.
 Daer mede gaf hy te kennen, hoe hy liever hadde in soberheyd zijn
 leven door te brengen als de schatten *Alexandri* te begeeren. Hier in,
 ô *Diogenes*! hebt ghy nu weynigh nae-volgers, men soude daer toe u
 lanteerne wel van node hebben die te soecken. Yegelijck eert nu de
 opgaende Sonne ende wenscht dat hooge staten en ampten met een
 vollen goud-regen hem mogen toegeworpen worden. Weynige zijn
 met het hare te vreden, wy blijven alle voor 't *Meyr* staen, en niemant
 komt daer over. Indien de menschen so yverigh waren (seyd een se-
 ker Schryver) om by Gode hooge ampten te bedienen, als zy hier op
 dese werlt soecken verheven te zijn, de Godsaligheyt soude in vollen
 swang gaen.

*Ziet hoe Diogenes den kroes aen eenen kant
V'Vegh werpt, dewyle hy kan drincken uyt zyn hand.*

1. Tim: 6.

Een goed genoegsaem herte, en Goddelijcken zin,
Is eenen grooten schat, en wel een rijk gewin.

HOe de Nature geen overschot behoeft, sal u Diogenes door zyne afbeeldinge genoegh leeren: hy voerde altyd niet anders by hem als een mantel, tas, en beker: wannit hy op seeckeren tijd de kinderkens sagh water uyt haer hand drincken, verwierp hy zynen nap, als die niet noodigh hebbende. Hier mede wilde hy betoonen dat de overvloedigheid wtgesloten wesende, 't gemoedt dies

Diogenes, die steeds arbeyden om te mind'ren
Zijns lichaems noodrust, zag hoe twee onnoos'le
kind'ren

Het water met der hand vast schepten uyt den vloed,
Dies nam hy zynen nap en trat hem met de voer,
Wat mach ick (zeyde hy) so vele huysfraeds nutten,
En dus beladen gaen? dewyle men kan putten
Den dranck met zyne hand, en lesschen zo den dorst?
Waer toe hebbe ick zoo langh d'onnutten kroes getorst?
„Daerom wanneer wij't doen der ouden wel beproeven,
„Zy zochten hunnen schat in luttel te behoeven,
„Want daermen veel behoeft, daer is vry d'armoe groot;
„Maer waerlijck is men rijck daer weynigh is van nood.

dies te geruster was. Democritus heeft eertijts zynen schat wegh geworpen meenende dat 't selve was een last voor sijn goede ziele. Thales conde wel groote Ryckdommen vergadert hebben, maer hy achtete heerlijcker dat hy die versmaede. Dit behoorde ons allen te doornopmercken, dat wy aen de overtollighe goederen niet soo seer bleven hangen, dat ondertusschen de ware goederen vergeten worden, op dat wy schatten vergaderen mochten die de roeft niet en verzeert, noch de motten niet en eten: want het oude Dicht seid seer wel, dat

's Merrests goet,
Dat dickwils doet
Sey Mensch bekozen:
Sword moerlijck vergaert,
Met sorggh besaert,
Met rouw herkozen.

*Diogenes leert hier, dat zy tot geen en dagen
Niet alle menschen zijn, die wel den name dragen.*

Iesai: 1.

'Siet d'Ezel kent zijn 'Krib', end d'Osse zynen Heere,
Maer Israëel en weet van God noch van zyn leere.

W At kuren bedenckt ghy ð *Diogenes*! dat ghy by so schoonen ende hellen dagh met een ontfiecken lanteerne op de volle marckt vande *Athenen* gaet menschen soecken? Maer weet ghy wel waerom hy dat dede? Die kloecke betraffer *Diogenes* van 't by zynē tyde soo veel bedroghs ende schelmerije, dat hy meende, dat der redelijcker menschen zinnen verandert waren in beesten, en dat hy wel reden hadde naer menschen, dat is : nae redelijke, te soecken. Souder nu oock niet wel eenen *Diogenes* van nooden wesen, die ons onse ge-

De drol'ge en oude Pouts, *Diogenes* ick meen,
Als op den middagh 't licht t'schoonst vanden Hemel
scheen,

Met een lanteerne liep, om zoeken na zijn wenschen:

Elck riep, wat soeckt hy hier? 't zyn *redelijke Menschen*

Die ick dus soecken ga; elck boerden en elck loegh,

Wel *Diogenes* zijn hier geen menschen noch genoegh?

Ick zieder hier niet een (sprack hy) want ghy betoonet

Dat geene reed'lijckheyd in uwe herten woonet,

U beestlijk leven tooght dat ghy (het welck ick haet)

Zijt menschen met den naem, maer beesten inder daet.

„Die met *Diogenes* liep soecken als de blinden,

„Noch soude hedensdaeghs nau menschen kunnen vinden:

„Want dese wereld is een woeste wildernis,

„Die niet vol menschen, maer vol wilde dieren is;

„Ia noch de meestendeel zijn woester van manieren

„Als in het wilde wout d'onredelijke dieren:

„Want dat de eene wolf den anderen op eet,

„Daer is de winter koud, daer is de winter wreed;

„Maer dat de eene mensch (al schijnt hy driemaal vromer)

„Den anderen verslind, geschied wel in de zomer.

se gebreecken door foodanige onderwyfinghen voor ooghen stelde?
't schijnt doch dat wy naer alle Godsalige vermaningen niet en willen
luysteren: Wat soorte van bedriegerijen wort de werelt door niet ge-
pleeght? en noch willen zy redelick geheeten worden die dat selve,
of, met een langhen rock, of met slechte kleederen bedecken, daer
't bedrogh soetlijk onder verborgen leydt. Men scheert nu malkan-
deren niet als de scheerder de schapen, noch men vilt malkanderen
niet als de slager het schaep, dat is dan een korte dood: maer de eene
mensch eet nu den anderen levendigh op met huyt en met hayr, en
dan latense noch dat doode lijck beroyt omme-heer loopen: ende dit
is nu de rechte slaghe. Oock hebben, *o Diogenes!* de menschen niet van
node datmen haer soeckt, zy soecken nu haer selve, daerom kan nu
niemand doolen. *O tempora! o mores!*

*Hoe de Philosophus zijn gond werpt inde baren,
Dat zal u dese prent, en dit gedicht verklaren.*

Math:

Wie alles niet verlaet, en volgt mijn stappen veerdigh,
Is mijn leer-ionger niet, noch en is mijns niet weerdigh.

CRATES was een Philosophus uit de Stadt Theben, diewelcke op dat hy hem geheel totte goede konsten en Philosophie mocht begeven, heeft geen kleyne schat genomen ende 't selve inde zee geworpen, seggende, wegh, wegh ghy snode belet selen en begeerlyckheden, 't is beter dat ick u verdréncke dan dat ick van u verdroncken worde: want hy verstande niet datmen de deughd en rijkdommen te geluck konde besitten. Suidas getuygt, dat hy alle zijn rijkdommen in geldt hadde by een gebracht, ende by Trapezitam te bewaren gegeven: met dese voorwaerde, soo zijn zonen Philosophen waren, dat zy 't selve aen de behoefte soude verdeelen: maer soo 't Idioten en slechte hoofden waren, dat zy 't ter goeder trouwen wederom soude leveren. VVant hy oordeelde dat een Philosophus of een navolger der wysheydt nimmer yet soude gebreecken. Hier by worden wy geleert dat om tot eerzige konsten, eerlycke wetenschappen, en Goddelijcke saecken te komen, de rijkdommen seer hinderlyck zijn, dewijl alsdan 't herte niet recht op alles kan letten, dan waer de schat is daer sal oock 't herte wezen.

Siet *Crates* den Thebaen hem zelve gaen te boven,
Verkoopende zijn haef, zijn goederen, en hoven,
Dewijl hem 's werelts goet behindert inden loop
Des deugds, verzaemt hy 't geld in eenen klomp oft hoop
En spoeyende daer mede recht naer den dorren oever
Van d'ongetemde zee (als zijnde geen behoever
Van zulcken overvloed) werpt zynen schat heel veyr
En al zyne yd'le zorgh met eenen in het Meyr:
En roept, ô light daer vry in 't midden vande golven!
Veel beter is 't dat ghy light inden grond gedolven,
Dan dat ghy nacht en dagh mijn innerlijck gemoed
Met angst en zorge pijnt, oft met veel quellingh voed.
„ O groote Kemels! die hier met vele ongemacken
„ Zo lastigh gaet getroost, met 's rijckdoms zware packen,
„ Aenmerckt wat *Crates* doet, niet langer voorts en draeft,
„ Ziet hoe hy al zijn goud in 't diepe meyr begraeft.
„ Maer ghy zijt veels te gier, en zoud veel liever drencken
„ In 't midden vande zee, dan 't goud de baren schencken.
„ Ay arme Gierigaerts! wat zal ick zeggen dan?
„ De heele wereld niet u herte vullen kan:
„ Dryekantigh is u hert, dies als ick met verkloecken
„ Een ronde daer in treck, daer blyven altyds hocken
„ Noch leegh end' ydel staen: dus roep ick met beklagh
„ 't Is eene diepe put die niemand vullen magh.

wesen. *Gregorius* seyd seer fray: dat zijn alleene ware rijkdommen die ons rijk van deugden maken. Begeert ghy rijk te zijn tegen uwe broederen, bemint dan de ware rijkdom: soo ghy soeckt op den top der eeren te stygen, pooght naer 't Hemelsch Koningryck, ende soo sulc ghy de volle rijkdom besitten. Hieronymus seyd, datmen de rijkdommen moet ghebruycken, doch niet ghy een slave, seyd hy, ghebruyckte als een slave, maer hebt ghy 't jock der slavernie van uwen halsse gheworpen, gebruyckte en verdeelt de goederen als een Heere. *Chrysostomus* spreect: de rijkdommen syn geen sonde, maer hebbe in sonde die niet recht te gebruycken, noch den armen dieselve mede te deelen. VWant de ware schatten seyt *Gregorius*, dat zijn de Leugden, die de conscientie met haer voert, op dat zy in ewigheyd rijk zy. Laet ons dan hier niet altyd leggen te wroeten om aerdsche schatten te versamelen die de dieven steelen, die de roef en moeten verderven, maer vergaert u schatten daer boven inden Hemel die nimmermeer vergaen en sullen.

*Siet hoe de Philosooph hier aende Tafel dut,
En den gesonden VVyn gesparighlicken nut.*

1. Timoth: 4.

O Sone! ick rade dy (uyt zorge die ick drage)
Gebruyckt een weynigh Wijns om uwe quade mage.

Hier word afgebeeld de wyfe Man, of veel eer de nuchtere en sobere: hy laet hem niet meer tappen dan dry kleynе bekers, om te kennen te geven, datmen met eene hem wel gehoegen kan, maer datmen die soberlijck gebruyckende, den eersten nemen sal om den dorst te verlaen, en so 't nodigh is, salmen den tweeden gebruycken om zynen geest te verlustigen, en den derden machmen ter eeren van zynen vriend wel uyt drincken. Doch datmen sich voor al soude van overdaed en verquisting wachten. Het word nu (God betert) weynig waer

Hier zit de Wyſe-man, hy laet hem niet meer tappen
 Tot 't noenmael, dan alleen drie matelycke nappen,
 Hy ſlacht den dronckaerd niet, die nimmermeer en kan
 Witbluffchen zynen dorſt: gelijck den Ocean,
 Die alhoewel hem ſteeds de bornen, en de vlieten
 Zo vele waters in zyn glaſen kruijcke gieten,
 Noch nimmer is verſaet: zo oock de droncke bol
 Hoe vele dat hy drinckt, zo'n is hy nimmer vol:
 Maer de wiffgiere heeft de ſoberheyd verkoren,
 En laet een druppelken onnut niet gaen verloren.
 „Die ſo den Wijn gebruyckt, die zo de druiven leeft,
 „Wort vanden Wijn gevoed na 't lijf, en na den geeſt,
 „Den geeſt hy levend' maeckt, het herte ſterck en ionger,
 „De herſnen zuylvert hy, en wecket gragen honger,
 „'t Bleeck aenſicht hy verdrijft, verwermt het koude bloed,
 „En ons teer lichaem hy lange in gezondheid hoed.

waer genomen : men heeft niet heerlijk te gaſt gheweest, altijd men
 is niet wel onthaelt wanneer de ſeylen niet vol ſtaen: men moet nu op
 dees en die gefontheyd eens om-heer drincken , al ſouden de knopen
 van 't wambuys. dat is dan eerſt vrolijk geweest: ende 't ſnooſte van
 allen is dan een kranck lichaem te huys draghen. Deſe Philoſophen
 beſchamen ons, en prenten ons de Soberheydt vande maelyden wel
 heerlijk in. Cicero verhaelt inde vragen in *Tuſculo* gehouden, dat *Ti-*
motheus de Capiteyn van die van *Athenen*, dickwils verliet de maely-
 den van zyne Veld-Overſte, ende ginck by *Platonis* ſoberen diſch te
 eten: Weder keerende , ſeyde hy tot den zynen , beſtraffende haere
 volle tafelen : *Wat lieden dat Plato ter maelyd ontfangt, die zyn daer van*
verbetert, want hy onderhiel al etende haer met kloecke, ſtichtelijcke
 vragen en onderwyſingen. Laet de ſoberheyd ons altijd een leſſe we-
 ſen, op dat de dag des Heeren ons niet als een valſtrick en overvalle.

*Het listigh Monster Sphinx stelt Oedipo te voren
Een raedsel, 't welck hy raemt, dies doot het zich van voren.*

Iob 14.

De Mensch gelijk een Bloem verwelcket en vergaet,
En blyvet nimmermeer in eenen zelve staet.

WAT de Poëten van dit Monster Sphinx gescreven hebben, sal yegelyck genoegh by dieselve in 't lange vinden, maer evenwel om eenigh breeder verklaring te doen, moetmen weten, hoe zy versierden dat dit monster onerent Theben hem onthiel, sijnde van vreemde gedaente, sommige segghen, dat het hadde een maegden hooft ende lichaem, Leenuus voeten ende steert, ende vogel wiecken, &c. Andere seggen anders: het zy soo 't wil, 't was die van Theben seer schadelijck, ende hiel sich in een geberchte Sphincus geheeten, ende viel altyd op de voor-hy-gangers, haer met loofe strick-vragen ende raetsels

H Et zeltfaem Monster *Sphinx* (dat den *Thebaners* quelden)
 Dit raedfel *Oedipo* op 't alderscherpst voorstelden:
Vier voeten, twee, en drye, heeft ergens eenigh Dier,
Dat niet en heeft als stem, en stem verandert schier,
Dat geen Dier meer zo doet, van alwat vlieghet om hooge,
Of swemt in natte zee, oft wandelt hier op 't drooge,
Maer als op voeten veel dit Dier begint te gaen,
Begint hem al zijn jeughd, en al zijn kracht vergaen.
 Dit Dier (zeght *Lai Zoon*) ick zal 't u haest ontknoopen,
 Dat is de Mensch die ter wereld komt gekropen,
 Die eerst op hand en voet, als op vier beenen gaet,
 Zo lange tot hy recht op zijn twee voeten staet:
 Maer wanneer d'ouderdom met zuchten en met stenen
 Aenbreeckt, hy swack en kranck op eenen stock moet lenen,
 En als drije voetigh gaen, en met zynen doornen staf
 Nae zijn engh kerckhof toe, tot dat hy valt in 't graf;
 Den *Rader* naulijcks swijght, 't woord is nau vande lippen
 Oft *Sphinx* breeckt zynen hals, en werpt zich vande klippen.

sels quellende, en wie dieselve niet conde oplossen, worde van des Diers clauwen verscheurt. Den Thebaners stelde hy dit raedfel voor: welck dier in de werlt eerst op vier beenen wandelt, daer nae op twee, daer nae op drye of vier voeten? Die dit niet wisten te raden, bracht hy op een roose ende stiefe van boven neder. Oedipus des Koninghs Sone van Theben, desen wegh reysende, heeft 't selvige raedfel ontbonden, en van den mensche wytgeleyd, die een ionck kint wese, op handen en voeten kruipt, volwassen, recht op gaet, ont sijnde, op een of twee knicken. Hier over worde Sphinx soo toornigh dat het van een steile klippe af-sprong, ende hem selve den hals brack. Dit was van 't Godlick voorschick voorsayd, &c. leeft meer by Ovidium ende andere. De Egyptenaers hadden dit Monster Sphinx altyd voor hare Tempelen gestelt, en wilden daer mede te kennen geven, dat hare wijsheid van Godt heel duister was, ende dat der Goden openbaringhen raedscelen waren die yegelijk niet en conde verstaen.

*Ey fiet! hoe Zoilus sijns naesten feylen teeckent,
En al wat hy misdoot vergeet, en niet en reeckent.*

Math: 7.

Hoe ziedy doch soo licht de splinters, ô ghy schalcken!
In 't ooge uws broeders, en vergeet u eygen balcken?

Siet hier *Zoilum* den berisper, bésigh in 't schryven en teykenen van zijns naesten feylen en gebreken, maer zijn eygen vergeet hy geheel. Daerom stelden de Oude, dat hy een sack of een groote tafsche voor hem droegh die dick en wel gevult was, maer op zijn rugge droegh hy een lédigh saccken. Sy gaven hier mede te verstaen dat de berispers van ander luyden gebreken swanger gaen, en die selve altijd voor haer dragen, ende daer mede haer tafsche vullen: want alles wat andere doen, iae al waer 't noch soo wel, dat weten zy te berispen en te be-

Siet den *Berisfer* hier na 't leven afgeschildert,
 Hoe staet hy dus engrijnt! hoe is hy dus verwildert!
 Twee tefschē hy steeds draegt, ô zifter van een mug!
 d'Een hanght hem voor de knien, en d'ander op den rugh.
 De grootste voren hanght, de kleynste draeght hy achter,
 Van 's naesten feylen is hy een getrouwe pachter,
 Want hy ontfangt, daer de grootste tefsch meed' vult,
 Maer achter is de buyl leegh van zijn eygē schult,
 d'Wijl hy die niet en ziet: van voren stelt hy kloecke
 Zijns naesten misdaed net en suyverlijck teboecke,
 Hy heeft zijne oogen op een ander so gereet,
 Dat hy hem zelfs versuymt, en teenemael vergeet.

te bestraffen, iae weten de kleynste mugge te siften: maer in haer eygen feylen te sien zijn zy blinder als mollen, ende dencken dat zy alles wel doen. Dit is de blinde eygen-liefde daer mede de meeste menschen fwanger gaen, dit is 't, daer de Euangelisten van spreken. Wat siet ghy een splinter in uws broeders ooge? doet eerst de balcke wegh uyt u eygen. Wy behooren ons niet ander lieden saecken niet vermetelijck te bekommeren, want de gebreken, seyd *Seneca*, die wy in andere sien, indien wy die wel willen overwegen, sullen bevinden, dat die in onsen boessem schuylen. Daerom hebben de Oude seer wijsselijcken (als *Plato* betuyght) voor de deuren des Tempels te *Delphos*, als een Godlijcke spreucke, geschreven, *Kenn u selven*: waer by verstaen worde, dat niemand hem niet eygen liefde d'een boven den anderen moeste verheffen, maer yegelijck behoorde te dencken, wat, en wie hy was, op dat alsoo de middelmatigheyt mocht plaetse hebben: want daer en is gheen grooter sieckte in den mensche, dan dat hy van 't hontjen laet-dunckenheyt en eygen-Liefde gebeten zijnde, andere veracht, en hem alleen voor wijs houd.

M

*De VValfche Hercules hier aerdig en perfecte.
De lieden met zyn Tong ſchoontaligh tot zich trecke.*

1. Cor: 13.

Wanneer ick liefdeloos ſchoon ſpreke eens Engels tael,
Wat ben ick anders dan een luydende metael?

DE Françoifen braveeren ſeer grootelick op haren Ogmion, die zy noemen den Hercules Gaulois: hy ging geheel naect, hebbende alleen een Leeuwen huyd om ſijn lijk geſlaghen, voor ſijn ſchild en harnas, hy was geheel grijs, en voerde in ſijn rechter-hand een boghe, en in ſijn lincker een koeve of kofſe: zy ſchilderen hem voorts dat hem ketenen uit ſijnen mond quamen, waer mede hy den omme-ſtanders als (aen de ooren) gevanghen hiel ende tot hem trock. Hier mede willen zy de dapperheyd ende manhaftigheyd deſes treffelicken Heldts te kennen geven, dat hy zyne vyanden door macht en ſterckbeyde

ael

DE Walsche *Hercules* (daer veel van is gezongen)
 Met gulden kerenkens aldus aen zijnder tongen
 Dē volck'ren had gehecht; 't welck so vele is geseyd
 Dat een schoontaligh man door zijn welsprekentheyd
 Den menschen tot sich treckt, en vele groote scharen
 Bestiert, als oft zy aen zijn tong gebonden waren:
 't Is daerom datmen noch wel zeght na d'oude sloer,
Hy klapt en my so schoon, hy kreegh my aen het snoer:
 't Is daerom datmen zeght, dat met zijn soete snaren
Orpheus in 't wilde wout den dieren konde paren:
 't Is daerom datmen seght, dat *Amphion* in 't veld
 Heeft *Thebes* opgebout een stad van groot geweld:
 „ Welsprekentheyd verzelt met billigheyd en reden,
 „ Het sterckste wapen is dat yemand mochte smeden,
 „ Het bindt de herten t'saem, en maeckt van velen een,
 „ Gelyck het lijf bestaet uyt veelderhande leen.

wel wiste te over winnen, ende voorts door zyne welsprekentheydt soo wiste toe hem te trecken, dat waer hy slechts worde gehoort, scheen of de herten aen hem waren geketent en gebonden. Hier mede word verstaen dat de sterckheid niet en can wesen so vorderlick als de welsprekentheid: want door geweld van wapenen can men wel landen en steden winnen, maer de welsprekentheid wint de herten, en neemtse als door een lieflyck geweld gevangen. Wat can doch de welsprekentheid niet uytrechten? Cicero seide, zy heeft Steden gebout en Koningrijcken bevesticht, oock veel oorlogen ter neder geleid: daer en is oock niet heerlycker, dan datmen de welsprekentheid soo gebruycke, datse altydt tot des Vaderlands besten moge geschick wesen, en niet snooder dan datmen die selve misbruycke tot der vromen onderdruckinge. Augustinus seide, de welsprekentheid in een snood mensche is senyn in een gulden beker. Wy moeten gedencken dat dieselve een sonderlinghe gave Godes is, en datse nae sijn roghelen woord moet gericht en gematight wesen.

*De Tongh het kleyne lidt (zoo Bias eens beveste
Voor den Egyptfchen Prince) ist quaedfte, en oock het beste.*

Prov: 18.

Het leven en de dood die liggen onbedwongen
Vrywilligh in 't geweld en inde macht der Tongen.

Dese Ægyptifche Koning fonde zynē dienaar *Brutus* tot dē kloec-
ken Philofooph *Bias*, om van hem te verftaē wat doch het beste
en het fnootfte in defe werlt was? De verftandighe man, feyde, Heer
Koningh het is de *Tonge*, en hier aen feyde hy immers de waerheyd.
Wat de Apostel *Jacobus* van dit lit getuygd kanmen overvloediger le-
fen in zijn 3. Capir: daer in hy te kennen geeft, datter geen heerlijc-
ker dingen ter wereld is, 't felve wel gebruyckende, ende gheen sno-
der peft dan 't felve misbruyckende. *Erasmus* heeft wel geleerdelijck
daer van gefchreven, ende wijtloopigh verhaelt wat misflaghen daer
mede

DE Koningh en Monarch der oude Egyptenaren,
 Tot *Biam Brutum* zant, op dat hy zou verklaren
 Welck doch van alle ding hem't slimste, en't beste docht?
 Zyne antwoordt was een *Tongh*, die hy den Coningh
 Dit heeft *Aesopus* oock bevesticht als de wyze, (brocht.
 Doen zyne Meester hem de beste, en slimste spyze
 Hiet koopen op de marckt, hy bracht hem Tongen t'huys,
 De Meester werd vergramt, en zeyde : by gants kruijs!
 Ick zende u tweemaal heen, ghy brenghet my altijd tongen:
 Hoort Meester (zeijde hy) u gramschap zy bedwongen:
 „ Een goede Tonge is 't best dat hier ter wereld is,
 „ En weder 't slimste deel een quade Tongh gewis:
 „ De Tong baert twist en krijgh, de Tong baert peys en vrede;
 „ De Tonge die bedroeft, de Tongh vertroostet mede;
 „ De Tonge die verdruckt, de Tonge komt te baet;
 „ De Tongh de liefde breeckt, de Tonge dood den haet;
 „ De Tonge die ontsticht, de Tongh baert nutte leere;
 „ De Tonge lastert God, de Tonge looft den Heere:
 „ Dus alfinen d'eygenschap der Tongen wel verzint,
 „ So is zij't quaedste deel, en 'tbeste datmen vind.

mede bedreven worden. *Hugo*, seyt de Tonge *Lingua*, heeft zijn oorsprong van licken, want met pluimstrycken lickt zy, met achterklappen en faem-roven bijt zy, met liegen treckt zy tot haer, zy bind, ende kan niet gebonden worden, zy is slibberigh, &c. Sy is glat als een ael, zy doordringht als een pijl, zy neemt de vrienden wegh, ende vermenichvuldighd de vyanden, zy maeckt ghekijs, zy faeyt tweedracht, met eenen slag slaetse vele en dootse, zy is smeeklijck ende bedrieghlijck, veerdigh om goederen uyt te putten, ende quade weder in te schencken. Die zijn tonghe bewaerd, die bewaert zijn ziele: want in de macht der tongen is dood en leven gelegen. *Bernhardus* seijdt: de tonge eens achter-klappers is een drie-dobbelde lancie, die met een steeck, drie doorsteeckt, diefe seyt, diefe hoort, ende dié die gefaemrooft word. *o* feninige tonge! daer van onse voor-Ouders wel gheseyd hebben: een achter-klapper heeft de Duyvel inde tonge, de hoorder inde oore, de toe-stander in't herte. Maer *o* dierbare tonge, seijdt *Lactantius*: daer niet anders als Godlijcke saken van te voorschijn komen, ende *o* heylighe mondt! uyt de welcke hemelsche t'samenprekingen vloeijen.

*Ziet hoe de Philosoph' zijn eygen tong affsnijdet,
Op dat hy swygen leere, en 't ydel spreken mydet.*

Proverb: 21.

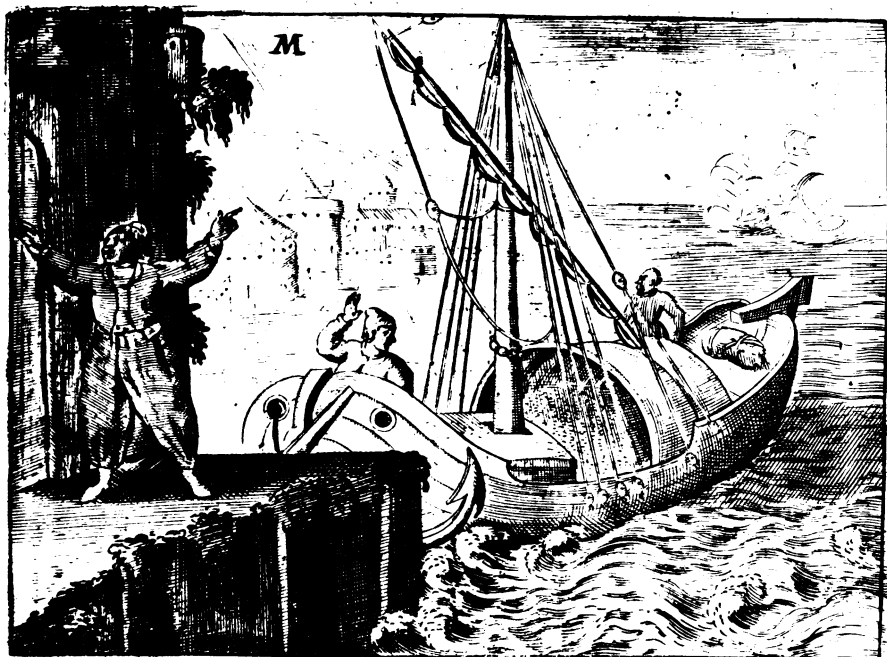
Die fynen mond behoed, en zyne tong bewaert,
Diens ziele niet met angst noch droef heyd wert beswaert.

IN dese beeldenisse wordt vertoont hoe Solon, om de veel-sprekenzheidt te vermyden, sijn tonge met een mes af-sneet: ende om van hem d'oorfaecke te verstaen, schreef hy, dat swygen noyt en hadde geschaed, maer dat door te veel spreken vele in ongeluck geraten zijn. 't Is wel so, ende 't spreekwoort is by ons oock gemeen, dat het een goed spreken moet zijn, dat een goed swygen verbetert. Hoe vele sijnder door te veel spreken om 't leven gecomen? wat schelmerijen, wat verraderijen, wat achter-clappinghen, wat pluimstrikerijen can de tonge niet al versieren? Hoe vele heb ick gesien, seyd Ambrosius, door te veel snappen in sonden vallen, maer nauwlycx eenen door swygen. Bernhardus spreekt, wat een tederen lidt is de tonge, nochtans can die

De wyfen *Salon* (om 't veel ſpreken te vermyden)
 Gingh met een ſcherpe vlim zyn eygen Tonge af ſnyden.
 Men vraegden hem, waerom? hy ſchreef, *om dat veel quaad*
De Tonge oyt heeft gewracht, en 't zwygen noyd geſchaed.
 O ionckheyd! luyſtert toe, het dient u zonderlingen
 Om leeren uwe Tongh van veel geklaps bedwingen.
 Welſpreken is een deughd, wel zwygen oock een konſt,
 Die hier de mate in treft verkrijght een groote gonſt.
 Natuur zorghvuldigh om ons hier in te verſtercken.
 Heeft onzen mond verzorght met dobb'le bollewercken,
 Op dat de loſſe tongh niet licht uytbarſten mocht
 Met eenigh ſchand'lijck woord, dat boven inde locht
 Als eenen vogel ſtijght, en als het is ontvlogen,
 Niet licht'lijck wederom kan werden ingetogen:
 Dat ick oyt ſtille ſweegh my noyt en heeft berout,
 Maer wel dat ick te veel geklapt hebbe en gekout.
 De Heydenen die ſteeds hier inne vlytigh leerden
Harpocratem als God des ſtille ſwygens eerden,
 Die met den vinger op den mond hun onderwees,
 Inhoudende de ſtem het zwygen elck aenprees.
Pythagoras ſnijdt oock als met een vlimme oft meſſe
 Het vele ſprekens af, als hy voor d'eerſte leſſe
 De leughd vijf iaren langh leert ſwygen en verſtaen,
 't Is noodigh dat wy noch by hem ter ſcholen gaen;
 „Want zedigh ſtil-geſwijgh, en niet het vele ſpreken.
 „Dat zie ick alle dagh ons allen noch ontbreken

die ſo qualiyck getemt worden. Godt de Heere, ſeide eener onder den Ouden
 heeft de tonge verſien met dobbele bolwercken, op dat zy niet te lichtveerdig ha-
 re palen ſoude overtreden, en datmen moſt vele hooren, maer weynigh ſpreken,
 Kele lieden ſchynen de mond voor een ratel te hebben, dat ter wyl zy ſprecken,
 andere niet connen gehoort worden. Vanneer Zeno eenen clappachtigen jon-
 geling al te ſeer hoorde ſnappen, ſeide hy, jongman, jongman, u ooren ſijn in u
 tonge geloopen: gevende daer mede te kennen dat de jongelingen veel behooren te
 hooren en weynigh te ſpreken, ende daerom hebben wy twee ooren en eene ton-
 ge. De veel-ſprekenheid is een teycken van herſſeloofheyd, ſprack eener, want
 de holle vaten clinken meſt. Wy behoorden ons alle van dit gebreck te wacht-
 ten, gedachtigh ſijnde de ſpreucke des wyfen Salomons, wanneer hy ſeid, int
 veel ſpreken ſal de ſonde vol ſijn. Die hier van meerder begeert, leſe het ge-
 leerde boeck en *Eraſmi*, dat hy van de tonge geſchreven heeft.

*Een leerlyck voor-beeld van een Schipper (na mijn oordeel)
Die met zyn schade zoekt zyns naefstens meeste voordeel.*

Prov: 11.

Die 't koren zoldert heeft zyn vloeckers en benyders,
Maer die het mild verkoopt heeft veel gebenedyders.

Cicero in 't derde boeck van zyne Officien of Burgerlicke ampten disputeert seer kloeckelijck over dese historie, en wil beweeren dat de eere in alle handelingen behoorde voor de baet te gaen, want hy seyt, oft 't geviel (om by gelijckenisse te spreken) dat een oprecht Koopman, in groote dierte en hongers-noot, van *Alexandrien* afgevaren was naer *Rhodus* met koren geladen, en hy wel wetende datter noch andere schepen van *Alexandrien* met koren geladen volghden, die oock naer *Rhodus* wilden, of die Koopman sulcx niet behoorde te kernen te geven, dan of hy dit verswyghende, zyn koren mach op 't dierste

DE mag're dieren tyd, schier tot in 't graf des doodes
Verdrucken de Gemeente, in d'oude Stad van Rhodes,
V'Vaer om de mare vast met hare groots trom

Opweecten 't naefte land, tot hulp en troost alom:

Tot datter eyndelyck drie Schepen zwaer geladen,

Met ter we quamen aen, om jeder te verzaden,

Maer naulycx raecten zy nyt d'ongestuyne zee,

En wirpen 't ancker nyt, oft quamen op de ree,

Oft d'opper-stierman roept, zo luyde als hy magh brullen,

O Borgers! hier is graen om u gebreck vervullen,

Maer koopt niet al te dier, oft immers maer ter nood,

V'Want daer komt achter wy noch een geheele vloot,

Dus houd een leege marcke, en willet niet opsteken,

V'Want daer is voor de hand, meer als u magh ombreken.

„Graen-koopters u vry schaemt, als ghy u niet verkloeckt,

„En met u schade aldus 't gemeene beste zoekt,

„V'Vanneer ghy gierigh om een hooge marcke verweruen

„V'Koren-zolders fluys, en laet graen verdueren,

„God geef oock wieder vast met kommer en geduld,

„Als uwen aezack maer is tot de keel vervuld,

„Peynst vryelycken dat des Rechters ooren tuyten,

„Die eens op 't lest voor u zal's Hemels schuren sluyten;

„Als ghy dan klaoght en kermt, werd ydel uwe hoop,

„V'Vanneer hy zeggen zal, mijn Graen is niet te koop.

dierste verkoopen? Daer van wil *Antipater* datmen behoorde alles te openbaren ende den kooper waerschouwen. Doch *Diogenes* van *Babylonien* seyde, dat de verkooper gehouden was alle de gebreken van zijn waren (soo veel de wetten geboden) te verklaren, maer dat alles sonder bedrogh moste gheschieden. Maer *Antipater* spreekt daer klaer tegen, ende bewijst dat het gemeene profyt moet voort besondere gaen, &c. Ghy behoefdet, o *Cicero*! u soo seer met dese vragen niet bemoeyt te hebben, wat eerlijck of oneerlijck gedaen is, maer men weet het nu al veel beter. Men disputeert nu aldus, het is eerlick dat profytigh is, en daer mede mach men nu alle dingen doen. Men stroyt nu wel uyt dat de schepen gebleven zijn, ende dat het goed op 't veld bedorven is, en men bedenckt veel duysend kunstjens om alles te doen steygheren, Godt geve oock wie daerom sucht ende kermt. De vervloekinghe, seydt *Salomon*, is op die 't koren verbergt, maer seggen is op zynen hoofde die 't den armen uytdeelt.

N

*Aenmerckt dit vonnis doch, hoe aerdigh en hoe naeckte
Een van drie Broeders naeft des Vaders hert geraeckte.*

3. Reg: 3.

Den twiſt die Salomon kon ſcheyden 't geender ure,
Sliſt hy door middel van de levende nature.

HO E de Oude nyt de Liefde der kinderen totte Ouderen geſproken hebben een vonniſſe vande rechte erſgenaem, daer van ſal deſe beeldeniffe u eenigh bewijs geven. Daer waeren dry gebroeders, doch twee nyt een ander bedde, dewelcke ſeer twiſtig waren om de erſniſſe haers Vaders, ende vielen daer over den Richter ſeer laſtig, die ten laetſten deſe vond bedachte, dat hy het doode lichaem des Vaders dede hangen aen eenen boom, en beval hun allen te ſchieten, ende wie des Vaders herte 't naefte wiſt te treffen, die ſoude deſſelven erſgenaem ende beſitter der goederen weſen: de twee ouſte ſchoten, maer de jongſte

DE Dood nam onverziens wegh eenen ouden Vader,
Die inde Wereld noch drye Zonen liet te gader,

Twee waren al van een, maer van een ander bed

De derde Zone was: waerom dat altemet

De twist hoe langhs hoe meer oprees naer 's Vaders sterven
Wie van hun drie gebrōers des Vaders goed zoude erven.

Maer als noch wet, noch loth hun scheyden mocht als

Zo hebben sy hun zaeck den Rechter aengedient: (vriend,
De Rechter om veel eer hun twist-gekijf te slechten:

Deed' 's Vaders doode lijfaen eenen boom oprechten,

En sprack, het goed zal hem geworden met der ijl

Dienaeft des Vaders hert kan treffen met den pijl:

De twee die schoten heen, de ionghste met verblooden,
Sprack; liever dan zulcks doen, ick sterve duyfent dooden.

Natuyre toonde door dit medelyden ras

Dat hy de erfgenaem, en oock met eenen was

De gene, die het hert des Vaders naeft doorkliefde,

Met geenē stalen schicht, maer met een rechte liefde.

jongste beswyckende, seide, eer sal ick alle myns Vaders erfnisse derven, dan dat ick aen mynen dooden Vader dese daed begaen sal: De Rechter merete nyt dese verscheiden naturen, het verschil der oprechter Liefde, en oordeelde dat die niet condē wesen des Vaders rechte erfgenamen, diewelcke geen liefde tot haeren Vader droegen, maer dat de ionghste, als des Vaders rechte erve, niet verdient door 't schieten vande boge, maer door de rechte natuurlycke pyle der Vaderlicker liefde, soude en behoorde alleen erfgenaem te wesen. Welcke daed des Rechters voor seer pruysselick worde geacht. Dit schijnt dat de oude eenig-sins nyt het wyse vonnisse van dien cloecksten Koningh Salomon hebben getrocken, daer hy vonnist over de twee vrouwen nyt de natuurlicke ende onnatuurlicke liefde als in 't 3. Boeck der Koningen in 't derde Capittel te lesen is.

*De Moeder die de ienghd wil voor de roed' verſchoonen
Die ſchent heur aengezicht, en worgh' heur eygen Zonen.*

Ecclesi: 39.

Die zynen Zone liefst, hem matigh zal kaffyden,
Op dat hy inden dagh der oudheydt mach verblyden.

En misdadige worde om zijn overgegeven boosheyt en dieverije van den Rechters verwesen-te hanghen: wanneer hy nu by 't gericht was gekomen, begeerde dat hy voor de laetste reyse zijn moeder noch eens mocht spreken: wanneer hem nu sulcx worde toegelaten, quam zijn moeder tot hem, die hy aen eene syde trock, alleens oft hy haer wat sonderlings hadde te spreken, ende aen haer aensicht komende, beet haer den neuse af: en hem omme-keerende, seyde hy tot den omme-standers: siet! ick hebbe dese daedt hier-om gedaen, vermits

Er de misdader zal door eenen ken'pen venster
Aenschouwen van het licht den laetsten strael oft glenster,
Hy zyne moeder kust, en roost voor 't hoogh Gericht
Met zyne tanden heur den neus van 't aengezicht;
Omstanders (seght hy) hoort, want d'oorfaeck van mijn lyden
Mijn eygen Moeder is, vermids zy met kastyden
Noyt mynen quaden aerd getemt heeft voor den val,
Sy altijd naer mijn dood (tot yders spiegel sal)
Dit teecken voeren, op dat andere Ouders leeren
Hun kind'ren op te voen in alle tucht des Heeren.
„ De Moeder die heur kind niet inde ionckheyd temt
„ Van een recht moeders hert is teenemael vervremt,
„ Die 't kind geeft lossen toom in alle zyn wellusten,
„ Sal met der tijd allenx een monster-dier toe-rusten:
„ De stramen inden neers van een quaed kind gewis
„ Het recht merck-teecken van een goede Moeder is,
„ Die heuren zoon bemind: op dat na al heur slaven
„ Sy niet een galgen-aes gevoed heeft voor de raven.

vermits my mijn Moeder in myne ionckheydt niet en heeft gestraft,
maer heeft my in alle dertelheyd en onghgebondenheydt laten henen
loopen, tot ick eyndlijck aen dese smadelijcke doodt en straffe geko-
men ben: daerom suldy, ô moeder! geen moeder, maer eer een wree-
de tyger, dit teycken dragen voor den naekomelingen, op datse hier
door gewaerschout zijnde, mogen leeren hare kinderen in alle deugd
en eerbaerheyt op te voeden. Dit is een feer heerlijcke lesse voor den
Ouderen, op datse met alle middelen der kinderen welvaert bevor-
deren, en met vermaningen en straffingen aenhouden: want de ieu-
g is het wasch gelijk, daermen lichtelick in druckt watmen wil: boof-
reden-bederven goede zeden, ende die met den Godtloosen omme-
gaet word bedorven: by den kreupelen leertmen hincken. De quade
Vaders (seydt *Plutarchus*) zijn den kinderen quade raedts-lieden en
voor-gangers tot boof heyd, maer de vrome Ouderen zijn haere kin-
deren als een spiegel om in alle deughden na te volgen. Men moet
oock de roede niet sparen, seydt *Salomon*, soomen zyn kind lief heeft,
wie zyne roede spaert, die haet zyn zone. Tuchtight uwen zone ter-
wijl daer hoope voor handen is. De roede ende straffe gheven wijs-
heyd, daer-en-tegen een kind dat zyn eygen wille is over-ghegeven,
schent zyn moeder.

*Terwijl Hercules slaept aldaer hy is gelegen,
Figuurlyck hem vertoont zyn twee verscheyden wegen.*

Matth. 7.

*De wegh na d'eeuw'ge dood, is ruym, en breed,
Maer enge en smal is 't pat dat tot den leven leet.*

HIER sit de soete iongeling Hercules als in eenen droom, ende word in
sijn tedere ziele bestormt van twee (doch seer ongelijcke) Iongvrouwen.
De eene geheeten Wellust, was opgetoyt, en hadde alles wat de werrelt geven
can: schoonheid, vriendlickheid, ende alle bevalligheit was by haer: Zy seide,
\$ Iongman! by my is te vinden alles wat u hert mach begeeren: weelde ende
wellust is voor u open, siet mijn padekens sijn met rooskens bestryt, ende daer is
niet of u hertken sal daer in vermaeck hebben. Omhelst my daeromme, ende
verlaet de andere Iongvrou, die met haer geveinst ende stadigh gelaet u soect

T Erwijl *Alcides* lagh met *Lethes* zachte stroomen
Besprenget vanden slaep, 's doods suster : zagh hy ko-
men

Twee schoone *Nymphen*, oft Goddinnen met geneught,
d'Een was *Wellustigheyd*, en d'ander was de *Deughd*:

De *Wellust* quam zeer zoet gelijk de morgé blozen,
De wegh al waer zy liep beschildert was met roosen,
En d'ingangh die was breed: maer weer in 't yegendcel
Was d'uytgangh nauwe en scherp vol droefheyd al geheel.
De *Deughd*, de witte *Deugd*, door doornen, en door struycken.
Wees eenen engen pat, schier naulijcx om gebruycken;
Maer hoemen dieper zagh, hoe blyder hy met lust
In 't eynde mede bracht een aengename rust.
Dus stont van dese twee hem 't aldernutst te kiezen :
„ Die 't cene winnen wil het ander zal verliezen.

tot swaerhoofdigheid te bewegen, volgt my, en ghy sult totter gelucsalsigheid in-
gaen. Ondertusschen sprack d'ander Jongvrouw geheeten *Deughd* : O lieve
Jongeling! indien ghy verstant wat tot uwen besten dient, ghy soud u door de-
se anlockende en bedrieghlike Iuffer niet laten bewegen: 't is wel waer dat zy
voor de oogen u alles lieflick vertoont, maer siet, hoe in 't einde van dese wegh
niet en sijn dan doornen, struycken, vier, roock en damp : daer-en-tegen al ist
dat u mynen wegh hart dunct, soo salse u nochtans leyden tot alle heerlickheid,
vreughde en ruste, alsoo dat ghy daer door, als een overwinner, de Kroone der
eere sult draghen, sonder welcke geen oprechte ghelucsalsigheid te vinden is.
Hier mede wilden de Oude te kennen geven, dat de Jongelingen, die als op den
dry-sponck hares slijbbrigen levens stonden, lichtlycken door de gladde en der-
tele werrelt verleit waren, maer dat de Ouderen als de rechte wysheid haer-
der kinderen gehonden waeren, dieselve voor des werrelts bedrieghlickheid te
waerschouwen, ende haer totter Godsalsigheid en deugde te vermanen.

*Een algemeene leer van 't nieuwe boter-vat,
Dat zynen renck behoud na 't eerste sap oft nae.*

Proverb: 22.

De leere die het Kind is inde Ieughd gegeven
Gemcenelijck het zal behouden al zijn leven.

DE verstandige mannen hebben altijd den menschen door tastelijke redenen tot de deughd willen leyden, en oversulx seyden zy, dat een nieuwe aerden pot lange ruycken sul naer 't ghene eerstmaels daer in gedaen is, en dit bedieden zy tot de op-voedinge der kinderen, dat die selve oock langen tijd sullen behouden wat zy in haer ionckheyd hebben gewent en aengenomen. Hoe weynigh word daer (Godt be-tert) op gepast: de beestjens, hoe onnosel, hebben forge over haere ionghen, maer de mensche is dickwils in 't tegendeel schuldigh, vermits der Ouderen sorghe niet daer over en streckt, maer laten die in alle

HET is noch hedenſdaeghs een algemeene ſpreucke,
 „'t Vat hond na 't verſte ſap doch altijd zyne reucke.
 Dit heeft *Lycurgus* eer natuurlijk op het blooſt
 Met eenen rancken *VVind*, en *Huyf-bond* wygebooſt:
 De *VVind-bond* bruy en pap hadde altijd inde koken,
 En d' *Huyf-bond* op de jacht 't zeuangen wilt geroken.
 Dees bracht hy beyde op 't leſte in 't openbaer ten loon:
 Elck koos van ſtonden aen het geen hy was gewoon:
 De *VVind-bond* koos den bruy, en d' ander koos het wilt-bract,
 En een 't ſamen op, eer een van beyden ſtil ſtaet.
 „O Ouders! leert hier wyt, eer ghy u doet te kort,
 „'t Kind aerd naer 't gene hem van ionx is ingeſtort,
 „Dus houndet vander ienghd in eenen goeden regel,
 „En druckt hem in 't gemoed de dewghd als eenen zegel,
 „*VVans* 's kinds herte is als waſch, waer in gedweg en mild
 „De meeſter prent en druckt de letter die hy wild.

alle dertelheyd en ongebondenheyd henen loopen. Het moet vroegh krommen dat een goede haeck ſal weſen, ſeyt het ſpreeckwoort, ſoo moerten ſich oock vander jeught op totter deugd gewennen, op dat alſoo uytgevoert worde, waer toe de menſchen geſchapen zijn. Dat is om God ende zynen naeſten lief te hebben. De opvoedinghen behooren ſeer forghvuldigh te geſchieden, want ſo een rijk man naerſtig is om een goed Paerd, Hond, Papegaey, &c. met forge en vlijt op te brengen, ſal hy dan niet meer bekommert weſen zijn kinderen in Godſaligheyt op te voeden? De daed van *Lycurgi* honden is ſeer leerlick, en als *Diogenes* ſagh dat een ſekeren *Pædogoog* een dertelen jongen hadde, ſloegh hy den meeſter met zynen ſtock, en ſeyde, waerom onderwijſt ghy u kinderen alſo? en gaf den meeſter meer ſchults als den kinderen. Om gewin te doen, ackers te bouwen, om alles ſuyver en puntig te houden, en andere verweende dertelheytjes te gebruyken, daer is alle onſe forge en vlijt geleghen, maer op der kinderen zeden en onderwyſinghe, en om onſe eygene gebreeken te beteren, daer word niet opgelet. *Diogenes* de hondachtige genaemt, was eens te gaſte by eenen die zijn huys heel ſuyver hadde opgeſchickt, maer de Waert was een vuyl en ongemaniert menſche, en naer dat hy omgeſien hadde waer hy zijn ſpogh werpé ſoude, vond het over al ſchoon, dies hy 't wierp op des Waerds liſt, en ſeyde, dat hy nergens vuylter plaetſe konde vinden, beſtraffende alſo de dertelheyd der huysen, en d'onmanierlijckheyd der menſchen. *Salomon* ſeyd, ghelijckmen een jongh kind gewent, ſoo laet hy daer niet af als hy oud word.

*Ghy fiet 't gebreidelt Ros hier met een Vrouw beladen,
Die elck verwondert heeft met mannelycke daden.*

Judith 13.

*Bethulia door Gods en Iudiths tegenweyr
Nam Holofernes 't hooft, en sloeg het gantschen Heyr.*

DE R Vrouwen dapperheyd ende Heldische manhaftigheyd heeft dese Koninghlycke Heldinne Semiramis soo kloecklijcken ver-
toont, dat zy daer in wel mach boven aen gestelt, en tot triumph met
eenen Lauwer-hoed bekroond worden. Wy willen nu niet van de oor-
saken, maer van hare daden alleene spreken. Zy is geweest een Vron-
we, met een rasernye om te regeeren, bevanghen. Want als zy met
loofheyd

Siet hoe een manlick hert schuylt onder vrouwe kled're,
 Ziet hoe *Semiramis* stelt 't heyr in zijn geled'ren,
 Ziet hoe kloeckmoedigh zy geseten op het peerd
 Grijpt met d' een handt den toom, met d' ander handt het
 sweerd,
 Hoe d'afkomst van heur bloed, en Coninghlijcken adel
 Zy niet op 't bedde toont, maer op den gouden zadel,
 En rijft noch 's morgens vroegh voor 't blincken vande zon
 Als eenen blixem op na 't pratte *Babylon*;
 Zy strijd, zy overwind, zy slaet den vyand t'onder,
 En met veel wapen-roofs keert weer als eenen donder,
 Ziet hoe zy heur parruyck diep inde palmen berghet,
 Hy light al onder voet die heur ten sryde terghet.

*loosheyd van haren man Ninus (gelijck eenighe schryven) hadde
 verkregen dat zy alleen vijf dagen den Scepter des Rijk woeren mochte,
 heeft zy den Lackeyen geboden dat zy haren man Ninum souden
 dooden. Als zy nu door soodanighen middel tot het Rijk was geko-
 men, weynsde zy daer na te wesen een sone Nini, en dewyl zy wrees-
 de dat een Vrouwe niet en soude gehoorsaemt worden, trock zy man-
 lijcke kleederen aen, met een hoed op den hoofde, en als zy daer na we-
 derom sagh datmen door haet en nyd haer Fortuyn afgunstigh was,
 heeft zy den Heeren vertoond wie zy was, worde haer de daed tot eere
 en verwonderinghe af genomen, ende heeft alsoo het Rijk 42. Iaren
 geregeert, na dat zy A Ethiopien met geweld hadde ingenomen, ende
 den Indianen krijgh aengedaen, ende vele volckeren gedwongen. De
 Stadt Babylon heeft zy gebouwt en met een mure omtrocken. Is noch
 ten laetsten van haren Sone Nino gedood, die zy tot onbehoorlijke
 liefde versocht.*

Tomiris Cyrum slaet, en zynen dooden eop
(Tot wraeck van haren Zoon) werpt in een bloedigh sop.

Iob 15.

De goddeloose Mensch leeft altijd in befwaren,
Oock en weet de Tyran 't getal niet van zijn iaren.

HO E licht het rad der *Fortune* omme rolt, ende 't onderste boven keert, daer van kan dese geschiedenisse u volkomen genoeg doen. Wanneer *Cyrus* Koningh in *Persien*, vele Landen ende Rijken hadde ingenomen, ende over zyne vyanden door zijn groote ervarentheydt heerfchte, ende vele slagen triumphelijck uyrgevoert, ten lesten *Asien* en *Oriente* onder zijn heerschappij gebracht hadde, is met gantscher macht op de *Schyten* gevallen, die doenmaels van een Koninginne wordē geregeert: wanneer nu *Cyrus* zijn leger hadde geslagen, sond de Koninginne *Tomiris* haren sone *Sargapifem* met een derde deel des legers naer *Cyrum* toe, en als zy by *Cyri* leger quamē, vonden zy 't selve vluchtende verlaten, maer door listigheydt waren daer

T Was *Cyros* niet ghenoech dat sijne kroon bepeerelt
Was met den halven kreyts oft ommeloop der weereld;
Hy most in *Schyten* noch den kloecken wapen-held
Tomiris liefsten Zoon begraven in het veld.

De Moeder is bedroeft, heur oogen tranen leken,
Zy treckt het harnasch aen om heurs zons dood te wreken.

O *Cyre* wreed tyran! ziet wie ghy hebt geterght!
(Seght zy) ick zal u bien het voorhoofd in 't gebergt,
Daer ghy het dorstig zand met mynen bloede drenckten:
Zy treckt hem in 't gemoed, en slaet hem inder engten,
Met al zijn oorloogs-Heyr, in 't kriecken vanden dagh,
Dat niet een overblijft die 't na vertellen mach.

De strijd is nauw' ge-eynd, oft zy gaet heur verkloecken,
En onder zo veel doen den dooden *Cyrum* zoeken,
Zo lange zy hem vind; en laet van stonden aen
Zijn bleeck besturven hooft van zijn kud lichaem slaen:
Het Conincks-hooft zy neemt met eenen grammen moede,
En werpet in een vat, dat vol is vanden bloede

Van zijn verslagen volck; light (segst zy) daer in 't nat.
Du bloed-tyran! die noyt waert vanden bloede sat.
„Aldus wie bloet vergiet ('t is zo van God besloten)
„Diens bloed werd uytgestort, en wederom vergoten.

daer in gelaten vele wynen ende voor-raed: wanneer nu de soldaten met den dranck bésigh waeren, weynigh op den vyand denckende, heeft *Cyros* han overvallen ende dood geslagen. *Tomiris* hier over niet weynigh ghestoort, doch met een manlijcke dapperheydt gewapent wesende, vlucht zy, en lockt *Cyrum*, dat hy inde enghte der bergen haer vervolgt, alwaer zy hare hinderlagen over al geleyt hadde: doen bood zy 't hooft, ende besetten hem soodanigh, dat zy *Cyrum* met twee hondert duysent *Persen* versloeg, also datter niet een over bleef. Naer dat zy onder de dooden den Koningh *Cyrum* vond, liet zy hem 't hooft af houwen, ende wierp het selve in een becken of emmer, ende sprack, o *Cyre!* ghy die altijd naer menschen bloed gehaeckt ende gedorft hebt, suyp nu dat ghy sat en versadight zijt. Ende also liet dese beroemde Monarch, daer voor het alles beefde, zijn leven. Wy mogen met den treur-dichter *Seneca* wel seggen:

*Sie's morgens blonck in macht ey eer,
Leyd's a'ons dood verslagen neer.*

*Siet hoe Ulyssis maets en mackers met malcand'ren
Door Cyrces toover-dranck in wilt gediert verand'ren.*

2. Petr: 2.

De Hond is weer gekeert tot zijn uytspoufel ras,
De Zeuge weer in 't slijck als zy gewasfchen was.

DE Poëten hebben verfiert, dat, wanneer Ulysses was versteeken door storm, en sijn gesellen door den lieflycken sang der Syrenen verlockt sijnde, ende uyt de tooversche beker van Circe gedroncken hebbende, sijn verandert in Honden, Verckens, Paerden, Kirck-vorsschen, Olyphanten, Oesters, &c. Maer Ulysses haren sang ende dranck kennende, stopte sijn ooren met wasch, ende liet hem aenden mast van sijn schip binden, oock door Mercurius gewaerschoot wesende, die hem het kryyd Moly gaf, om voor de tooverije beschadicht te wesen. Hier mede verstonden zy dat de mensch lichtlyck door Circe, dat is, door de verleidende werlt con werden bedrogen, alsoo dat de menschen in rechte beesten, dat is, in beestelicke zede: ende leven veranderen. Maer dat zy door 't cruid Moly, dat is, door wysheid ende voorsichtig-
heid

Siet hoe *Ulyssis* volck (in eenen storm verſteken,
Aen 't land *Cyrceum* vaſt) door *Cyrce* looze trekten
En boofen toover-dranck verlieſen 's lijfs gedaent,
Die menſchen waren eerſt zijn Beefſten eermen 't waent.
Aenſchouwer, zo u dunckt dat ghy wel mocht onrberen
Dees zeltſaem fabel, die (ſo 't ſchijnt u niet kan leeren,
Hooft hoe de Wijs heyd zelfs zo aerdigh hier op glooft,
Als inden kercker zy *Boëthium* vertrooft:
Zijn menſcheyd (zeght zy) is verdweenen en verſlonden,
Die onderworpen is het iuck der ſnoode ſonden;
Die ſich in 't quaet verkeert, 't zy d'eene oft d'ander nur,
Terſtond daer door verliest zijn Menſch'lijke natuur:
Wie door begeerlijkheyd pleeght onrechtveerdigh grapen,
Is eenen wolf die zich geneeret op de ſchapen:
Die twiſt en tweedracht maect, die is alree geſtraft,
En eenen hond gelijk die yeder een aenblaft:
Die vrolijk is wanneer hy yemand yers ontlorpen,
Te recht met eenen viſch magh vergeleecken worden:
Die toornig briefcht en grimt, ia maect een groot geſchrey,
Te recht inwendigh draeght het hert van eenen leeu:
Die ſtadigh is bezorght met vele onnutte vreezen,
Magh voor een bloode hinde oft hert gehouden weſen:
Die trage is luy en bot, in wezen en in ſchijn,
Dat moet in zyne huyl wel eenen Ezel zijn:
Die wiſpelturigh is, met vele onſtade grillen,
Zal vande vogelen zo vele niet verſchillen:
Die in onreynigheyd en vuyligheyd op waſt,
Is aen den ſnooden luſt der vuylre zeugen vaſt:
,,En aldus werd de menſche (ick ſtemme met vele ouden)
,,Een beelte, of hy ſchoon 's lijfs geſtalte heeft behouden.

heid gewapent weſende, deſe toover-drancken connen tegen ſtaen. Veel geleerden hebben aerdige vindingen over deſe fabel gehad, ende geſeid, dat Ulyſſes macht hadde die weder tot menſchen te maken, de Oeſter ſerde een Viſſcher ge-weeſt te hebben, de Mol een Landman, de Slanghe een Doctoor, &c. ende dat niemandt weer menſch wilde weſen, vermits de groote ſwarigheden die de menſchen onderworpen waeren, &c. Men mach deſe Circe te recht by de dronckſchap vergelycken, dan zy de menſchen in allerley beefſten verandert, wanneer men haren dranck te vele nuttigt. Ulyſſes en ſonde oock dit ſelue niet ontgaen hebben, ten ware hy hem van deſe dranck hadde onthouden.

*De daed Penelopsis is een leerachtigh v'beeld,
Want met heur onscheyd zy d'oncuyscheit heeft veroordeelt.*

Eccles: 26.

Een deughdszaam fyne Vrouw die eerbaer is en kuyfch,
Is 't beste goed des Mans, en 't çierffel van heur huys.

Hier sit *Penelope*, het rechte beeld der kuyfheyd en eerbaerheyd: dewelcke met groote wijsheyd en gestadigheyd, haer eere onbevleekt heeft bewaert: want als *Vlysses* twintig jaren lang hadde hier en daer geswerft, worde sy dickwils tot oneerbaerheyt aengelockt, maer bewaerde altydt haer eere onghescent: en also haer nochtans listighe lagen worden geleyd, dat sy vreesde van haer eere schipbrekinghete moeten liden, heeft sy hun opgehouden ter tijdt haer webbe gheweef was, van 't welcke sy voorlichtelijcken des nachts ontweefde, 't ghene sy des daeghs gheweefte hadde: tot ondertusschen

Vlysses

K Omt by *Penelopen*, ô Vroukens ! hier ter scholen,
 Die twijl *Ulysses* vast gaet twintigh iaren dolen,
 (Thien iaren om de blom van *Menelai* hof,
 Waerom 't schoon *Troijen* werd geblixemt al tot stof,
 En and're iaren thien door d'ongestuyne baren,
 Waer met hy stoffe geeft *Homeri* soete snaren)
 Heur suyperheyd behoud ; hoe lange hy vertoeft,
 Zo blijft zy hem getrou, hoe hert zy werd beproeft
 Van zo veel welpen, en onstekene benyders
 Van heur suueuwitte vleesch: 't zijn al vergeeffsche stryders,
 Hoe zy gepynight werd : *Ulysses* is langh wegh,
 Misschien door *Hectors* zweerd gevallen in 't belegh,
 Oft op zijn wederkomst (dit hebby licht te gissen)
 Verzopen inde Zee, en g'eten vande visschen.
 Maer als zy nu op 't leest zal laren inden strijd
 Het heylighst dat zy heeft *Ulyssi* toegewijd,
 Zy hun uytstelt zo langh, tot dat zy 't sijne webben
 't Welck zy begonnen heeft zal afgeweven hebben.
 Hier meed' zijn zy gepaeyt, dus wat zy inden dagh
 Weeft, dat ontweeft zy 's nachts als 't niemanden en zagh.
 O Pollen ! zydy blind, ghy meynt den brand te blusschen,
 Ziet wat zy 's nachts ontvleecht, zo langh tot ondertusschen
Ulysses weer betreet den dorpel van zijn huys,
 En met zijn komst verlicht zijns vrouwen lastigh kruys.
 De minnaers druypen wegh, zy sien haest wat daer t'huys leyt:
 „Dies komt de kroon heur toe van d'onverwonnen kuyscheyd.

Ulysses wederom den dorpel zijns huys betredende, zijn eerbare vrouwe in onbesmette liefde omhelsde. Hier door worden alle deugtame vrouwen geleert, datter geen heerlijcker noch treffelijker sake en is als de eerbaerheyd ende kuyscheyd. *Simonides* prijft een Vrouwe die het Bijken gelijk is, kuysch, suynigh, neerstigh, niet loopigh, maer sorghvuldelyck haer kinderen opvoedende. 't Is oock geen kleynder saecke een eerlijck wel gewapent gemoed te bestryden, dan een vaste stadt te bevechten. Daerom seyden de Ouden, dat de stadt *Troijen* in thien jaren was gewonnen en ingenomen, maer dat de kuysche *Penelope* in twintigh jaren niet en konde tot oneere overwonnen worden. Onder alle Christelijcke ghevechten (seydt *Augustinus*) is de hardste veld-slagh de kuyscheyd, want daer is een gedurige strijd en een overwinninge die selden gebeurt.

't Oprechte Vriendschaps Beeld drucke hier zijn eygenschappen
Op 't alderlevenst uyt, ó volget zijn voetstappen!

Prov: 17.

Een trouwe en oprecht vriend heeft lief tot allen tyden
En als een Broeder is altijd bereyt tot lyden.

TE Romen was eens Jongelincx-beeld op-gerecht, daer by de verstandige Heydenen uytdrucken wilden het beeld der oprechter vriendschap: want men hadde om sijn jeughdigh hoofd geschreven Hiems, Æstas, dat is Winter, Somer: op sijn harte was gestelt Procul, Prope, dat is Verre en Naby: op den zoom sijns cleeds stond Mors, Vita, dat is Dood ende Leven. Hier mede verstonden zy dat de Vriendschap moest altydt even groen ende jeughdigh sijn, alsoo dat die selve noch door den Somer, noch door den Winter en moest vergaen, dat is, datmen die in Voorspoed niet en moest verachten, noch in Tegenspoed vergeten. De Vriendschap moest oock oprecht sijn, datmen die

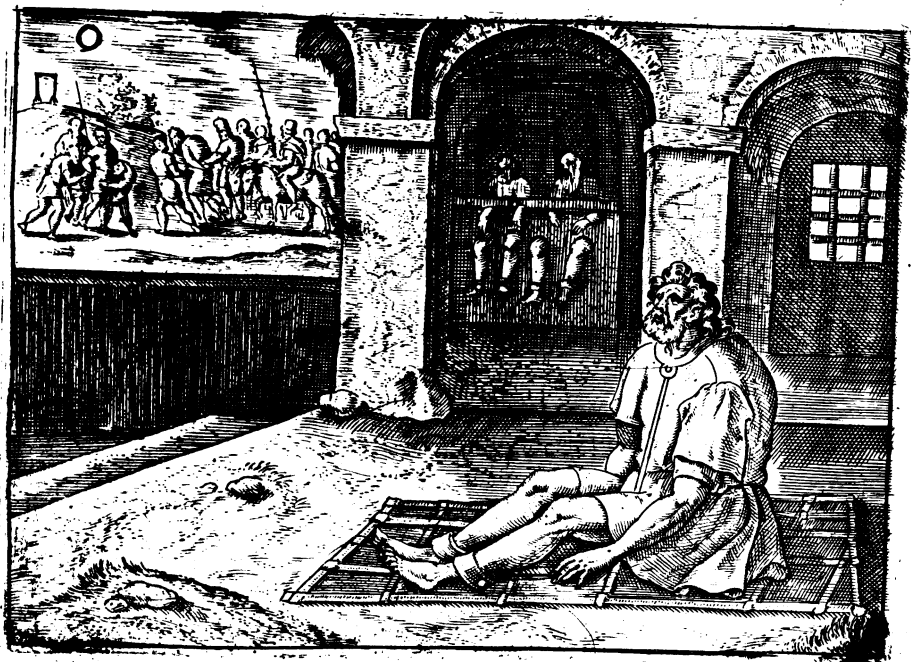
van

En *Statua* tot *Room* was weerdigh aen te mercken,
 't Oprechte *Vriendschaps Beeld*, weldadigh in zijn wer-
 Was eene Jongeling, met een blyde aengesicht; (kē,
 D'wyl ware vriendschap niet door oudheyd en beswicht:
 Zijn kleed was vrolick groē; de Vriendschap is steeds iengdig,
 En elck een aengenaem: in zijn soet voorhoofd vreughdigh
 De gryze *Winter-tijd*, en *Zomer* was geprent;
 d'Wyl vriendschap in onspoed, en voorspoed blijft ontrent:
 Op zynes herten kolck gedrukt stond *by* en *verre*;
 d'Wyl Vriendschap *verre* en *by* schijnt als een morgen-sterre:
 In zijnder kleed'ren boord stond *dood* en *leven* beyd';
 d'Wyl 't leven noch de door geē ware Vriendschap scheyd.

van Naby voor de oogen niet en moest vertoonen met een schoon beweinst ge-
 laet, maer datmen die selve van Verre, dat is achter de rugge oock moeste be-
 wysen, want het is niet genoeg datmen voor de oogen schoon is, maer van ver-
 re moestmen niet anders wesen. Herodotus seyd, daer en is geen costelicker
 ding als de vriendschap eenes oprechten vrendts. Gregorius spreekt, dit is de
 Wet der waver vriendschap, dat die gene die in voorspoed lief heeft, oock in
 tegenspoed behoort lief te hebben, soo wel van verre als nae by, soo wel in leven
 als in dood. Om de vrienden te beproeven, seide Erasmus, moetmen doen als
 mette vaten, daer men eerst water, daer na wijn in doet. hebi onder vele een
 goede. Alcebiades om te proeven wie sijn beste vrienden waren, liet een mans
 beeld in een doncker achtige kelder brengen, en seide dat die selve man van hem
 gedoodet was, en badt een ieder datse hem doch niet raedt en daeds wilden by-
 staen, op dat dese doodslach mocht verborgen blyven. wat doense? zy weygeren
 alle part of deel daer aen te hebben, nytghenomen Callias, die seide, hy wilde
 hem helpen ende bystaen in alles wat het was. Ende hier nyt heeft hy Callias
 voor zynen besten vriend geoordeelt. Daerom seidenmen:

Vriend inder nood,
 Vriend inder dood,
 Vriend achter rugge,
 Dat is een harte brugge.

*Hoe twee gemackers zijn malkand'ren trouw gebleven,
En hebben in 's doods noot d'e'en d'ander niet begeven.*

Ioan: 15.

Waer zachmen grooter liefd' (hoe vurigh zy oyt brandel)
Dan daermen stelde 'tlijf voor zynen vriend te pande?

DE Tyran *Dionysius* hadde *Damon* in een stercke Kercker doen sluyten, om namaels gehangen te worden, voor welcken *Pythias* borge bleef, dat hy ondertusschen naer huys soude reysen en zijn saken beschicken, om ter bestemder tijt weder te keeren, andersins soude de borge voor de schult moeten betalen. Hier op bleef *Pythias* in de boeyen, ende 't en scheelde niet seer of de straffe soude aen hem werden volbracht. Ondertusschen komt *Damon* om de doodschuld te betalen. *Dionysius* hier over, meer verwondert als verschrickt zijnde, beroerde

IN eenen diepen put lagh *Damon* vast gebonden,
 Zijn borgh bleef *Pythias*, hy werd na huys gezonden,
 Mits dat hy keeren soude, en uyt de vangenis
 Des kerckers synen vriend verlossen voor ghewis:
 De weder-komst vertrock, de tijdt die was verstreken,
 Maer *Pythias* (eylaes!) bleef inde vreesse steken:
 Zijn vonnis was gemaect, hy werdt geleydt ter dood,
 Maer *Damon* t'wijlen komt, en siet hem inden nood,
 Heer Koningh (seyden hy) taft my aen sonder forge,
 Ick schuldenaer ontslae hem van sijn trouwe borge!
 Ick ben de rechte man, ick heb de dootd verschuldt,
 Dies mijnen vrund ontslaet, en 't recht in my vervult:
 De Koningh al verbaest besagh dees lieve Vrinden,
 Die trou tot inder dootd malkanderen beminden,
 Dies hy verwondert was, en in sich selven loegh,
 Enom soo trouwen daedt hun beydegaer ontsloegh.
 „Dus eene trouwe vriend is beter als veel broedren,
 „En kostelijcker schat dan al des werelts goedren.

beroerde dese getrouwigheyd sodanigh het herte vanden Tyran, dat hy hem niet alleen 't leven schenckte, maer begheerde oock als een derde gefelle, in hun beyder vriendtschap te wesen. Soo edel is de kracht des deughdts, dat zy by den ondeugenden selve eerwaerdigh is. Hier machmen sich billick over dese vrienden verwonderen, maer hoe weynigh worden die doch gevonden? *Hieronimus* verhaelt datter by de Historien der Heydenen maer acht paer oprechte vrienden te vinden zijn. *Tarquinius* seyde, dat hy balling wesende, eerst verstond wat oprechte vrienden waeren, als hy geen vergeldinge mette werken en konde bewysen. *Herodotus* seyde, het kostelykste van alle rijkdommen is een vriendt die te gelijck verstandigh ende goetgunstigh is. Men plach eertijds de rijkdom nae de vrienden te schatten seyde *Lucianus*. So datmen sprack, liever Geldeloos dan Vriendeloos. Maer nu is 't heel verkeert, ende men mach dat spreek-woort wel omme keeren ende seggen liever Vriendeloos dan Geldeloos, want

*Hier voortijds was de Liefd' en Vriendtschap groot geacht,
 Maer loopt nu als beroyt, en slechts naer winste tracht.*

*Empedocles bewijst hier met een klachte zijn
Dat daer het Vyerfchaer slaept, de Rechters Ezels zijn.*

Ierem: 22.

Om dat *Iosæ Zoon* 't gerecht niet wil handhaven,
Als eenen Ezel hy op 't veld zal zijn begraven.

Empedocles hadde aengenomen, als voor-sfraeck, 't recht eens beschuldighden te verdedigen, en by den Rechters comende om sijn sake te bepleiten, vondt die slapen : hier over bedacht hy cluchtygh een fabeltjen, dat een man hadde gehuurt eenen Efel daer de eygenaer desselven neffens ging om ter gesetter plaetse den Efel weder tot hem te nemen. Onder wegen is haer de middaggh-zonne soo verdrietigh dat zy twistigh wierden wie inde coele schaduwte vanden Efel soude rusten, de reisge man seide, ter wylen hy den Efel gehuurt hadde, so quam hem oock de schaduwte, daer-en-tegen beveerde d'ander, dat hem den Efel behoerde, over sulx de lommer mede. also dat beide dese om eens Efels schaduwte

Empedocles voor 't recht oft vierſchaer onverſaecht.
 Als taelman quam, voor een die hert was aengeklaecht,
 Daer komende vand hy de Rechters 't ſamen ſlapen,
 Dies ſprack hy kluchtigh om hun liſtigh te betrapen:
 Een Reyziger, als hy om reyzen was bedocht,
 Huerde eenen Ezel, die hem ſpoedigh dragen mocht;
 Maer onderwegen hy aemachtigh en ſchier flauwe
 Koos voor des middags brand des Ezels koele ſchauwe:
 En d'eygenaer des muyls die vander zonnen vlam
 Schier ſmolt, die ſeyde dat 's beefts lommer hem toe quam;
 Doch d'ander wilden hem daer mede niet geryven:
 Dus om eens Ezels ſchaeu' men twee ſach heftig kyven, &c.
 Hier mede *Empedocles* zweegh oft hy was vermoord.
 De Rechter hoorde toe, en ſprack verteld ons voord.
 Doen loegh de Philoſophie, en voegde noch by dezen,
 Recht eenen Ezel ghy mooght vergeleken weſen,
 Want in eens Ezels ſchaeuw ſchept ghy veel meer vermaeck
 Als ghy deed doen ghy ſliept in des misdaders zaeck.
 O dat was recht gezeyd! zy mogent noch wel hooren:
 Vry Muſa! waer hy zit daer vat hem by zijn ooren.

*ſchaduwe twiſteden: en hier mede brack hy ſijn reden af; De Rechters hier na
 luiſterende, ſeiden, hoe is 't doch voort hier mede toe-gegaen? Doen ſprack
 Empedocles, ghy, ô Rechters! mocht wel by Ezels vergeleken weſen, die meer
 behaghen ſchept in deſes Ezels ſchaduwe, dan in deſes misdadighen recht, en
 heeft alſoo deſe ſlapende Rechters beſchaemt gemaect. Men leeft van Philip-
 pus van Macedonien, dat ter wyl hy ſlaperigh ſat inden raeds, een ſententie
 worde uytgeſproken over eenen Macheta, die niet alte recht was. Macheta
 onſtele ſijnde, ſeyde, ick appellere hier over: de Koningh verwondert, als geen
 hooger appél kennende, ſprack, tot wien wilt ghy appelleren? tot u Heer Ko-
 ning, ſeyde hy, ſoo 't u E. belieſde den ſtaep wat ter zyden te ſtellen, ende nau-
 wer op mijn ſuke te letten. De Koning hervat dieſelve, bevint dat hem onge-
 lyk gedaen is, hy en weder-riep 't geoordeelde niet, maer betaelde ſelve 't geld
 daer Machetas in verweſen was, en deſe daedt worde voor groote eere en
 wijsheid gehouden. De Rechters behoorden opmerckende te weſen, ſeid Ari-
 ſtoteles, en mer ſiele en reden alles te over wegen. Veruloect is hy, ſeid Salo-
 mon, die de Godloofe rechruver dight, ende verdoemt de Rechruersdige, zy ſijn
 beide by Gode een grouwel.*

*Archilla heeft nye liefde, en Broederlycker zorgen
Goedhertigh zynen Vriend geholpen in't verbergen.*

Matth: 6.

' Werpt met u rechterhand de gaven in Gods koffer,
Dat zelfs de slinker niets en weet van uwen offer.

WAnneer de rechte armen in hare ziele suchten, ende haer eer-
licke armoede noch soecken te verbergen door 't derven van
hare sobere noodruft : dan is 't tijd dat haer de helpende hand worde
toegereyckt : sulcx verstond oock de goed-hertige *Archilla* wel, die
zynen ouden vriend in droeve, doch eerlijcke, armoede vindende, niet
ongetrooft heeft gelaten , maer heymelijck onder een slaep-kussen
verborgen een goeden penning tot slutteringe en onderhoudinge van
zijns vriendt bedroefde leven. Dit was een recht broederlijck stuk.

Want

A *Rchilla* (zoomen seght) die milde en rijk van goedren
 Stond den bedroefden by als waren 't zyne broedren,
 Nau speurende hoe dat in grooten nood gebrocht
 Was zynen lieven vriend, hem vlytigh heeft besocht,
 En heym'lijck onder zijn zit-kussen wech gescholen
 Een goede somme munts, als of hy 't had gestolen.
 „ Hy heeft een rijk threfoor die so zijn goed besteed,
 „ Dat hy 't nau selver speurt, noch zynen vriend schier weet,
 „ De gifte blijft hem by, zijn weldaet onvergeten
 „ Hem weder inden schoot wert dobbel toegemeten.
 „ Des armen dorstigh hert dat is des wysen fiesch,
 „ Zijn gelden hy verspaert in zynes naesten tefsch,
 „ Hem selven hy besteelt, en maeckt veel goede vrinden,
 „ Die hier zijn goed verliest die zal 't hier namaels vinden.

Want hy leyde zijn schatten in de herten der armen. 't Is van dese sake niet vreemt datmen leeft van *Alexander de Groot*e, de welke wanneer hem gevraecht worde waer doch zyne schatten lagen? antwoorde seer wel, in dese kisten: wysende metter handt op zyne vrienden. Indien de Heydenen dit selve hebben gedaen, wat sal ons Christenen af houden dat wy onse handen vanden armen af trecken? of dunckt ons dat de beloften maer ydel zijn, daer mede wy aengepoort werden om onse even-naesten by te staen? seker neen. Wy doen Christo selve weldaet in zyne leden. Laet doch de Heydenen ons in desen niet beschamen. Wy zijn doch maer Rente-meesters, ende geen Heeren van onse goederen. De mildigheyt, seyd *Augustinus*, is een roeringe onser siele, vry-hertigh gevende, sonder hope van vergeldinge. Doch men moet, seyd *Ambrosius*, in alles mate houden, op dat de mildigheyt niet in verquistinge verkeere, en datmen lange mach gevende blijven, want men vraecht juyft niet watter is gegeven, maer uyt wat hert sulx is voort-gekomen.

*Hier siedy 't schoon voorbeeld, den grooten Roomschen Tempel
Van 't menschelijck verbond, dat tot een goed exempel.*

Eccles: 5.

Het geen ghy God belooft en wilt geensins vertrecken,
Want een mis hagen heeft den Heere aende gecken.

De Numa Pompilius is geweest de tweede Koningh van Rome, die 42. Iaren seer treffelyck heeft geregeert, is seer superstiteus geweest, hy bemide de Gerechtigheid boven maten, ende heeft allerleye Priesterlycke ende Burgerlycke Wetten ingestelt. Hy liet oock binnen Rome bouwen de Tempel der Beloften, alwaer een yegelyck (wat aldaer belooft werde) vast en onverbrecklyck moft houden en naer-comen, ende dat worde meer als een zegel.

N *Vma Pompilius* liet stichten binnen *Romen*
 Den *Tempel des Verbonds*, zeer schoon en uytgenomē,
 Hy was heel circquel-rond in zynen ommeloop,
 't Gewelf te samen hingh gebonden knoop aen knoop.
 De *Romers* quamen hier, 't was eenen fijnen regel,
 Al 't geen hier wert beloofd hielt vast als eenen zegel.
 „Phy ! schamen moeten zich, die nu met hunnen mond
 „Beloven dit oft dat, en brekent weer terstond.
 „Wie yemand yets beloofd (past wel op dese leere)
 „Is door zijn eygen woord verbonden aen den Heere:
 „Wie zijn beloft dan breeckt, die breeckt een heyligh slot,
 „En spot met geenen mensch, maer met den hoogen God,
 „Dus als ghy yets beloofd, ziet oft ghy 't oock kunt boeten,
 „Want 't is een schuld die ghy zult God betalen moeten,
 „Wie zijn verbond niet acht, en zijn beloft vergeet
 „Heeft een twee-snydend zweerd voor zynē hals gesmeed.

zegel of hand-schrift geacht. Maer waer toe sijn nu onse tyden verlopen. Men weet nu qualick waer men op betrouwen mach, op beloften? dat sijn woorden en niet meer als wind, op zegelen ende brieven? och die hebben soo weinigh om 't luf, en dan cannen in 't verdraijen van een woord hondert wyroluchten soecken, ende men weet so vele cromme sprongen te maken, dat hoe men 't maect, men een gladdē ael by den steert heeft. Gewis de Heidenen sullen ons beschamen, ende ons onse trouwloosheid verwyten. Cicero seid wel, wat ghy beloofd, en God als tot getuige roept, dat moet ghy vast houden. Stobæus spreekt wat breeder, al-eer ghy wat beloofd (seid hy) overleght het wel, en als ghy 't hebt beloofd, volvoert dan u belofte.

*Aenmenckt hoe Firmius gelijk de dwaze dooren
 Ons zyne kracht laet zien, en zyne sterckheyd hooren.*

Jerem: 9.

De stercke wachte sich (hoe krachtigh hy zich noeme).
 Dat in zijn groote kracht hy niet te seer en roeme.

C *Rinitus* verhaelt dat de Keyser *Firmus* (die *Aurelius* noemde den Egyptischen rover) was van grooter gedaente, met brandende oogen, gekrold hayr, met een geteykent voorhoofd, duyfter gesicht, de rest zijns lichaems was ruygh ende hart, alsoo dat hy de Reuse genaemt werde: ende was daer by so sterck dat hy *Triarium* heeft overwonen: hy liet een aenbeeld op zijn borst stellen, daer hy eenighe smeden

S O sterck was *Firmin* van lichaem en van leden
 Dat klits, klats, klits, klats, hy met hameren liet smeden
 Opeen sivaer aenbeeld daer zijn lichaem onder lagh,
 Want noyt verstaelder mensch men immermeer en zach.
 Maer oft schoon sulcken kracht hy hadde vande Godheyd
 Ontfangen, niet te min waft wel een groote sotheyd,
 Dat hy met sulck gevaer beproefden zyne kracht:
 De Wyze-man zijn doen bespottet en belacht.
 „De kracht des lichaems ons nature niet geschoncken
 „En heeft, op dat wy daer mede heerlijk soudonproncken,
 „Noch om door ydele eer daer door te zijn beroemt,
 „Maer nutten danckbaer die daer 't ons te passe komt.

smeden liet opslaen, 't welck hy alles sonder eenige pyne verdragen koste. Dese man droegh hier over zynen roem, daer nochtans hem dit selve noch nut noch noodigh was, maer wilde zijn groote kracht des lichaems over al daer mede te kennen geven. Soo vintmen noch heden/daeghs veel luyden, die in ydele en loofse kunstjens haer eere soecken, daer zy noch hun selven eenigh profyt, noch anderen eenigen dienst mede doen kunnen, daer vóór men sich moet wachten, op dat wy niet voor sot of reuckeloos geacht worden, dat wy ons eygen leven en gesontheyd niet tot terginge van Godes gaven misbruyckē, die ons dan eyntlicken sware belooningen voor onse heerlijcke werken geven, also dat wy van yeder bespot, ende van niemant beklaegt en worden.

*De stercke Milon hier een yeder wil ontluycken
Dat elck verhoeden sal zijn gaven te misbruycken.*

Judic: 16.

*Oft schoon de Nazareen had veel gewelds bedreven,
So bracht zijn sterckheyd hem ten laetsten doch om 't leven.*

Wanneer wy de sterckte van Milo Crotoniates willen aenmercken, soo verdient hy de hoogste plaetse, als wy de Poëten willen gelooven. Want zy schryven dat hy so sterck was, dat hem niemant (wanneer hy stont) met een stoot of ren wyt zijn plaetse en conde verroeren. Wanneer hy een appel hadde gevat, vermocht hem dieselve niemant wyt der hand te wringen, noch d' appel in zijn hand te quetsen. Hy droegh op zijn schoouder en in de Olympische worstel-

DE sterckheyd *Milons* werd gedacht van ons voor-Ouders,

Die eenen grooten Stier geladen op zyn schouders
 Licht op eens hogen berghs verheven spitse droegh,
 Alwaer hy met zyn vuyft hem dood ter eerden sloegh,
 En eyndelijck zijn mael daer mede heeft gehouwen:
 d'Hooft-slappen hy bewrongh met dick gedraeyde touwen,
 En zijn hooft-zenuwen zo krachtigh hy verhief,
 Dat alles brack in twee, het was dan leet oft lief:
 Hoe geerne wilde ick zien dat yemand hem ontruckte
 Den appel die hy met vier vingeren omdruckte:
 Maer door verwaenthey (laes!) hem eyndelick, hoe vroom,
 Zijn eygen kracht bedroogh, doen eenen dicken boom
 Om scheuren hy met beyd zijn handen heeft gegrepen,
 Want als de klove floot bleef hy daer in genepen,
 In't woeste en eenfaem wout, verlaten in zijn smert,
 Tot hy een grectigh aes der wilder dieren wert.
 „Dus wie zijn kracht misbruyckt geditse noch in't ende
 „Tot zynes meesters straf, met droefheyd en ellende.

*worstel-plaets eenen twee-jarigen Stier sonder te verpoosen, die hy daer na met
 sijn vuyft doode, ende at dien selfen in eenen dagh op. Alsoo dat hy vrecnde
 dingen bedreven heeft: doch op't laetste, wanneer hy op zyne crachten te seer
 steunde, worde hy bedroghen: want hy sagh eenen boom daer kielen of weggen
 in waren, die hy voorder meende te klieven: doch alsoo de kielen daer uyt vie-
 len, worde hy van den boom soo benepen, dat hy met beide handen daer in bly-
 ven moeste, en worden also der wilder dieren aes en proye, die te voren een an-
 der op sijn grootte sterckte en macht braveerde. Dese heeft vast een beduydinge
 mette voorgande Figure 59. Also dat wy den Leser daer op wyfen.*

't Is Tantalus die hier in 't water wert gepijnt,
Die dorst en honger lijdt, en nimmermeer verdwijnt.

Sapient: 11.

Daer in de mensch misdoet en sondicht in dit dal,
Hy wederom zijn straf daer in oock dragen sal.

Hier sit *Tantalus* totter kinnen in 't water, nochtans benaut van dorst, want willende het water metten monde vangen, loopt het voor hem wegh, soo doen oock de appelen: in somma, de Poëten gaven hier mede te kennen dat de rijcken in overvloed arm warē, dat, of zy altemets wel een lekkere beet waren wenshende, so loopt het doch voor hun wegh, dat is, het herte ontfinct hun altijd om so vele uyt te geven, daer zy doch totter keelen vol gelts zijn. Dit zijn immers rechte Gieren die wel by swynen mogen vergeleecen werden, diewelcke, al ist dat de aeckeren rontom haer lijf met hoopen henen liggen,

Eylacen ! *Tantalus* die niet en kan verwinnen
 Light inder hellen-yliet begraven totter kinnen,
 Hem hongert, en hem dorst, dat hy van smerten krijft,
 En nimmermeer wert hy gelavet noch gespijft,
 Maer stadigh aen geterght: hy staet diep inden gronde
 Des waters, en de vrucht hanght boven zynen monde:
 Zo hy na 't water buckt ontfinker hem den stroom,
 En grijpt hy na de vrucht so wijckt den appel-boom.
 „ Maer lieve zeght my doch, is niet des gier gen herte
 „ Als *Tantalus* gepijnt, en heeft gelijcke smerte?
 „ Vermits 't vervloecte goud daer hy op is beluft
 „ Noch noyt heeft zynen dorst en honger uytgebluft.
 „ Hy gaep't altijd naer goud, en hoe veel geele slijcke
 „ Hy vreet en innesloekt zoo'n is hy nimmer rijcke,
 „ Maer in zijn goed verarmt: zo dickwils als hy hapt
 „ Na goud en zilver hem 't genoegen wert ontnapt:
 „ Hy derf nau zynen darm met 's lichaems noodruft vullen,
 „ En wermt hem by den heert nau by een hand vol krullen:
 „ Hy heeft altijd het goud als eenen wolf by 't oor,
 „ Hy rammelt nacht en dagh in zijn vervloecht threesoor:
 „ Het goud is zynen God, dat eert hy langhs hoe kloecker:
 „ Hy kanckert de gemeent met overbaet en woecker,
 „ En als hy sterven zal so is al zijn beklagh
 „ Dat hy zijn geld hier laet, en niet meed dragen mach

liggen, so wroeten zy doch in dreck en mist, ende gelijk *Plantus* seyt, zijn in haer rijckdom arm. Dit zijn de *Æsopische* Esels, die met alle leckerheyd geladen zijn, maer selver eten zy niet als distelen en doornen. De Verckens doen levendigh niemant goed, maer dood zijnde is haer speck van elck wel begeert: soo doen oock de Gierige: wanneer zy leven heeft niemand wat te bet, maer dood, is haer goed aen genaem ende van allen wel gewilt. *Horatius* seydt dat de Gierige gelijk zijn de watersuchtige, die, hoe zy meer waters hebben, dat zy diës te meer moeten drincken: en datse benaut veel goets vergaren is geen eynde van haer ellendigheden, maer slechts een begin, want met altijd te soecken waft de begeerlickheydt, en met altijd te begeeren waft de armoede. Daerom seydt *Epictetus* wel, 't is niet van noode dat ghy der gierigen rijckdom vermeerdert, maer neemt slechts haer begerlijckheyd wegh.

*Een Schaep, Aep, Swijn oft Leeuw' de dronck maect vanden man.
Als 't nat is in sijn lijf, sijn wijsheid inde kan.*

Proverb: 23.

De wijn heel zoet en glad wel door de keele leeckt;
Maer inden buyck hy dan gelijk een Slange steeckt.

Hier m:de wordt de verscheidentheid en aert des wijns levondigh afge-
beeldt: want men siet dagelijcx dat dieselve vele selsame ende vreemde
kuren voor den dagh brengt: d'eene sal sijn hoest van wijsheid rarelen, en so
hooghende groots in sijn schilt wesen, dat hy meent alles te dwingen en met den
Leeuw Koning en Heere te sijn: de tweede sal een schaep sijn, en so goedertie-
ren, als waer 't schoon anders een stout man, dat hy als een gevondigh schaep-
ken

MEn zeght, dat eene Boer oft eene botte Kinckel,
Die woonden op het land, hy heeten Elboog Schinc-
Met vierderleije mist van beesten heeft gevét (kel

Den Wijngaard: wie te veel van desen wijn ick wed
Zal suypen (zeyde hy) ick wed dat van vier Dieren
Hy een naer apen zal, in alle zijn manieren:

Het zy hy werd gelijk een slecht onnoosel Schaep;
Het zy hy lustigh bootst als eenen drol'gen Aep;
Het zy hy vuyl, onnut, en onreyn als een Vercken,
Oft eenen grammen Leeuw' gelijk werde in zijn wercken.

„Want wie met vele Wijns verladet zynen geest,
„Wort in zijn dronckenschap het eene oft ander beest.
„Indien den dronckaerd wist, oft kon te dege ramen,
„Hoe hem den dronck mistaet, hy zoud' hem moeten schamē.

*ken hem sal laten leiden en regeeren waermen wil: de derde is een Vercken, een
wyle Sogh die in sijn kot en vuilgheide smoort ende wenelt, al-eens of hy in
sijn eighen mist lust hadde te wroeten, ende de vierde is eenen aep gelyck, die
hem anders niet en tiert dan of hy geck op de Rede-ryckers Kamer waer, ja als
een rechten mallen aep, springt, singht, buytelt, ende heeft de vreemste grillen
die men bedencken mach, andere veranderen in honden, esels ende andere die-
ren, &c. Dit is aerdigh gevonden, ende een levendigh voorbeeld der dronck-
kerts: dan soo zy verstonen dat de dronckenschap is een Moeder alles quaets,
zy sonden daer voor meer der schricken. Syrach seid, door de dronckenschap
sijnder vele om't leven gecomen, ende Gerlon spreekt, datter weinigh onder-
scheid is of jemandt hem selven doodet, dan of hy 't van langer hande door den
dronck doet.*

*De Dolphijn in het Meyr bewogen vande suaren,
Den Harper Arion draeght door de blauwe baren.*

Ion: 2.

Dry dagen *Ionas* in den Walvisch was gedolven,
Die eyndelijck hem weer spoogh uyt de watergolven.

Arion de treflijske Cypher-speelder ende Eyrische Poet, wanneer hy naer zyn Vaderland Lesbos wildereysen, merkten hy dat de boots-gezellen besigh waren om heymelijcke lijsen te bedencken hoe zy hem souden mogen om hals brengen, en dat, vermids hy groote schatten by hem hadde. Hy dit selve overdenckende, maecte hem gierlyk toe, en spelende op zyn Liere, wierp hem van boven inde zee baren: in welck geluyt eenen Dolphijn vermaeck scheppende, voerde hem op zynen rugge behouden aenden Orver. Tot wiens gedachtenisse de Grieken een beeld hadden opgerecht met dese Dichten:

De Dolphijn heeft uyt liefd' Arion aen de strand
Door 't Siciliaenische Meyr gebracht in 't Vaderland.

Dese Fabul hebben de Oude hierom bedacht, op dat niemand soude moghen dencken dat zyme schelms-
stucken bedecks souden moghen blijven als zy die bedreven hadden, dan zy meenden dat de vogelen
des

De Herper *Arion* den *Ocean* gingh kruspen
 In een *Cozint*ſche barch/ ontſiende niet het bzuſſſchen
 Des grondeloſen meys/ op dat hy aen het ſtrand
 Zyn ſtappen ſetten mocht in 't ſchoon *Heſper*iſch land:
 Maer nauwe en is hy t' ſcheep/ of heym lijk hy en hoorde
 Dat hem het ſchip-volck 's nachts beſtemde te vermoorden/
 Dies hy van anrſt en vrees ſchier kroop in eene ſchulp/
 Als hy vertaten ſich van alle menſchen hulp
 Bond in zjns lijfs gevaer: wat raet in dees verbaſingh?
 Hy gaet terſtond (als doo; een *Goddelycke* inblaſingh)
 Zyn lichaam cieren/ en taemaecten hupſch en ſchoon/
 Selfſch hy was gewoon/ als hy den zoeten toon
 Zjns gulden *Chytres* in een ſchouplaers plagh te wecken/
 Op dat zjn ciersel noch tot zjns lijcks eer mocht ſtrecken/
 En dat hy als de ſwane in zynen leſten nood
 Met eenigh *hoebigh* lied beklagen mocht zjn dood.
 Dus zjnde toe bereydt/ dus zjnde toe veruſt
 Hy tot den ſchip-lien ſeght: marrooſen/ my geluſtet
 Tot d'eere *Apollinis* een lied te heſſen aen.
 Maer als hy nautlicks noch ten halven heeft gedaen/
 De *Zonne* in *Theis* ſchoot met zyne buy; ge peerden
 Waeld zachtelicken neer om daer zjn ruſt t'aenbeerden;
 Het boots-volck al vertoed gelickter hand toe treedt/
 Eer noch zjn doncker zept den nacht hadde uptgeſpreet.
 En komt gewapent aen om zynen draet te koeten/
 Dies hy van boven neer ſich inde zee gaet ſtoeten:
 Maer eer met zjn gantſch lijf hy noch in 't water ploſt
 Hy bande *Dolphyms* werd gedragen/ en getroſt/
 't Een neemt hem op den rugge/ en d'ander doo; de baren
 (Als of hy deſen dienſt hem dobbel ſchuldigh waren)
 Geleiden hem doo; t' nat: dies eer hy ommekijkt
 Is 't *Schip* ſo wijs van hem dat het een ſchelp gelickt.
 Hy beſt zjn aenſchijn op en bylſicken van verren
 Aenſchout de zilv're maen/ en ſo veel gulden ſterren/
 Dies hy gedrucht dat *Gods* gerechtigheyt wyd ſweeft/
 En niet met een ooghe ziet/ maer ſo veel ooghen heeft
 Als ſterren inde lucht/ daer mede hy beſpiedet
 Al 't geen wat op der eerde oft inde zee geſchiedet:
 't Welck in dit groot gevaer hem een kloech herte maecht
 Tot hy behouden zo twiſl aenden oever raecht.
 „O dommen *Menſch*! leert hier/ krupt eens upt uwe ſchelpen/
 „Hoe uwen naeften ghy in nood behoord te helpen.

des Hemels, of de beestē op de velden, of de viſſchen inde zee ſouden getuygen en hulpe weſen den vromen die verdrukt worden, ende dat de menſchen wel ondankbaer zyn, die alle barmhertigheyt teſzyden ſtellende, onghenadigher zyn als deſe beestē, doch gheluckigh die ſich weet in alles te troosten.
 Daer van *H. L. S.* deſe Dichten heeft geſtelt:

Die midden inde zee, en ſchrylings op een vis,
 Daer 't naefte ſchip te vyand, geen lijf berging is,
 Geruſt end heel vernoecht, vrolijk te ſingen meugen:
 Die moet valt van gewoet, in *God*, in deughd verheugen.

*Hier zit Polycrates die der Fortuynen rad
Gestadigh mede liep, en nimmer onspoed had.*

Prov: 1.

*Den dwazen magh geluck noch voorspoet baten niet,
Maer zal ten lesten hun noch brengen in 't verdriet.*

Policrates de Tyran van Samien, beroemde dat hem noyt eenig ongeluck of tegenspoed was over-comen: maer dat alle sijn doen woorspoedigh voort ging: 't gebeurde dat hy eenen costelicken ring van zyne hand trock, en wierp dien selven inde zee: corts daer na vingmen dien visch, en juist geraeckte die selve in des Konings keucken, daer men den visch openende, des Konings ring in gevonden heeft, en den Koningh behandicht, hier over de Tyran hem meer verhooveerdigende, meende dat hem gantsch geen ongeluck of swarigheidt en conde overcomen: Maer eylaci, 't geluck dat lichtweerdigh was is oock snellick verdwenen,

MEn zeght *Polycrates* geluckigh boven allen
d'Onstadije Fortuyne is altijd toegevalen:
Als hy op eenen tijd in vriendschap sich verbond
Met zynen goeden vriend, hy boven hand en mond
Om dese Vriendschap vast en troulijck te bevesten
Noch zynen gouden ringh in 't water werpt ten lesten:
Maerals hy naderhand na Koninghlijcker eysch
Zeer aerdigh aen den disch zat binnen zijn palleys,
Vand hy den zelve ringh die was in 't Meyr geworpen
In 't lijf van eenen visch seer zeldsaem opgestorpen.
„ O wonderlijck bedrijf! het schijnt wel voor gewis
„ Dat menigh mensche tot 't geluck geboren is:
„ En d'eene iaeghter naer, en loopt steeds voor hem henen,
„ En 't komt den and' ren t' huys zelfs eer hy 't zoude meenen.
„ De zicnde schiet na 't wit en raeckt een bonte kraey,
„ De blinde Koningh wert, en treft den papegaey.

*verdwenen, ende dese geluckige is corts daer na ongeluckigh van eenen Oron-
te, de veld-Overste des Konings Darij gevangen, en aen een cruyce genagelt.
De voor-daed Cræsi is niet vreemt van dese geschiedenisse, die welcke in zijn
guldene Throon sittende, den Philosoph Solon aen sprack, hem vragende, of
hy oock achtete dat yemand in de werlt geluckiger was dan hy? So-
lon antwoorde, men konde niemand voor zijn dood geluckigh heeten,
hoe-wel dit Cræso vreemd dachte, so is hy corts daer na van Cyro overwō-
nen, gevangen en verwesen levendig gebrand te worden. VVanneer nu Cræ-
sus op 't hout gebonden lagh, riep hy gestadigh, ô Solon, Solon! Cyrus be-
geerigh sijnde te weten waerom hy aldus riep? seide Cræsus, hy bezont nu dat
Solon hem wijsfelick de ongestadighheide des werlts hadde voor oogen gestelt:
dese redenen beweeghden Cyrum dat hy Cræsus liet ontbinden, ende op zijn
vrije voeten stellen. VVij weten, seide een Ourvader, dat hy ongeluckigh is, die
noyt ongeluck gehadt en heeft, want daer hy weten wy, dat ghy Heere! onser
gedachtigh sijt.*

't Kleyn Vifchken Remora van lichtelyck ter ftond
Bevrygen een groot Schip, en ftooten 't inden grond,

Job 12.

Gaet vraeght u Moeder d'Aerde op dat zy 't u bediede,
De Vifchen fullen u vertellen het gefchiede.

DE Oude hebben sonderlinghe van dit Vifchen *Remora* (in Duyts gefeyd *beletter*) gebeufelt. *Plinius* feydt dat het inde roode zee gevonden word, en fulcken kracht heeft dat het de Schepen *Antony* ende *C: Principis*, onder volle zeylen zijnde, in haeren loop heeft gestut. Altijdt men kan het ten onsen tyde niet vinden. *Erasmus* van Rotterdam de eere der geleertheyd, meende dat het by de Tonge bequaemlyck

H Et Vifchken *Remora* lange eenen halven voet,
Heeft eenen hoorn in 't hoofdt daer 't groot gheweld
med' doet,

Want het *Antonij* groot Galioen verletten
Daer 't opgeblafen quam met volle zeylen zetten
In 't Adriatifch Meyr, en boorden 't fchier te grond:
Waerom *Brasms* dit met zynen gulden mond
Tot een gelijckenis gebruyckt heeft, zönderlingen
By 't kleyne lidt, de *Tongh*, die zulcken grooten dingen
Inkorten tijd beschickt, gelijck als 't roer dat 't Schip
In een goe haven ftiert, oft op een herde klip
„ Schip-breucke lyden doet: Laet ons hier altijd leeren
„ Dat in 't kleyne fchepfel meeft uytmunt de kracht des Hee-
ren.

quaemlijck konde vergeleecken worden, want dat felve lidt groote
dingen konde beletten, ia geheele heyrkrachten doen ftille ftaan, en-
de Schips-vloten in haren loop op-houden. De *Martialis* van onse
tijd vergelijckt het by de bier-kraen en de kanne, ende feyd, dat daer
door veel goede dinghen werden verhindert, wanneer-men dees *Re-
mora* altijd onder zijn neufe heeft. Men foudet de Taback en het Ta-
bax pijpken wel mede by mogen ftellen, als wefende de rechte wegh
om tot het ander te komen. Men vind immers by onsen tijdt fulcke
kitte-broers, die 't leedt is dat het kanneken vande mondt is, en die
't smooock-pijpken, als een nodigh geweyr, altijd in hare facken dra-
gen, ende dit moet voor-gaen, al foudet te huys vrouw ende kinderen
daeromme treuren, daer deur worden dan alle goede faken belet, de
beurs kael, ende 't hooft beroyt gemaect. *Augustinus* feyd feer wel,
de dronckaerts quetsen de natuere, verwerpen de gunfte, verliefen
haer eere, en lopen met volle feylen totter verdoemeniffe.

*Demosthenes hier by gelyckenis verklaert
Dat zonder Wyzen niet een Stadt magh zijn bemaert.*

Sapien: 6.

Veel beter wetenschap dan kracht in hare wercken;
De Wyze van gelijk is beter als den stercken.

Dese Fabel heeft Demosthenes die van Athenen voorgehouden, te weten, dat de Schapen mette Honden een verdrag hadden gemaakt om de VVolfven teghen te staen: 't welck zy wel stantvastigh onderhielen, en haeren vyand onder oogen sagen, maer als de VVolfven sagen dat de Honden haer inde wege waren, maecten de VVolfven metten Schapen een ewige vrede, mits dat zy de Honden verlaten souden: 't was niet so haest geschied, of zy worden der VVolfven proye. Soo dede oock Antipater die van Athenen, want als hy haer eenwige vrede aanbod, sochte hy dat zy de tien Orateuren, die hy seide

dat

Als *Phlippus* had versocht d' Atheensche Wyze Tolcken,

Sprack by gelijckenis *Demostheen* tot den volcken:

De Schapen waren met de Honden eens getreen

In een verbond, dies zy de Wolven t'saem bestreen:

Maer als de Wolven nu hoe krachtigh inde wapen

Het krygen niet en holp, zy met d'onnoos'le Schapen

Bessloten eene vree', dies sy van stonden aen

Den Honden moesten hun quijt maecken en ontslaen:

De Schapen deden zoo, maer als zy nu bloot saten,

En hadden onbedacht den Honden heel verlaten,

De Wolven wederom aenquamen met geweld,

En hebben zo de kud verflonden op het veld.

Hier meed' *Demosthenes* bewees uyt der natueren

Dat hun niet baten mocht de sterckheyd van haer muren,

Indien zy lieten gaen de Wyse van der Stadt;

„Want daer geen Wijsheyd is daer zijn de wallen plat.

dat alle vyantschap maeften, (souden af-setten, die nochtans de wijste en treffelijxste der Stad waren.) dan wilde hy hun te vreden laten, en geen meer schade aendoen. Als dit geschiet was, quam hy met gemak tot zijn voor nemen, plaegde en onderdruckte die Stad naer zijn wel-gevallen. Dit behoort ons op te wekken om de wyse Mannen in eeren te houden, op datmen tegen der VVolven geweld mach bestaen. Men leest van Solon, wanneer hy sagh dat Pisistratus al het bewint aen hem hadde getrocken, dat hy alle zijn wapenen voor het Raedthuys geleids heeft, en gezeids, ô Vaderland! Vaderland! ick heb u met raed en daed altyd by-gestaen, betuyghende dat hy het gemeene beste getroulyck hadde gedient. Alsoo behooren alle die de sorge van Rycken bevolen is, oprechtelicken te handelen, en de VVysheid of de VVyse in eeren te houden, op dat de goede gemeente beschermt, de Gerechtigheids onderhouden, ende alles in vrede mach toegaan.

*Leergierige leert hier aen een gegierde Rave.
Dat ghy u niet verheft in yemands anders have.*

Eccles: 11.

In çierlijck schoon gewaed verhengd u niet al t'effen,
Noch wilt u inden dagh der eeren niet verheffen.

HOE de Rave met andere voghels vederen haer swarte lichaem hadde geçiort, en hoe yeder vogel de zyne weder quam halen, alsoo dat zy naectt ende bloot, met haer eygen ende slecht goetjien most proncken, daer van is de sin en meyninge genoegsaem bekend. Hier mede wordt uyt-gedruckt het rechte beeld der armer hoovaerdigheyd, die welcke al is 't datse overtuygt zijn in haer geweten, dat alle haer kostelickheyd en pronckerije niet anders en is als ander luyden goed, nochtans om die selve in vollen staet te behouden, bedenc-
ken

DE zwart-geveerde Raef gecijerd met veler Vogels
 Veel-verfde pluymen, aē zyn borst en om zyn vlogels,
 Sich dwazelijk verheft, als hy in 't kristalijn
 Van eene zilv'ren beek ziet zynen schoonen schijn,
 Gedenckende niet eens hoe 't eynde wil gelucken
 Als elcken vogel komt zyn veren weder plucken.
 „ O zoete Fabel! die op 't hooft soo dapper treft
 „ Den genen die op 't goed eens anders sich verheft,
 „ En niet gedachtigh is als elck het zyn sal halen
 „ Hy naect zal wederom met schanden moeten dalen.
 „ Hoe menigh Vogel noch de dunne locht doorsnijt
 „ Die, waer hy alle zyn geleende pluymen quijt
 „ Die hy op woeker heeft, hy waer geen overvlieger,
 „ Maer speelden bancquerout gelyck een recht bedrieger.

ken zy duyfent middelen, van liegen en bedriegen, en schynen alsoo
 groote Koop-luyden, die 't fluweel ende satijn omme-dragen tot een
 kled van credijt, daer de arme kramer moet om suchten: ende avon-
 turen dan ander luyden goet, op hope van groote winninge. Als nu
 yeder vogel komt om zyn vederen, dat is, zyn goederen wederom te
 hebben, daer hy uytwendigh soo mede verciert is, dan staet hy kael
 ende bloot, ende speelt als een recht bedrieger, banquerot. Daer is
 dan die groote Signor gefalliert, ende och oft de vogels dan haer ve-
 deren mochten weder halen! maer zy zijn al vervlogen, alsoo dat het
 op een O en P uyt komt. De Keyser *Augustus* hoorde eens dat eene
 van zyn soldaten banquerot was gespeelt, beval dat men hem het bed-
 de soude koopen: gevraegt zijnde waerom? antwoorde, indien hy, die
 so vele schuldigh was, daer op heeft konnen slapen, ick sal daer son-
 der twyfel oock wel konnen op rusten. Willende daer mede seggen,
 of hy schoon een Rijk ende Leger hadde te besorgen, ende hem de
 ruste ontbrack, dat die noch ongeruster moesten zijn die altijd met an-
 der lieden goederen beladen waren.

*De moordische Harpy gestelt tot yeders haeck,
Hoe des verflag'nen bloet in 't eynde roept om wraeck,*

Matth: 26.

*'t Sweerd in u scheede steekt, want wie daer mede slaet
In 't eynde daer in valt, en iammerlijck vergaet.*

WA T dese Harpien voor Vogels geweest sijn, daer van can men by de Poëten, als Virgilium, Hesiodum, Apollonium, &c. lesen. Sy beschryven doch seer verscheiden haere gestaltenisse. Sommige seggen dat het vogels sijn, hebbende een maegdelick aengesicht, bleeck en mager, als of zy nimmer connen versadicht worden, met felle clauwen. Sy voerden haeren name van moorden, roven en stelen, ende lieten achter haer een leijcke stanck. Men beelde de wint by haer af om haer snelligheid, en zy hadden oock hare besondere namen en geslachten. Hier by word te kennen gegeven de oprecht aert der

DE moordische *Harpy* heur selven gulzigh meften
Met menschen vleesch en bloed, zoo langh tot zy ten
lesten

Quam drincken uyt een borne, en zach in kristalijn
Heur spiegellende schaeuwe en held'ren weder schijn,
Dies wanende dat daer heur zufter lagh begraven,
Die inden zilvren vloed heur dorst had willen laven,
„ Zy haest van rouwe storf. Doodslagers, spiegelt u!
„ Wanneer ghy 't beelde Gods zo eysfelijk en gruw'
„ Maeyt in het duyfter graf, en onse moeder eerde
„ Bevelekt met 't roode bloed dat druypt van uwen zweerde,
„ Gedenckt aen uwen loon, en ziet dit schoufpiel aen!
„ Daerin den mensch misdoet, daer sal hy in vergaen.

der Tyrannen, die beluſt tot moorden en rooven, ten laetſten ſelve ſchandelyck om't leven comen, ende een leelycke vuyle ſtanck den nacomelingen na-laten. Van deſe ſoorte is niet de minſte geweest de bloet-dorſtige Keiſer C: Caligula, want als hy in't dooden en moorde vermake ſchepte, plach hy zyne Beuls te gebieden, om zine wreetheid te meerder te betoonen, dat men de arme gevangene foo ſoude dooden, op dat zy door de langhſaemheyd der ſtraffe te meer de pyne en 't ſchricken des doodts fouden gevoelen. Want hy ſeide, Slae foo, op dat zy voelen dat zy ſterven. Deſe wreede Tyran is kortſ daer nae met dertigh wonden doorſteken, en als een Vercken van 't vyer geſchroockt ende ſchandelycken omgekomen. Soo eynden deſe Harpien haer leven. Oock verſtonden de Oude by deſe Harpien de onmatelycke gierigheyd en begeerlykheyd der menſchen, die alles met recht en onrecht (als Gryp-wogels) raepren en ſchraepren, ende ſpeelden altyd als oprechte bloed-fuyghende Egels, in mijn ſack! in mijn ſack! daer van Horatius ſeght:

**Den Egel niet ſijn fuygen laet,
Dooz hy is van het bloet verſaet.**

Soo ſlaen de Harpien van onſen tyd de klanwen oock over al in, en dooden wel de luyden niet, maer zy keelen die ſelve nu met een ſtomp meſken, alſo daſe noch leven noch ſterven kunnen, dit ſchijnt nu wel wat barmhertigher, maer ondertuſſchen pynigen zy de luyden met een lang ſame dood.

*Siet Apuleius hier met toover-zalve vmyle
Besmeeren zyn naeckt lijf, en werden eenen Anyle.*

2. Reg: 17.

Doen Satan Jacobs huys tot tooverijebrecht
Nam God hun midden wegh uyt 't menschelijck geflacht.

Dese Lucius Apuleius is geweest een seer kloek Philosophooph vande Platonische nae-volgers: geboren uyt de stad Madaure in Africa, van een eerlijke en vrome afkomst: heeft geleefd onder de Regeeringhe des Keyfers Hadriani, en hem te Carthago inde goede konsten gheoeffent. Vele wytnemende werken zijn van hem beschreven, die door de verstandende Tjyd en der Roovers moettwilligheyd meest alle verdonckert blyuen. Onder ander heeft hy gemaect een boeck vanden gulden Esel: waer in hy geleerdelyck handelt, hoe de mensche door zyn soete new-wijfheid raect in voolgevaer en perikulen, tot hy cynidelyck als een beest moet dolen ende alles wylstaen, ter tjyd by ter bekentenisse van zyn verleden daden, de wijfheyd ombelst. Of als andere seggen, dat Apuleius onder het spel vanden Esel een klare beeldenisse van des menschen leven heeft willen wysdrucken, om te bewysen hoe vele veranderingen de mensch is onderworpen, hoe bedriegblyck en onstantvassigh het Avontuursich alle tjd sien laet, watte onseckere wyruoeringen der raedslagen, ende hoe onverwacht de wytkomsten sich dickwils tot een goed eynde vertonen. Daer van de Dichter u eenige naerder openinge doen sal.

Doen *Apuleius* sich niet toober-het besmeerde
 In eenen Ezcl hy lichamelijck verkeerde/
 En loopt so naer den stalle/ om eten iyt de kreb
 Waer hy gestooten werd op zyne mag're reb
 Van zyn beslagen Waerd: dies blucht hy tot *Hippone*
 't Goddinnen Beeld/ 't welck daer staer inden stal ten toone/
 Op dat doo; middel van de roozen (so hy waent)
 Waer 't beeld mede is geciert/ zyn bozige gedaent
 Hy dus bekomen mocht: maer nau licht hy zyn veeten
 Of den stal-jongen komt hem met stock-flagen groeten/
 Soo lange tot hy boort een wonderlijck geduyfch
 Van dieven/ die terstond bezetten 't gantsche huys/
 En rooven zoo veel schats/ en rooven zoo veel goeden/
 Dat neffens hunnen last zy desen Ezcl loeden:
 En stouwen hem so doorts met kluppel-flagen bast/
 Langs eenen steplen wegh/ met sulcken swaren last.
Phileban dient hy nu/ nu blucht hy gautwe en wacker
 Doo; 't mes van eenen kock/ nu dient hy eenen Wacker/
 Nu eenen Hobentier/ nu draeght hy op zyn ruggh
 En mager rugge-been eens kuygers wapen-tupgh/
 Nu zal den armen Wapn des Ridders zabel buren/ etc.
 En onderusschen heeft zoo duyzend avonturen
 In zyne beest'lyckhepd: de kommer en d'ellend/
 De flagen/ 't ongemack/ en d'honger neemt geen end
 Waer med' hy werd beswaert/ nu kleuntmen hem met stocken/
 Nu is hy in 's doods nood/ nu tot hy bande pocken/
 Soo lange dat op 't lef hem *Ceres* weder bald
 Doo; eenre koozen hoed brengh tot zyn mensch gestalt.
 „Maer zegh my zang-Goddinne/ als ick hier recht naer boz'sche
 „Wat booz gehymenis schuyt onder deze schoz'sche
 „Wie willigh zyten hals duyghet onder 't snoode jock
 „Wer zonden/ werd bekleed met eenen Ezels rock/
 „Verliest zyn mensch'lyckhepd/ en met veel ongemacken
 „Doo; 's wereldds wilde wout repst met veel sware packen:
 „Zyn byphepd is hy quist/ en maecht alsoo getrost
 „En Ezcl van zich zelfs/ die om den mag'ren kost
 „Soo grooten slaverny en dienst is onderwoopen/
 „Hy dwaelt/ hy rent/ hy loopt doo; Steden en doo; Wopen/
 „In duyzonderley pynen/ in duynderdeley smert/
 „Tot dat hy moe geslaeft in 't lef aendachtigh werd/
 „Bedenkende hoe hy zyn menshepd heeft verlozen/
 „Dies hy de Godhepd bid om weer te zyn herbozen:
 „En als hy zoo 's vleesch lust (den schoonen koozen hoed
 „Wie m'uyt de doornen pluckt) verstant in zyn gemoed/
 „Op tot zich selven komt/ en werd naer zyten wensche
 „Van eenen slaefschey Wapn soo weder byzse mensche.

*Van't VVater en van't Vuyr een kluchtige verhaling,
VVaer wyt wy naeckte verstaen der Heyd'nen blinde dwaling.*

Sapient: 13.

Gantsch ydel is de mensch, en blind gelijk een rotz,
In welcke niet en is de kennis onses Gods.

S Vidas verhaelt datter twee Heidensche Priesters twistigh waeren om de macht en sterckheid haer der Goden te beweerden: ieder prees de zijne. Die van Perſien hielt het vier voor zynen Godt, want, seide hy, het vier verteert alles, ten minsten verandert alle fasoenen, al waren zy oock van gont of andere metalen gemaect. Hy was in Aegypten by een ander Priester van Canopo, die oock zynen Godt (het VVater) boven alle prees, die welcke ten laetsten een wedſpul aenrecheden, wie van beide de sterckste was. De Perſiſche Priester maeckte een Antaer toe, daer op hy sijn Gods selde. De Priester van Canopo

H Et *Vuyr* by den Persiers (als die niet beters wisten)
Als God wert hoogh ge-cert. het welck met grooter
listen

Van eenen Priester wert zeer aerdighlyck bespot:
Want hy met *Water* vocht gevult heeft eenen por
Die al vol gaetkens was, gestopt met wasch te zamen,
En maecken hem een hooft zeer aerdigh nae 't betamen.
Den Afgod zoo hy was (siet dat ghy niet en lacht)
Heeft hy voor 't heete vuyr zeer kluchtig voorts gebracht:
Het wasch versmolt terstond, het Water sprong daer henen,
En bluschten zoo geheel den God des Vuyrs met eenen.
Dies werd de water-kruyck (ô wonderlyck bestier!)
Voorts aen by den Persiers ge-cert in plaets van 't vyer.
't Gaet so noch heden daechs, wanneer wy daer op mercken,
„ Elck een die houdt vast noch altijd met den stercken.

nopo bedacht een groot beeld van steen gebacken dat hy vol waters ende gaten maeckte, ende wederom met wasch toeflopte : als dit beeldt nu door den Persischen God soude werden verslonden, is het wasch gesmolten, de gaten geopent, en die God is ellendigh van 't water wytegebluscht, ende also wan de Egyptische God den prys, dat hy den Persischen God over wonnen hadde. Siet doch de blindheid deser armer menschen, nochtans derf M. Varro wel seggen, dat hy over de dertigh duysent Goden heeft getelt, en datter wel dry hondert Iupiters geweest sijn: Ende hoe vele sijnder onder de Oude geweest die selve voor Goden wilden ge-cert sijn ende aengebeden? De Propheet Ieremias claeght dat onder het volck Iuda soo vele Goden als steden waren. Och dat de Ioden so verblint benen gingen ende hinghen den Afgoden aen, daer zy de waere Propheten tot hare leyders en predickers hadden? Nazianzenus de Outvader, seide wi!, hoe meind ghy sullen se varen, die hun selven van gister ende vergister Goden hebben opgeworpen, ende dat van sulcke die door haer schelmstucken vermaert sijn geweest? ô blindhejd!

*Hoe eene Herder eerst het levendige Beeld
Der schoone Schilder-konst in Grieecken heeft geteek.*

Ezech: 4.

Een effen Tafel neemt, en luyftert na mijn stem,
Treckt daer nae 't leven op de Stadt Ierufalem.

WAer en wanneer de Edele Schilder-konst is aen-gevanghen, ende van wie die selve is begoft, daer van zijn weynigh History-Schryvers eenigh. Altijd willen de *Grieecken* seggen dat de eerste Schilderye aldaer gevonden is, want zy seggen, daer was een Herder die de schaduwe van 't schaepken dat voor hem stond, hadde aerdigh met zijn staf af-geteykent, alsoo datter in 't zant een om-treck bleef staen:

T Erwijl in Grieken-land de Herder gaet verknäpen
 Zijn kud, nae 't leven hy de schim van zyne schapen
 Natuurlijk treckt in 't zandt : als nu de schacu ver-
 trock

Had hy een wolligh vlies gemaekt met zynen stock.
 Aldus werd alder-eerst met heur veel-verfde wiecken
 De schoone *Schilder-konst* gebaert by d'edel Grieken;
Pictura die voorts aen met een blyde aengesicht
 De wereld heeft verheughd, en wonderlijk gesticht:
 Die ons gesicht bedrieght, als 't platte schijnt verheven,
 Het stomme spreken, en het doode schijnt te leven,
 Het gene stille staet, als of het sich beroert:
 Dies is zy weerdigh dat men heur ten Hemel voert.

staen: daer uyt de *Grieken* oorsaecke namen dese konste hun toe te schryven. Het zy dan soo het wil, dese konst is geheel out. Sommige meenen datse al voor de Sendvloet in swang is geweest, andere datse eerst by de *Chaldeen* is gevonden, en soo in Egypten gekomen, en van daer voorts te Romen en over al is verspreyt geworden. Hoe treffelijck is dese lofsijcke konste by Keyseren ende Koningen in eeren gehouden? ende hoe heerlijk zijn de vermaerde Meesters verheven? Om dit met Historien te bewysen is onnodigh en te lang. De Schilderye, seyt *Patrius*, is een swygende Poësie, en de Poësie is een sprekende Schilderye. Dit is een goed Schilder, spreeckt *Plato*, die wilende een dapper ende vroom man uytdrukken met alle zijn omstandigheden, oock daer nae pooge en trachte dat hy oock also leve, op dat hy voor een vroom man mach gehouden worden.

*Schoen-makers luyftert hoe de cloeckſte Schilder-geest
Vallen blyven leert by nuen honten leeft.*

1. Corinth: 7.

Een yeder blyve in 't geen (zoo lange als hy hier leeft)
Daer hem de lieve God zelfs in beroepen heeft.

Apelles Prince der Schilders, hadde een Venus geschildert, die hy, gelyck zyn maniere was, openbaerlyck vertoonde, ende hem daer achter verschuilde, om te verstaen wat yghelyck met oordeel daer op wiste te berispen. 't Gebeurde dat een schoenmaker berispte dat de schoenen van Venus niet genoeghsaem met stricken waren versien, oversulx Appelles des schoenmakers oordeel goed vindende, heeft het stuck ingenomen ende verbeterd. Des anderen

Appelles, Schilders Prins, zijn naeckte *Venus* schoone
Bracht voor 't gemeene volck in't openbaer ten toone,
Maer eene *Schoeyer* heeft zijn werck berispet plat:

Om dat Vrou *Venus* schoe te weynigh stricken had;
De Schilder al terstond so haest men hem dit anbracht,
(Dewijl 't een zake was die des schoenmakers ambacht
Betrof) heeft met 't pinzeel geholpen dese fout.

Wacrom dat d'Ambachtsman hooveerdigh wert en stout
Als hy na desen zagh dat 't gene was verbeterd
't Welck hy gecoordeelt had te slecht te zijn gevetert:

Dies voer hy trotser voort, en voor een yeder sprack,
Dat aen Vrou *Venus* scheen oock vry al wat gebrack.

Appelles hoorde dit, en sprack met stillen geeste,
Schoenmaker siet wel toe, en *blijft by uwen leeste*

Daer ghy u op verstaet, en weest niet zoogeret.

„Hy dwaelt die vonnist 't geen daer hy niet van en weet.

*anderen daeghs come de schoenmaker wederom, en vind het selve tafereel daer
in de pantoffels verandert en verbeterd waren: dies hy by hem selven te stouter
geworden sijnde, begint wederom wat anders te berispen, segghende dat aen
Venus scheen of been eenige gebreecken waren: Appelles die na sijn oude ge-
woonte op aller oordeel naerstigh toe-luisterde, merckte dat het was de selve
schoenmaecker die hem 's daeghs te voren over de stricken hadde berispt, come
voor den dagh, ende seght: Ne sutor ultra crepidam: dat is, Schoenma-
ker en oordeelt niet boven u leeste oft pantoffel. Ende gaf daer mede te
verstaen dat hy wel vaerdigh was te leeren van verstandighe, maer dat oner-
varene haer moesten wachten van niet lichtelicken een oordeel te vellen over
't gene zy niet en verstaen.*

*Siet hoe twee Schilders hier elck een om 't beste deel
Vast schilderen om stryd met 't verwige pinxcel.*

Ecclef: 9.

Hun wercken fullen in der konstenaren hand
Altijd gepresen zijn van d'eene in d'ander land.

HOE *Zenxis* en *Parrasius*, twee uytnemende Schilders, malkanderen fochten in de konste te overtreffen, of veel eer te beschamen, dat sal dese beeldenisse u eenighsins vertoonen. *Zenxis* om zijn konst te bewysen, schilderde twee torssen druyven, die so levendigh gedaen waren, dat de vogels daer op quamen picken. *Parrasius* daer-
en-tegen schilderde op een tafereel een gordyne, die soó natuurlijk
gemaect

DE Schilder *Zeuxis* heeft seer kunstigh met verstand
 Een Kind met eenen tros gemaakt in zyne hand,
 Waer naer de Vogelen al graeg en hongrig vlogen,
 Maer komende daer aen zo waren zy bedrogen.
 Waerom *Parrhasius* hier over heeft gesmaelt:
 Indien 't Kind (seyden hy) waer levende afgemaakt
 De Vog'len hadden naer de druyl niet dorven picken,
 Dewijl zy in 't gemeen voor menschen sich verschrieken:
 En gingh zo al terstond (uyt dryven der natuur)
 Een ployige gordijn betrecken op de muur,
 Die so getroffen was ! zo levendigh en milde!
 Dat *Zeuxis* als hy quam die selfs oplichten wilde:
 Aldus *Parrhasius* had met een listigh oogh
 Verschalckt zyn Meester die de Vogelen bedroogh.

gemaakt was, dat *Zeuxis* die selve meende op te schuyven, om de
 Schilderije (die hy waende daer achter aen te staen) te beter te be-
 sien, dat hy hem beschaemt vindende, *Parrhasio* de eere gaf, diewelcke
 (niet de Vogelen, maer) den Meester selve hadde bedrogen. Daer
 na schilderde *Zeuxis* wederom een Kindeken met een schotel met
 Druyven, dat soo aerdigh gedaen was, dat de Vogels quamen neder-
 dalen om de Druyven te picken, daer hy nochtans selve so groot mis-
 noegen in hadde, en bekende sijn gebreck, seggende dat de Druyven
 veel beter gemaakt waren als het Kindeken, want soo dat selve naer
 't leven was uytgebeeld, dan soudende Vogels daer voor verschrikt
 zijn geweest. Also dat geoordeelt worde dat *Parrasio* de eere toe be-
 hoorde. Niet te min is dese konste door sodanige uytstekende lichten
 seer verbeterdt, want sy hebben seer vele heerlijcke en treffelijcke
 wercken uytgevoert en tot ongelooflijcken pryse verkocht: daer van
Mander u volkomen kan genoegh doen.

DE dood is algemeen, wie isfer oyt gebleven?
Hoe arm, hoe rijk van schar, elck loopt haer in 't gemoet,
D'een is zy bitter gal, den and'ren honigh-zoet,
Wel hem die sterven leert en soeckt een beter leven.

2 't Verstorven graen verrijft, 't en blijft niet wegh gescholen;
Soo'n doet de mensch oock niet, diens lichaem van den doon
Van nieuws besiel, verschijnt voor God en 's menschen Soon,
Die 't vierfchaer self bekleed, en 't vonnis is bevolen.

3 Wee! wee der bosen roth! hoe wilt de ziel doorsnyden
Des geens die als een bock ten slincker zyde staet:
Als Christus dond'ren sal met een vergramt gelaet,
Vermaledyde gaet, gaet ghy vermaledyden.

4 O drymael witten dagh! wel saligh die mach hooren
Aen Christi rechter hand die liefelijcke stem:
Komt hier en erft u Kroon in 't Nieuw Ierusalem,
Gebenedyde komt, komt hier mijn uytverkoren.

Vierste Oordeel.

Den Hemel vierfchaer houd, de graven barsten open,
Het aerdrijck krielt alsins van zielen opgekropen:
Zijn soete en selle stem de Rechter hooren laet,
Gebenedyde komt, vermaledyde gaet.

Raedfel des Dichters.

DE bliende blugge Tijd/ al toornigh en verbolgen
Doozlooper/ ober langh dat ick op 't lef sal volgent/
Gewijse tydigh bracht/ en dat al waten set
Ich met nigh konste sal becrnelwen tot niet.
Niet hier ter werelst/ al schijnt noch so zoet/
Al blinkt het noch so schoon/ of 't loopt nigh te gemoet.
De Zonne met zjn toorts/ de Maen met heur lamp/
Den Dagh met zjn tolt hoofs/ de Nacht met heuren damp/
De Somer groen van 't loof/ de Winter tolt van 't sneeuw/
Werkeken sich in nyp als mit een lipd gescheentoe:
Het Jaer/ het ronde Jaer dat op twelf doeten gaet
Zich aytzt tot nyp wend met een beweeght gelaet.
Te nyp waerts spoedet sich de gulde loop der Sterren:
De Mensche in zjn geboort beschout nyp al van berren.
De Tijd die met zjn zepn maekt alles in dit dal/
Ich dapper eens in 't lef zjn bleugels korten sal.
De Mensch dencht minst om nyp/ daer meest aen is gelegen/
Dewijl ick roede oft kroon/ den bloet oft oock den zegen/
Den hemel oft de hel/ het leven oft de doot/
Hem eyndelijcken sal toerwerpen inden schoot:
Want ick 't wanckel rad van alle dinget wende/
Nu denck eens wie ick ben, en raedewij is

H Y M N V S.

Ofte

Lof-Gefangh/

Ober de wijsd-beroemde Icheeps-baert
der Vereenighde Nederlanden.

Aenden

Goed-jonstigen Aenschouwer.

Wandigh Nederland! die al des werelts percken
Beschadud/ en dooz-bieghet met u beperkte
vlercken/ (sweeft/
En om den Herden-kloot niet u Meys-minnen
Tot daer Natuere by haer rijkste schatten geeft/
Bedooght/ dat ick al-om den middel mach ver-
vreden/ (ke Steden/
Waer by den welstant groept van u Scheep-rijc.
En ghy/ o Admirael! die op de winden zwiert/
En van 't lazurigh veld de zonte toomen stiert/

Mijn reyse gunstigh zijt: op dat ick niet verblipden
Nach aen een goede kust het Ancker laten gipden/
Al-waer ick nau geland/ zal mijn beloft voldoen/
En 't hepligh Altaer plat met heeten Wierooch voen.
Doen 't menschelijck geslacht hadde onder zijn bestieren
De Vogelen gebracht/ en d' ongetemde Dieren/
Wat refter (riepen zy) dan dat wy epudlijck mee
Vermeesteren in 't net de Visschen vander Zee?
't Was niet soo haest geseyd/ d' een gingh de zoete stroomen
Werpen/ half beangst/ met uytgehoorde Doonen:
Een ander met een Drot van schoffen al bemozft/
Zich nautwelijck in 't diep van strande geven doft/
Die/ met een lichte Bark van barstigh Bocken-leder
Deel vrend te gaer gepast/ vast gulsden op en neder/
So lange tot sp 't Want op-trocken met de Visc
En met een hersche vangst bekronden haren disch.
Maer d' onverzadlijckheyt des menschen niet te vreden
Met nootdruft synes lijfs/ in zijn behoeflijckheden/

Dier mede niet vernoecht/ dus hy sich selven spreckt:
 Wat is 't doch dat ons let/ wat is 't dat ons ontbeert?
 Dat in een beemd geweest wy elbets niet en soeken/
 't Gene ons Climaet ontbeert/in d' een oft d' ander hoeken?
 Of zal de schrick des doots/'t woeste op geblasen Meer/
 Het ruysschen vande wind/ en 't bulderende weer/
 Van een so stouten daed ons pzen doen en beven?
 Neen! neen! na rijckdom streeft/oft wenscht niet meer te leven/
 Ontsiet de diepte niet/ al is haer aensicht straf:
 Sy helpe ons tot meer heyls/ of strecke ons tot een graf/
 Heel wepnigh is 't verschil/ oft na dit tijdelck slaven
 Wy worden inder Aerde/oft inde Zee begraven/
 En ons en is hoorwaer het aerdrick niet alleen/
 Maer oock de bloeden selfs ghegeven tot een Leen.

Elck rept van stonden aen sijn handen tot den wercke/
 d' Een timmert/kiluft/ en houd een tweede Noahs Arche/
 Een ander strijgt om hoogh ten wolcken met de vast/
 Die maecht den Woutwe steert het roer van achter vast.
 Den eenen 't anchor smeet/ die draept de kampsche zeelen/
 En d' ander 't blacke Zepl de winden gaet bevelen/
 Doet een nieuw wereld op/ gaet huysen dooz het nat
 En keert flux wederom met alderhande schat.

Van een so nutten kunst/ krijght haest de nieuwe maren
 Sesostris, de Monarch der oude Egyptenaren;
 Die dooz 't Arabisch Meer een blote kielen sleept/
 En met sijn Orlooghs-heyl naer Indus over-scheept/
 Keerd bepligh weder t' huns/ als vele upheerliche rijcken
 Hy onder wopen had den Scepter van Africken.
 Dit 's wel den eersten Prince oft Coningh die de Zee
 Heeft met een houten Meer betreden/ en bereen/
 Die als een helbre Courts geluchtet heeft voor henen/
 Welck zijn op 't spoor gevolcht de machtige Turchenen/
 Na deze de Cyiers/ en so is voozts verbyepd
 Dees bindingh meer en meer/ om hare nuttighepd.
 En wie erkendt doch niet den grooten heyl en zegen/
 Die hier dooz werd berepcht/ en lichtelijck vercregen/
 Waer sy in zwange raecht/oft upt-steect hare bofst.
 Werdb yder Dooz een Stadt/ elck Reeder eene Dooft/
 Wyachtijcke Marchten van onnutte en dorre stranden.

Getuygen suldy zijn bereende Nederlanden!
 Wiens voozste Zee-ste en hier na 't leven afgemaelt/
 d' Menschouwer al verbaest met sijn gesicht bestraelt/
 Verbaest/ om dat hy so veel Toornen ziet gewassen/
 Welc laegh versopen Land/ upt Doelen/ en Moassen/
 't Schat gelb-rijck Amsterdam, Rotterodam 't beroemt/
 Enckhuysen 't Haringh-rijck/ 't kloek Middelborgh genoemt

Der Zeeuwen beste pand/en Vliedigh 't wel gelegen
 Om raken af en aen/ dooz d' ongebaende wegen.
 In dezer Beerlen krepts boornamelijcken gants/
 Ofte aldermeest befaet de Zee-baert deses Lands.
 Van ouder tyden staegh in Oorloge en in vyde
 Elck deser Steden was een wijsd-vermaerde Kede/
 Vermids den Oceaan goed-jonstigh tot haer vloep/
 Waer dooz zy meer en meer allency sijn aenghegroept/
 En neffens veel tribuys/ niet wepnigh luysters gaben
 Den Vorstelijcken naem/ van haer gehulde Graaden/
 Der welcker eer/ en roem/ sich spreide wijsd en zijt/
 En hielden Ridderlijck den zegen inden stryd.
 Waerom de Cezars oock/ en ander Potentaten
 Haer Bond-genoodtschap lief en weerd was boven maten.
 Twee Diederijcken zijn (oft immer als men leeft)
 Geswagers vande Kroon der Branchen eer geweest.
 Arnolf de derde had twee Keyseren te gader
 Tot eenen Swager d' een/ den andren tot Schoon-bader/
 Wilhelm de tweede/ Graef van Holland/ werd alom
 Beroepen tot Monarch van 't Duysche Keyserdom.
 En waer dooz anders zijn deef Graeffelijcke Heeren
 Geklommen op den trap/ en hooghsten Bergh van eeren/
 Als dooz de zegeningh der Scheep-baert/ die den schoot
 Der Landen maecte rijck/ en hare Vorsten groot.
 En Carolus (genaemt) de vijfde van den Rijcke
 Des Keyzerlijcken stoels/ die niemand sijns gelijcke
 Tot synen tyden heeft in mogentheyd erkent.
 Wiens zelfs sijn Hepligheyd/ der Kercken hooft Clement,
 De yatte Coningen van Branchrijck/en Baberne/
 Zo andere Vorsten meer sich onderwierpen geerne/
 Dooz wien eerbiedigh heeft den Kleeffschen Vorst geknielt/
 Die gantsch Euroyam niet alleen in vrees hieft/
 Maer selve oock alle vier de hoeken vander Erde
 Sijn wapens voelen dede/en 't stael van synen swerde/
 Die als Monarche droegh van 't bymael Hepligh graf
 De Coninghlijcke Kroon/ den Tptel/ en den Staf/
 Die (segge ick) heeft geproeft wat nut in synne tochten
 En Kirpen/ laetlijck dees Provintren hem aen-brochten/
 Waerom hy niet vergeefs verstandigh/ en bequaem
 Philippum synen Zone/ en een gen Erfghenaem
 Vermaende/ geensins niet den Iber toe te laten
 Met synen trofsen kon/ 't beheerschen deser Staten/
 De welcke lange om 't lijf niet passen zou den rock
 Van zulck een sojts gebied/ als 't Spaensche ondraeghlijck Jock.
 Maer 's Waders lesse heeft de Zoone haest vergeten/
 Die 't uythemisch bloed beheeld 's Lands rechten/ en geloven/
 Des

Lof-ghesangh, over de Scheeps-vaert

Dies slachtet Neder-land 't gheternghe Spaensche Roos/
 't welck boelende sijn kracht/ breekt al sijn toornen los/
 Begeeft sich bupten spoorz/ den Meester mach niet geliden/
 En bytesshende ghewind den sleutel bande beiden/
 Den Ridder licht vertreen/ vernaeftert t' sinder spijt/
 De Meester is den Hengst/ de Hengst den Meester quijt.

Enchuyfen is de Buzgh/ daer d'eete van Orangien
 Langhs over komt te lande/ en schut de macht van Spangien/
 De Geld-kasse Amsteldam, in 't gheben rijck en mild/
 't Zeus Vliisingen, van 't Land de grendel oft den schild/
 't vermaerde Rotterdam, 't kloech Middelburgh, en d'ander/
 Van d'alghemeene saeck booz-standers niet makhandet,
 Meet hun vermoghen af/ en reekent/ ick verswijgh
 Wat al verflonden heeft de veertigh Jaer ge Crijgh.
 Crijgh/ tegens dien Monarch/ die waeghde tot den lesten
 Wat sijn Thesoor verswolgh van Oosten/ en van Westen.
 Tot dat hy uptgheput/ verpandet/ en verschild/
 Ons eynd' lijck met den Doed der Pyrreps heeft ghehuld.

Gheduerende den storm der duile krijghs-rumoren/
 Sy bepligh als booz-heen de stroomen slaegh bevoeren/
 Welcke 't beste deel der Dabens op haer zyn/
 Hun-lieden niets ghebrack/ als booz-wind/ en ghietg/
 Beneffens dat sy Heer van d'onbetupnde hoven
 In kloekheyt laghen inreest haer vanden te boben/
 Waerom sy af/ en aen/ nu upt/ nu weder in/
 Booz-ploegghden 't bochte veld met boozspoet en ghewin.

't Onepndelijck ghetal van dees ghevlerchte Kielen/
 Die inden woesten plas ghelijck de visschen kielen/
 Den Deenschen Coningh gaf verwonderingh ghenoech/
 Doen hy 'r ses hondert sterck op sijnen stroom velloegh/
 Behalven d'ander die hun strecken elders namen/
 En t'seffens upt het Die hun Anckers lichtten t'samen/
 Ick swijgh de reste noch/ die mede al van profijt
 In 't Westen liepen upt/ op eenen selven tijdt.

Doen 't blieghende gherucht ons met een lapd gheschreye
 Vacht t'pdingh bande vloote/ en groote Scheyps-actmepe/
 Waer mede Quanti Doone alreer sich had bechoft
 De Croon van Enghelandt te drucken om sijn hooft/
 De Staten niet der haest tot weder-standt begrepen
 Te reeden thien mael thien ghedwagende Oorloghs-schepen/
 Om rustigh op den Treins den pratten Castiliaen
 Het aenghesicht te sien/ en sien alsoo te haen/
 En tellende hun machyt/ bevonden al verwondert
 Van weertbaer Scheypen meer als dymael neghten hondert/
 Daer 't minste van gheschat thien mael thien Duten groot/
 Gaet d'vassien door de wind/ ghereed in tijdt van noot/

Ick laet

Ich laet de Bupfen staen/de Krabbers/en de Dooten/
 Die om den Visch-vangh noch op 't zoute water blooten/
 Ich laet de Binnen-waert van d' een tot d' ander Stadt/
 Van 't een in 't ander Wez dom 't schoon ghemarmoyt nat/
 Van Deuden/Plapten/Boots/Smack-zeplen/ofte Stebens/
 En bupsent and're meer tot onderhoudt des levens.

In 't Gulden Jubel-jaer/doe onsen Heil met macht
 Sijn ontvertommen Wez op 't stypands bodem bracht/
 Men langs de Vlaemsche kust laberen/en verbeplen
 Een Plote sagh/ by na van dertigh hondert Zeplen/
 Waer van het Boots-volck manck en bepligh mocht aensien
 Twee Legers aende strand makhand'ren 't booz-hoofst dien/
 Daer MAURITZ aen d' een zide omringht is vande baren/
 Men d' ander/vanden swerm der toe gheruste scharen/
 Daer eenen donder roers ten wolcken weder-schalt/
 Daer een blau haghel-bup van looden hoeghels valt/
 Daer 't polver van 't Geschut gaet eenen dierem geben/
 Dat Hemel/Merde/en Zee staen 't zitteren/en beben/
 Help! wat een wonder wast/doen langhs de blacke Zee
 Des Wpands opdeningh ghebroken werdt in twee/
 Sijn Hooghepd al verbaest/het vlieden had verhozen/
 En sijnen Welde-heer liet met 't gantsche Wez verhozen:
 Den Arragon ghebaen/sijn Crighs-volck in het zand
 Begraven/hier en daer/ons Heiden d' overhand.

Al sacht mijn Zangh-goddin/laet ulwen pver dalen/
 Ghy loopt al veel te wijdt/blijft binnen dijne palen/
 Laet slapen desen Wolf/en niet den ghenen wecht
 Die 't Heide-lands Conneel soo bloedigh heeft beplecht.

Den Visch-vangh booz-geroert van so veel Haring-bupfen/
 (Die op den blaetwen ruggh des Oceaens/als hupfen
 Ghedreven hier en daer/op hoop van bypen bup)
 Op Sint Jans nacht haer Want met brenghden worpen upt)
 Ich niet verswijghen kan: O wat een gulden neeringh!
 En voetsel brenghet ons toe de Coninghlijcke Heringh/
 Hoe menigh bupsent ziel by desen handel leeft/
 En winnende sijn brood/God danck en eere gheeft.
 Oprechte Zebedeen! die stadigh opt verbolghen
 Zee-waters wassen plas bespoeld wijdt vande golgen/
 Die Petrum volghet op 't spoor/en schier den meesten tijdt
 Vliende leven op den diepen afgrond sijt.
 Den Hemel zegen u/ vernids ghy soo goet-aerdigh
 Wes Lichaems nooddrift wint onnoosel en rechtvaerdigh/
 En vanden lieben God met danckbaerhepd ontfanght
 'Tyz wepnigh/ofte veel/wat ghy in 't garen vanght.
 Doe Draeck en Candisch bast menig-werelden ontdecken/
 Om 's Werelts omme-loop haer vleugelen upt-rechten/

Lof-gefangh over de Scheep-vaert.

En keerden elck op 't lest van een so nutte reys
Het Zyde-sepien aen West-nunster/ 't groot Halleys.
De Bondgenooten dock begonden te verlangen/
Om op een goede hoop van winninge aen te hangen
't Een hun nabuygigh volck nu meermals had bestaen/
Te meer/ bewijl zy vranck/ en niemand onderdaen/
Niet hadden om te sien na 's Roomschen Paus Statuyten/
Welcke af-gunstigh haer van d' Indi vaert uytfluyten.
Den pter daeghlijcks groept/ waerom den heelen rep
Der Cosmographen flux (om China, en Cathay
Langhs 't Noorden op te doen) zich onderlingh beraden/
Daer om den doorgangh elck te binden is beladen.
d' Een achtet hoor gheberghyt Tabin te noordwaert licht/
En d' ander schijnt dit breind/ vermids hy is bericht
Dat hoor vele Eeuwen lange is op de duysche stranden
De Indiaen ghesien by storm-wind komen landen.
De hope van gewin/ so wijd de saecke brocht/
Dat tot tweemalen toe deers streke werd besocht/
Wijt onder 't Bepysche licht: Maer laes! met weynigh bate/
Niet wyders op gebaen als der NASSOUWEN strate.

Maer Willem Barentzoon als vooght/ en principael/
Den Noord-pool met noch een/ gaet hoor de verbe mael
Bestoken op vier min als vier-mael twintigh trappen/
En daeld ter hellen waert/ daer nergens menschen stappen/
Daer hem Corneliszoon in nood/ en lijfs gebaer
Om al des weerelds schat geensins wil volgen naer/
Van Barentzoon (die niet bind raedsaem/ zich te wonden)
Tot Nova-zembla toe/ verzept aen 's Weerelds enden.

Natuere word beroert/ salich dan gantsch verkracht
(Seght sy) ten lesten zijn van 't menschelijck geslacht?
Zal dan een sterflijck vier de palen over-springen/
Die eenmael heeft ghestelt de Moeder aller dingen?
Zal dan geen plaetse zijn op 's Werelds aengezicht
Daer desen woesten hoop zijn zoolen niet en licht/
Natuere sal vele eer/ vele eer als dit gheboogen
Geheel ontwapent zijn van alle haer vermogen.

't Is nauwelijcks gezept/ een wonderbaer geweld
Van Hagel/ storm/ end wint de Zee ten wolcken wel/
d' Een schotse op d' ander tast/ tot eenen pzen tojen/
Oft glinsterenden Bergh/ daer 't Schip op blijft verlozen.
Een deerlijck sien hier gelt/ sy zijn in 't ps geraecht/
Dies van gepijnden nood men flux een deughde maecht/
Men klutst een houten hut/ getroostet zich 't erneeren
Het witte Wossen vleesch/ te stryden met de Beeren/
In desen dooden hoek/ vol ps en sneeuw gheberghyt/
Daer 't licht by maenden rupm syn gulden tourts verberghyt/

En

En 't Somers wederom niet upt gewoopen stralen
 Gaet hondert nachten langh sijn Winter-schuld betalen/
 Noch even wel en magh dooz geenen Zonne-schijn
 Die hard bezozen Kolck geensins ontbojet sijn/
 Geswopge datmen hier soude ergens loof/oft Fruyten
 Wt onses Moeders schoot zien groeijen/ ofte spuyten.
 Pa dat nu Barentzoon de kille noordsche locht
 Diemael bype maenden langh met sneeuw-jacht heeft besocht/
 Op als in lijfs gebaer/ zich selven gaet te buyten/
 't Schip tot een baecke laet/en keert niet open Schuyten/
 Dooz so veel grauwe Zee/daer hem upt 's werelbs krups
 God in sijn ruste haelt/zijn Hulpers komen t'hups.
 De Databieren/die terwijlen niet en rusten/
 Met vier Kasteelen gaen besoecken Indi kusten/
 De Mid-lijn kruppen zy/en nemen haren loop
 Vast dooz gaens langhs de Cape oft kust van Goede Hoop/
 Dooz Houtmans kloek beleyd so nutten reys volstrecken/
 Die keerende/ andermael gaet dese Waert ontdecken/
 En blipende op den wegh/laet 't lieve Vaderland
 't Geruchte sines naems/als een dierweerdigh pand.
 't Beginssel zijnde albus kloekmoedigh aen gegrepen/
 Men Schepen tweemaal vier/gaet dooz de baren slepen/
 Daer Neck ter goeder tijd den gulden dage-raet
 So spoedigh mede groet/en wederom verlaet/
 Dat in Jaer-maenden ses/en negen niet verblijen
 Op 't Land den Offer bied/en reuck der Syterrijen/
 Die een gewaget heeft krijght hier daer bozen weer/
 Dies yder is verheught/en geeft den Hemel d' Eer.
 Mijn glas te zeer verloopt/wat wil ick veel vermanen/
 Hoe Olyvier van Noord, de Straet der Magellanen
 Langhs Chili, en Peru beseyt heeft/en den kiloot
 Der aerden omgewielt/met een vier-scheepsche vloot.
 Ick swygh hoe dickmael 't weste ontblood is van Gesteente/
 Van Peerlen/en van Goud/ tot welstand der Gemeente.
 Castilien swelt van rijck/dat so een rijcke Leen
 Als 't gulden Indus is/ schier peder word gemeen:
 Dat dese goude Chupn in d' aldersoetste luchten
 Ons in den schoot verleent so veel derhande vruchten:
 Dies schat noch moept en spaert/ om sluyten eens op 't lest
 Den draep-boom bande daert van Oosten/en van West.
 De Bondgenooten hier niet wepnigh op en letten/
 Waer d' Eplanden alsins met wapenen besetten/
 Tot welken eynde oock nu (om zyn erbarentheyd)
 Den kloekken Geeraert Reyns gegeven is 't beleyd
 Als opper-Admirael/om d' Indische Quartieren
 Ten besten van 't gemeen verstandigh te bestieren/

De liebe Hemel hem doch sonder onghetval
 Ter plaetsen brenghen wil daer hy regeeren sal/
 Op dat 't Geselschap mach dooz hem des Heeren zegen
 Met danckbaerhepdt ontfaen/als eenen soeten reghen/
 En wassen meer en meer/ghelijck men groenen siet
 Den schoon ghebloepden Eyck aen eenen Water-bliet.

Oud Grieken-land treedt voort/ treedt voort met u zeplagien/
 Maer kinder-spel by onse al dypvende Boffchagien/
 Die dooz 't ghekolde blau gaen voeren haren last/
 Ghetimmert op een Ree/dac nergkens hout en wast/
 En jaerlijcks met te min wel dypfent werden stercker/
 Gelyck bereeck'nen mach de blijtighen Memmercker.
 Vlysses, Hercules, oft Typhis, wie ghy zijt!
 Die u merck teekens eer hebt op gherecht soo wijt/
 Oft ghy verrijzen mocht/hoe soude u verwond'ren!
 Soo onse Sloten ghy soo herre hoorden dond'ren!
 So vande Dooztsche baerk/ ghy saecht den grijsen tsoy
 Van't Oosten tot in 't Weste ons krijghs-hep trecken op
 Soo vele schatten oock/de wanckele ghebouwen/
 Het avontuer der Zee/en 's Hemels gunst vertrouwen/
 Soo ghy de kusten saecht van 't eene en 't ander veldt/
 Wiens streken zijn ontdeckt/wiens namen zijn ghestelt
 By Houtman, Barentzoon, Spielberg, van Noord, Linchoten,
 Van Neck, Heemskercke, en meer van haer Wlies-ghenoten/
 Waer van d' Antipoden begroet zijn op de rij/
 Die and're Sterren sien/en Hemel-locht als wy.

Raest hem die 't al regeert/voert vander Staten stromen
 Nassau als Admirael de Byepels en de Doomen/
 Wien weder/wind/en stroom/soo vlyndelijck toe-lacht/
 't Zp als hy spelen haert met sijn beschilbert Jacht/
 Het zp wanneer hy gaet sijn vands Depz verstoppen/
 Oft ergkens winnen Sluys, terwyl men Erijght dooz Troyes,
 Elck wil de doozste zijn/elck loopt hem te ghemoet/
 Een meuf-gier soel gheblaes de Wlagghen swieren doet/
 De Zee al sachtelijck speelt/en schept een groot behaghen/
 Van soo een dapper Held op haren bloed te daghen/
 Light winden (roeyt sy) light; niet al te seer en rupsch/
 Ghy siet wat grooter Dozt mijn natte dozt dooz-kruys/
 Oft soo ghy vullen wilt sijn Zeplen en sijn Wimp'len/
 Wacht u mijn aenghesicht met golven te berimp'len
 Op dat ghelijckerhand wy dienen sonder noot
 Den ghenen die mijn glas beschaduw't met sijn Vloot.

Ghelijck als aende Strangh/de Dypnen ons ten goeden
 Beletten met gheweld den overloop der vloeden/
 Wanneer het woeste Depz upt sijnen afgrond bjaecht/
 Waer dooz al 't leeg Land in rep en roet raecht/

Soo heeft Nassouwen oock (naest God) in onse allarmen/
 't Vereenighd' Neder-landt haer byshepdt gaen beschermen/
 Haer valen uptgheestrecht/en eynd' lyck door sijn dyfst
 Den vrede toe-ghebacht/ghelijck een rijcke gift.
 O onderwonen Prince! O bloeme van Ongaen!
 O grooten Capiteyn! O teghen-gift van Spaengien!
 't Gheruchte dijnes lofs 3p nimmer uptghewischt/
 Die t onsen dienst tot noch u leven hebt verquist/
 En door u vroomhepdt nu zijt in Sint Joris Ouden
 Groot Ridder van de Kroon Britannia gheworden.

Bestendigh moet de vrede/ O Nederlanders! dueren/
 O heymelijcke-schick van uwe Aae-ghebuieren!
 Een pder u beminde/ een pder u begheert/
 O Bond-ghenoodtschap is een pder lief en weert/
 O uptheemsche laten sich van alle kanten vinden/
 En onderlingh met u eendrachtigh haer verkinden.
 De Tulpand-drager Turcq/het Othomansche zaed/
 Die 't heele Chriстен-rijck dreyghet met een weerd' ghelaet/
 Sijn Davens open stelt/en langher niet versteenicht/
 Heeft sijnen Scepter koets met u Gebied vereenicht/
 Tot teercken van sijn gunst/maeckt alle Slaven byp/
 Eh toont hoe lief en weerd hem uwe vriendschap 3p.

Wel aen ghy Batabiers/ die als op gouden straten/
 Als Doxten henen tredt/ wat salt u moghen baten?
 Wat batet/oft ghy smaecht soo veel welbaden Gods?
 Wanneer ghy die misbyuycht/wellustigh/maat/en trotz?
 Zoo ghy te hooghe vlieghe/ te leeghe sulp' dalen/
 Zoo ghy den blixem naecht/O wacht u door sijn stralen!
 De stra ffe in tyds ontblucht/siet 's Heeren goedgepdt aen/
 Eer ghy zijn strenghepdt boelt/ wanneer ghy meynt te staen.
 Van Cypris/Zponiers/en van Capernaiten
 Door ware boete wordt bekeerde Rindviten.
 Doxyt alle u Kroonen wech/u purp'len sluyers scheurt/
 En met een droef ghemoedt om uwe zonden treurt.
 Owe ooren open sluyt booz' t luyd gheschrey der armen/
 En treckt goedtwilligh aen een hertelijck ontfarmen.
 Volghe dese Handelaers/van wiens Ophirisch Goudt
 En Silber/Salomon heeft Zions kerck gheboudt.
 Gods Tempelen boozwaer zijn d' arme Chriстен leden/
 Waer aen ghy alle u goud en silver mooght besteden:
 Den wijzen koopman slacht/die 't beste deel verkieft
 En om de schoonste Peerle/een wepnigh goedts verliest.
 Men loopt/men woelt/men draeft met gierighe ghemoed' ren:
 Men hoopt sich bergen op van tijdelijcke goed ren.
 Veel Zeen men vast door krupt/beel hulcken men upt-reed/
 Waer 't Scherphen des gemoeds men heel en al vergheet.

*Schoen-makers luyftert hoe de cloeckſte Schilder-geest
V allen blijven leert by nwen honten leest.*

1. Corinth: 7.

Een yeder blyve in 't geen (zoo lange als hy hier leeft)
Daer hem de lieve God zelfs in beroepen heeft.

Apelles Prince der Schilders, hadde een Venus geschildert, die hy, gelyck zyn maniere was, openbaerlyck vertoonde, ende hem daer achter verschuilde, om te verstaen wat yghelyck met oordeel daer op wiste te berispen. 't Gebewrde dat een schoenmaker berispte dat de schoenen van Venus niet genoeghsaem met stricken waren versien, oversulx Appelles des schoenmakers oordeel goed vindende, heeft het stuck ingenomen ende verbeert. Des anderen

Appelles, Schilders Prins, zijn naeckte *Venus* schoone
Bracht voor 't gemeene volck in 't openbaer ten toone;
Maer eene *Schoeyer* heeft zijn werck berispet plat:

Om dat Vrou *Venus* schoe te weynigh stricken had;
De Schilder al terstond so haest men hem dit anbracht,
(Dewijl 't een zake was die des schoenmakers ambacht
Betrof) heeft met 't pinceel geholpen dese fout.

Wacrom dat d'Ambachtsman hooveerdigh wert en stout
Als hy na desen zagh dat 't gene was verbeterd
't Welck hy geoordeelt had te slecht te zijn gevetert:

Dies voer hy trotser voort, en voor een yeder sprack,
Dat aen Vrou *Venus* scheen oock vry al wat gebrack.
Appelles hoorde dit, en sprack met stillen geeste,
Schoenmaker siet wel toe, en *blijft by uwen leeste*

Daer ghy u op verstaet, en weest niet zoo gercet.

„Hy dwaelt die vonnist 't geen daer hy niet van en weet.

*anderen daeghs come. de schoenmaker wederom, en vind het selve tafereel daer
in de pantoffels verandert en verbeterd waren: dies hy by hem selven te stouter
geworden sijnde, begint wederom wat anders te berispen, segghende dat aen
Venus scheen of been eenige gebreecken waren: Appelles die na sijn oude ge-
woonte op aller oordeel naer siigh toe-luisterde, merckte dat het was de selve
schoenmaecker die hem's daeghs te voren over de stricken hadde berispi, come
voor den dagh, ende seght: Ne futor ultra crepidam: dat is, Schoenma-
ker en oordeelt niet boven u leeste oft pantoffel. Ende gaf daer mede te
verstaen dat hy wel vaerdigh was te leeren van verstandighe, maer dat oner-
varene haer moesten wachten van niet lichtelicken een oordeel te vellen over
't gene zy niet en verstaen.*

*Siet hoe twee Schilders hier elck een om 't beste deel
Vast schilderen om stryd met 't verwige pinxcel.*

Ecclef: 9.

Hun wercken fullen in der konstenaren hand
Altijd gepresen zijn van d'eene in d'ander land.

HOE Zenxis en Parrasius, twee uytnemende Schilders, malkanderen sochten in de konste te overtreffen, of veel eer te beschamen, dat sal dese beeldenisse u eenighsins vertoonen. Zenxis om zijn konst te bewysen, schilderde twee torssen druymen, die so levendigh gedaen waren, dat de vogels daer op quamen picken. Parrasius daer-ten-tegen schilderde op een tafereel een gordyne, die soo natuurlijk gemaect

DE Schilder *Zeuxis* heeft seer kunstigh met verstand
Een Kind met eenen tros gemaakt in zyne hand,
Waer naer de Vogelen al graeg en hongrig vlogen,
Maer komende daer aen zo waren zy bedrogen.

Waerom *Parrhasius* hier over heeft gesmaelt:

Indien 't Kind (seyden hy) waer levende afgemaelt
De Vog'len hadden naer de druyl niet dorven picken,
Dewyl zy in 't gemeen voor menschen sich verschrickten:

En gingh zo al terstond (uyt dryven der natuur)

Een ployige gordijn betrecken op de muur,
Die so getroffen was ! zo levendigh en milde!

Dat *Zeuxis* als hy quam die selfs oplichten wilde:

Aldus *Parrhasius* had met een listigh oogh

Verchalckt zyn Meester die de Vogelen bedroogh.

gemaect was, dat *Zeuxis* die selve meende op te schuyven, om de
Schilderije (die hy waende daer achter aen te staen) te beter te be-
sien, dat hy hem beschaemt vindende, *Parrhasio* de eere gaf, diewelc-
ke (niet de Vogelen, maer) den Meester selve hadde bedrogen. Daer
na schilderde *Zeuxis* wederom een Kindeken met een schotel met
Druyven, dat soo aerdigh gedaen was, dat de Vogels quamen neder-
dalen om de Druyven te picken, daer hy nochtans selve so groot mis-
noegen in hadde, en bekende sijn gebreck, seggende dat de Druyven
veel beter genaect waren als het Kindeken, want soo dat selve naer
't leven was uytgebeeld, dan soudende Vogels daer voor verschrickt
zijn geweest. Also dat geoordeelt worde dat *Parrasio* de eere toe be-
hoorde. Niet te min is dese konste door sodanige uytstekende lichten
seer verbeterdt, want sy hebben seer vele heerlijcke en treffelijcke
wercken uytgevoert en tot ongelooflijcken pryse verkost: daer van
Mander u volkomen kan genoegh doen.

DE dood is algemeen, wie isser oyt gebleven?
Hoe arm, hoe rijk van schat, elck loopt haer in 't gemoet,
D'een is zy bitter gal, den and'ren honigh-zoet,
Wel hem die sterven leert en soeckt een beter leven.

2 't Verstorven graen verrijft, 't en blijft niet wegh gescholen,
Soo'n doet de mensch oock niet, diens lichaem van den doon
Van nieus beseit, verschijnt voor God en 's menschen Soon,
Die 't vierschaer self bekleed, en 't vonnis is bevolen.

3 Wee! wee der bosen roth! hoe wilr de ziel doorsnyden
Des geens die als een bock ten slincker zyde staet:
Als Christus dond'ren sal met een vergramt gelaet,
Vermaledyde gaet, gaet ghy vermaledyden.

4 O drymael witten dagh! wel saligh die mach hooren
Aen Christi rechter hand die lieffelijcke stem:
Komt hier en erst u Kroon in 't Nieu Ierusalem,
Gebenedyde komt, komt hier mijn uytverkoren.

VVierste Oordeel.

Den Hemel vierschaer houd, de graven barsten open,
Het aerdriek krielt alins van zielen opgekropen:
Zijn soete en felle stem de Rechter hooren laet,
Gebenedyde komt, vermaledyde gaet.

Raetsel des Dichters.

DE bliende blugge Tijdt/ al toozigh en verbolgen
Doozlooper/ ober langh dat ick op 't lest sal volgen/
Geminste tydigh bracht/ en dat al wat men siet
Ick met myn komste sal vermeliden tot niet.
Niets hier ter Werelds/ al schijnt noch so soets/
Al blinkt het noch so schoon/ of 't loegt my te gemoete.
De Sonne met zjn toerts/ de Maen met heur lamp/
De Dagh met zjn toet doof: de Nachr met hemren damp/
De Sommer groen dan 't loof/ de Winter toet dan 't sneeuw/
Verkielen sich in my als mit een lipd gescheutdoe:
Het Jaer/ het ronde Jaer dat op twelf boeten gaet
Zich affigt tot my wend met een beweeght gelaet.
Te my waerts spoebet zich de gulde loop der Sterren:
De Mensche in zjn geboort beschaue my al van verren.
De Tijdt die met zjn zejn maect alles in dit dal/
Ick dapper eens in 't lest zjn vleugels korten sal.
De Mensch bericht mint om my/ daer weest aen is gelegen/
Dewijl ick roede oft kroon/ den bloek oft oock dat zegen/
Den hemel oft de hel/ het leven oft de dood/
Den eyndelijcken sal toetwerpen inden schoot:
Wanneer ick 't wanckel rad van alle ding en woeft/
Nu denck eens wie ick ben, en raedemy in 't

H Y M N V S.

Ofte

Lof-Gefangh/

Ober de wijsd-beroemde Scheeps-baert
der Vereenighde Nederlanden.

Aenden

Goed-jonstigen Aenschouwer.

Wondigh Nederland! die al des werelts percken
Beschadutod/ en dooz-bieght met u bepechte
vlercken/ (Nweest/
En om den Aerden-kloot met u Weyz-minnen
Tot daer Natuere by haer rijkste schatten geest/
Gedooght/ dat ick al om den middel mach ver-
bieden/ (ke Steden/
Waer by den welstant groept van u Scheep-rijc.
En ghy/ o Admirael! die op de winden zwiert/
En van 't lazurigh veld de zonte toomen stiert/

Mijn reyse gunstigh zijt: op dat ick niet verblipden
Wach aen een goede kust het Ancker laten gipden/
Al waer ick nau geland/ zal mijn beloft voldoen/
En 't hepligh Altaer plat met herten Wierooch voen.
Doen 't menschelijck geslacht hadde onder zijn bestieren
De Vogelen gebracht/ en d'ongetemde Dieren/
Wat refter (riepen zy) dan dat wy epublijck mee
Vernieesteren in 't net de Wiffchen vander Zee?
't Was niet soo haest gesepd/ b'een gingh de zoete stroomen
Verpden/ half beanght/ met uptgehoorde Boomen:
Een ander met een Vlot van schoffen al bemorst/
Zich nautwelijc in 't diep van stranden geven doyst/
Die/ met een lichte Warch van barstigh Wocken-leder
Deel vrendt te gaer gepast/ vast gelsden op en neder/
So lange tot sp't Want op trocken met de Wifch
En met een versche wanght bekroonden haren visch.
Waer d'ouder zaedlijckheyt des menschen niet te vreden
Met nootdrift spues lijfs/ in zijn behoeflijckheden/

Hier mede niet hernoeght/ dus hy sich selven sprekent:
 Wat is 't doch dat ons let/ wat is 't dat ons ontbreect?
 Dat in een vzeemd geweest wy elberts niet en soeken/
 't Gene ons Climaet ontbeert/ in d' een oft d' ander hoeken?
 Oft zal de schick des doots/ 't woeste op geblasen Meer/
 Het ruppschen bande wind/ en 't bulderende weer/
 Van een so stouten daed ons pzen doen en beven?
 Neen! neen! na rijckdom streeft/ oft wenscht niet meer te leven/
 Ontset de diepte niet/ al is haer aensicht straf:
 Sy helpe ons tot meer heyls/ of strecke ons tot een graf/
 Heel wepnigh is 't verschil/ oft na dit rijdelyc slaven
 Wy worden inder Aerde/ oft in de Zee begraven/
 En ons en is boozwaer het aerdrich niet alleen/
 Maer oock de bloeden selfs ghegeven tot een Leen.

Elk rept van stonden aen sijn handen tot den wercke/
 d' Een tinnert/ klutst/ en boude een tweede Noahs Arche/
 Een ander sijght om hoogh ten wolcken met de Mast/
 Die/ maect den Wouwe steert het roer van achter vast.
 Den eenen 't ancker smeet/ die/ draept de Kempische zeelen/
 En d' ander 't blake Zepl de winden gaet bevelen/
 Doet een nieuwe-wereld op/ gaet byspissen dooz het nat
 En keert flux/ wederom met alderhande schat.

Van een so nutten kunst/ krijght haest de nieuwe maren
 Sefostris, de Monarch der oude Egyptenaren;
 Die dooz 't Arabisch Meer een klate kielen sleept/
 En met sijn Oorlooghs-heyls naer Indus over-scheept/
 Keerd bepligh weder 't hups/ als vele uptheemische rijcken
 Hy onder wapen had den Scepter van Africken.
 Dit 's wel den eersten Prince oft Coningh die de Zee
 Heeft met een houten Peerde betreden/ en bereen/
 Die als een heldre Courts geluchtet heeft vooz henen/
 Welck zijn op 't spoor gevolcht de machtige Turkenen/
 Na deze de Cyper's/ en so is voorts verheyd
 Dees bindingh meer en meer/ om hare nuttigheyd.
 En wie erkent doch niet den grooten heyl en zegen/
 Die hier dooz werd berepcht/ en lichtelijck verhegen/
 Waer sy in zwange raecht/ oft upt-steect hare boest.
 Wordt pder Doy een Stadt/ elck Reeder eene Doest/
 Duchtrijcke Marchten van onnutte en doyre stranden.

Getuppen suldy zijn bereende Nederlanden!
 Wiens vooste Zee-ste en hier na 't leven afgemaelt/
 d' Menschouwer al verbaest met sijn gesicht bestraelt/
 Verbaest/ om dat hy so veel Toornen ziet gewassen
 Wt laegh versopen Land/ upt Doelen/ en Moassen/
 't Schat geld-rijck Amsteldam, Rotterdam 't beroemt/
 Enckhuysen 't Haringh-rijck/ 't kloek Middelborgh genoot

Der Zeeuwen beste pand/ en Vlietigh 't wel gelegen
 Om raken af en aen/ dooz d' ongebaende wegen.
 In dezer Peerlen krepts boornamelijcken gants/
 Ofte aldermeest befaet de Zee-vaert deses Lands.
 Van ouder tyden staegh in Oorloge en in brede
 Elck deser Steden was een wijs-vermaerde Kede/
 Vermids den Oceaen goed-jonstigh tot haer vloeyd/
 Waer dooz zy meer en meer allencx sijn aenghegroeyt/
 En neffens veel tribuys/ niet wepnigh lusters gaben
 Den Woestelijken naem/ van haer gesulde Gaden/
 Der welcker eer/ en roem/ sich sprejde wijs en zijt/
 En hielden Ridderlijck den zegen inden stryd.
 Waerom de Cezars oock/ en ander Potentaten
 Haer Bond-genoodschap lief en weerd was boven maten.
 Twee Diederijcken zijn (oft minners als men leeft)
 Geswagers vande Kroon der Branchen eer geweest.
 Arnolt de derde had twee Kesperen te gader
 Tot eenen Swager d' een/ den andren tot Schoon-vader/
 Wilhelm de tweede/ Graef van Holland/ werd alom
 Beroepen tot Monarch van 't Duysche Kesperdom.
 En waer dooz anders zijn deef Graeffelijke Heeren
 Geklommen op den trap/ en hooghesten Bergh van eeren/
 Als dooz de zegeningh der Scheep-vaert/ die den schoot
 Der Landen maecte rijck/ en hare Woesten groot.
 En Carolus (genaemt) de vijfde van den Rijcke
 Des Kesperlijcken stoels/ die niemand sijns gelijcke
 Tot spien tyden heeft in mogentheyd erkent.
 Wiens zelfs sijn Heplighheyd/ der Kercken hooft Clement,
 De pratte Coningen van Branchrijck/ en Rabeerne/
 Zo andere Woesten meer sich onderwierpen geerne/
 Dooz wien eerbiedigh heeft den Kleeffschen Woest geknielt/
 Die gantsch Europam niet alleen in vrees hieft/
 Maer selve oock alle vier de hoeken vander Erde
 Sijn wapens voelen dede/ en 't stael van zynen swerde/
 Die als Monarche broegh van 't byemael Hepligh graf
 De Coninghlijke Kroon/ den Tptel/ en den Staf/
 Die (segge ick) heeft geproeft wat nut in zyne tochten
 En Kirgen/ laetlijck dees Provincen hem aen brochten/
 Waerom hy niet vergerfs verstandigh/ en bequaem
 Philippum spien Bone/ en een gen Erfghenaem
 Vermaende/ geensins niet den Iber toe te laten
 Met zynen trotsen kop/ 't beheerschen deser Staten/
 De welcke lange om 't lijf niet passen zou den rock
 Van zulck een sojts gebied/ als 't Spaensche ondraeghlijck Jock.
 Maer 's Vaders lesse heeft de Zoone haest vergeten/
 Die 't uythemisch bloed bekeeld 's Lands rechten/ en geloven/

Lof-ghesangh, over de Scheeps-vaert

Dies nachtlet weder-land 't gheteghde Spaensche Noot/
 Welck boelende sijn kracht/ breekt al sijn toornen los/
 Begeeft sich bupten (poos) den Meester mach niet geliden/
 En byesshende ghelind den sleutel bande beiden/
 Den Ridder licht vertreen/ vernueftert t' sinder spijt/
 De Meester is den Hengst/ de Hengst den Meester quijt.

Enchuylen is de Bugh/ daer d'eete van Orangien
 Langhs ober komt te lande/ en schut de macht van Spangien/
 De Geld-kasse Amsteldam, in 't gheben rijk en mild/
 't Zeus Vliisingen, van 't Land de grendel oft den schild/
 't Vermaerde Rotterdam, 't kloech Middelburgh, en d' ander/
 Van d' algheene saeck voos-standers niet malhandet,
 Weet hun vermoghen af/ en teekent/ ick verswijgh
 Wat al verflonden heeft de veertigh Jaer ge Crugh.
 Crigh/ tegens dien Monarch/ die waeghde tot den lesten
 Wat sijn Thesoor verswoelgh van Oosten/ en van Westen.
 Tot dat hy uptgheput/ verpandet/ en verschuld/
 Ons eynd' ligh met den Noed der Wyfhep heeft ghehuld.

Ghebuerende den storm der duile krieghs-rumoren/
 Sy bepligh als voos-heen de stroomen slaegh behoeren/
 Dewyle 't beste deel der Padens op haer zyn/
 Hun lieden niets ghebrack/ als voos-wind/ en ghiet/
 Veneffens dat sy heer van d' onbetuynde hoben
 In kloechheyt laghen meest haer vanden te boben/
 Waerom sy af/ en aen/ nu upt/ nu weder in/
 Voos-ploegghden 't bochte veld met voospoet en ghewin.

't Onepdelijck ghetal van bees ghebleichte kelen/
 Die inden woesten plas ghelijck de visschen kieren/
 Den Deenschen Coningh gaf verwonderingh ghenoech/
 Doen hy 't ses hondert sterck op sijnen stroom bestoegh/
 Behalven d' ander die hun streken elbers namen/
 En 't seffens upt het Die hun Anchers lichten t' samen/
 Ick swijgh de reste noch/ die mede al an proeft
 In 't Westen liepen tyt/ op eenen seluen tijdt.

Doen 't blieghende gherucht ons met een lyd gheschreye
 Macht tydingh bande vloote/ en groote Scheeps-armee/
 Waer mede Quani Soone altee sich had be-soft
 De Croon van Enghelandt te drucken om sijn hoof/
 De Staten met der haest tot weder-standt begrepen
 Te reeden thien mael thien ghewagende oorloghs-schepen/
 Om rustigh op den Terins den pratten Castiliaen
 Het aenghesicht te sien/ en sien alsoo te sien/
 En tellende hun macht/ bevonden al verwondert
 Van weerbaer Schepen meer als dymael negen hondert/
 Daer 't minste van gheschat thien mael thien duisen groot/
 Gaderden voos de toid/ ghereed in tijdt van noot/

Ich laet

Ich laet de Bupffen staen/de Krabbers/en de Dooten/
 Die om den Visch-vangh noch op 't zoute water vlooten/
 Ich laet de Binnen-waert van d'een tot d'ander Stadt/
 Van't een in 't ander Wep? doez 't schoon ghemarmort nat/
 Van Heiden/Platten/Boots/Smack-zeilen/ofte Stebens/
 En duppent and're meer tot onderhoudt des leuens.

In't Gulden Jubel-jaar/doe oufen Held met macht
 Sijn onvertoomen Wep? op 'sypands bodem bracht/
 Men langs de Vlaemsche kust laberen/en verbeplen
 Een Plote sagh/ by na van dertigh hondert Zeilen/
 Waer van het Boots-walck manck en bepligh mocht aensien
 Twee Legers aende strand malhandren 't dooz-hoofst bien/
 Daer MAURITZ aen d'een zijde onringht is vande baren/
 Men d'ander/vanden sterem dor toe gheruste scharen/
 Daer eenen bonder roers ten wolcken weder-schalt/
 Daer een blau haghel-bup van looden hoeghels valt/
 Daer 't polver van 't Geschut gaet eenen dierem geben/
 Dat Hemel/Herde/en Zee staen 't zitteren/en beben/
 Help! wat een wonder waft/doen langhs de blacke Zee
 Des Wpands odeningh ghebroken werdt in twee/
 Sijn Hooghepd al verbaest/het blieden had verhozen/
 En sijnen Wld-heer liet niet 't gantsche Wep? verkozen:
 Den Aragon ghebaen/sijn Crighs-bolek in het zand
 Begraven/hier en daer/ons Helden d'overhand.

Al sacht mijn Zangh-goddin/laet ulwen puer dalen/
 Ghy loopt al veel te wijdt/blijft binnen dijne palen/
 Laet slapen desen Wolf/en niet den ghenen werkt
 Die 't Hedoe-lands Tonnel soo bloedigh heeft bebleekt.

Den Visch-vangh dooz-geroert van so veel Haring-bupfen/
 (Die op den blauwen rugh des Oceaens/als hupfen
 Ghedreven hier en daer/op hoop van vppen bup)
 Op Sint Jans nacht haer Want met bzeughden worpen upt)
 Ich niet verswijghen kan: O wat een gulden neeringh!
 En boedsel bzeught ons toe de Coninghlijke Beringh/
 Hoe menigh dupsent ziel by desen handel leeft/
 En winnende sijn brood/ God danck en eere gheeft.
 Opperchte Zebedeen! die stadigh opt verbolghen
 Zee-waters woesten plas despoeld wordt vande golgen/
 Die Petrum volghit op 't spoor/en schier den meesten tijdt
 V bliende leuen op den diepen afgrond sijt.
 Den Hemel zegen is/ vernids ghy soo goetd-aerdigh
 Wes Lichaem moedwast wint onnoosel en rechtbaerdigh/
 En banden lieben God met danckbaerhepd ontfanght
 't Zp wepnigh/ofte beel/wat ghy in 't garen vanght.
 Doe Draeck en Candisch vast meulw-wereiden ontdecken/
 Om 's Werelts symuloop haer bleugelen upt-rechten/

Lof-gefangh over de Scheep-vaert.

En keerden elck op 't lest van een so nutte reys
 Het Zpde-seplen aen West-munster/ 't groot Halleys.
 De Bondgenooten oock begonden te verlangen/
 Om op een goede hoop van winninge aen te bangen
 't Geen hun naburigh volck nu meermaels had bestaen/
 Te meer/ bewijl zy wanch/ en niemand onderdaen/
 Niet hadden om te sien na 's Roomschen Paus Statuypen/
 Welcke af-gunstigh haer van d' Indi vaert upstluypen.
 Den puer daeghlijcks groept/ waerom den heelen rep
 Der Cosmographen flux (om China, en Cathay
 Langhs 't Noorden op te doen) zich onderlingh beraden/
 Daer om den doorgangh elck te binden is beladen.
 d' Een achtet hoor gheberght Tabin te noordwaert licht/
 En d' ander schijnt dit vrend/ vermits hy is bericht
 Dat hoor vele Ceutwen lange is op de duptsche stranden
 De Indiaen ghesien hy storm-wind komen landen.
 De hope van gewin/so wijd de saecke brocht/
 Dat tot tweemalen toe ders streke werd besocht/
 Wijt onder 't Bepysche licht: Daer laes! met weynigh bate/
 Niet wyders op gebaen als der NASSOUWEN strate.

Maer Willem Barentzoon als vooght/ en principael/
 Den Noord-pool met noch een/ gaet hoor de derde mael
 Bestoken op vier min als vier-mael twintigh trappen/
 En daeld ter hellen waert/ daer nergens menschen stappen/
 Daer hem Corneliszoon in nood/ en lijfs gebaer
 Om al des werelds schat geensins wil volgen naer/
 Van Barentzoon (die niet vind raedsaem/ zich te wenden)
 Tot Roba zembla toe/ verzept aen 's Werelds enden.

Natuere word beroert/ salich dan gantsch verkracht
 (Seght sy) ten lesten zijn van 't menschelijck geslacht?
 Zal dan een sterflijck vier de palen over-spyngen/
 Die eenmaal heeft ghestelt de Moeder aller dingen?
 Zal dan geen plaetse zijn op 's Werelds aengezicht
 Daer desen woesten hoop zijn zoolen niet en licht/
 Natuere sal vele eer/ vele eer als dit gheboogen
 Geheel ontwaepent zijn van alle haer vermogen.

't Is nauwelijcks gezept/ een wonderbaer geweld
 Van Nagel/ storm/ end wint de Zee ten wolcken welt/
 d' Een schotse op d' ander tast/ tot eenen pzen tozen/
 Oft glinsterenden Bergh/ daer 't Schip op blijft verlozen.
 Geen deerlijck sien hier gelt/ sy zijn in 't ys geraecht/
 Dies van gepjnden nood men flux een deughde maecht/
 Men klutft een houten hut/ getroostet zich t' erneeren
 Het witte Vossen bleesch/ te stryden met de Beeren/
 In desen dooden hoek/ vol ys en sneeuw gheberght/
 Daer 't licht dyp maenden rupm sijn gulden tourts verberght/

En 't Somers wederom met uptgeworpen stralen
 Gaet hondert nachten langh sijn Winter-schuld betalen/
 Nocheven wel en magh dooz geenen Zonne-schijn
 Die hard bevrozen Kolck geensins ontdoget sijn/
 Geswopge datmen hier soude ergens loof/oft Fruyten
 Wt onses Moeders schoot zien groeijen/ ofte spruyten.
 Na dat nu Barentzoon de kille noordsche locht
 Triemael dype maenden langh met sneeuw-jacht heeft besocht/
 Op als in lijfs gebaer/ zich selven gaet te buypen/
 't Schip tot een baerke laet/en keert met open Schuyten/
 Dooz so veel grautwe Zeen/daer hem upt 's werelbs krups
 God in sijn ruste haelt/zijn Hulpers komen t'huys.
 De Batavieren/die terwilsen niet en rusten/
 Met vier kasteelen gaen besoecken Indi kusten/
 De Mid-lijn krupffen 3p/ en nemen haren looy
 Vast dooz gaens langhs de Caye oft kust van Goede Hoop/
 Dooz Houtmans kloek belepd so nutten reys volstrecken/
 Die keerende/ andermael gaet dese Vaert ontdecken/
 En blyvende op den wegh/ laet 't lieve Vaderland
 't Geruchte synes naems/als een dierwerdigh pand.
 't Beginssel zijnde aldus kloekmoedigh aen gegrepen/
 Men Schepen tweemael hier/gaet dooz de baren slepen/
 Daer Neck ter goeder tijd den gulden dage-raed
 So spoedigh mede groet/en wederom verlaet/
 Dat in Jaer-maenden ses/en negen met verblijen
 Op 't Land den Offer bied/en reuck der Speterijen/
 Die een gewaget heeft krijght vier daer bozen weer/
 Dies yder is verheughd/en geeft den Hemel d' Eer.
 Mijn glas te zeer verloopt/wat wil ick veel vermanen/
 Doe Olyvier van Noord, de Straet der Magellanen
 Langhs Chili, en Peru besepht heeft/en den vloot
 Der aerden ongetwiel/ met een vier-scheepsche vloot.
 Ick swygh hoe dickmael 't weste onthlood is van Gesteente/
 Van Peerlen/en van Goud/ tot welstand der Gemeente.
 Castilien swelt van nijd/dat so een rijke Leen
 Als 't gulden Indus is/ schier yeder word gemeen:
 Dat dese goude Chupn in d' aldersoetste luchten
 Ons in den schoot verleent so veelderhande vruchten:
 Dies schat noch moept en spaert/om sluyten eens op 't lef
 Den draep-boom hande baert van Oosten/en van West.
 De Bondgenooten hier niet weynigh op en letten/
 Maar d' Eplanden alsins met wapenen besetten/
 Tot welcken eynde oock nu (om zyn erbarenthep)
 Den kloeken Geeraert Reyns gegeven is 't belepd
 Als opper-Admiraal/om d' Indische Quartieren
 Een besten van 't gemeen verstandigh te bestieren/

De liebe Hemel hem doch sonder onghetel
 Ter plaetsen brenghen wil daer hy regeeren sal/
 Op dat 't Geselschap mach dooz hem des Heeren zegen
 Met dankbaerheyt ontfaen/als eenen soeten reghen/
 En wassen meer en meer/ghelijck men groenen siet
 Den schoon ghebloeypden Epck aen eenen Water-bliet.

Oud Grieken-land treedt voort/ treedt voort met u zeplagien/

Maer kinder-spel by onse al bywende Boffchagien/
 Die dooz 't ghekolde blau gaen hoeren haren last/
 Ghetimmeret op een klee/daer nergheens hout en wast/
 En jaerlijcks niet te min wel dupsent werden stercker/
 Gelpck bereeck nen mach de blijtighen Nemmercker.
 Olyfles, Hercules, oft Typhis, wie ghy zijt!

Die u merck teekens eer hebt op gherecht soo wijt/
 Oft ghy verrijfen mocht/hoe soude u verwoond'ren?
 Soo onse Sloten ghy soo verre hoorde dond'ren?
 So vande Nooytsche baerck/ ghy saecht den grijsen tsoep
 Van't Oosten tot in't Weste ons Krighthepz trecken oft
 Soo vele schatten oock/de wanckele ghebouwen/
 Het avontuer der Zee/en 's Hemels gunst vertrouwen/
 Soo ghy de kusten saecht van't eene en 't ander veldt/
 Wiens streken zijn ontdeckt/wiens namen zijn ghestelt
 Op Houtman, Barentzoon, Speilberg, van Noord, Linschoten,
 Van Neck, Heemskercke, en meer van haer Wiles-ghenoten/
 Waer van d' Antipoden begroet zijn op de rij/
 Die and're Sterren sien/en Hemel-locht als wy.

Raest hem die 't al regeert/voert vander Staten stromen
 Nassau als Admiraal de Byzelds en de Coomen/
 Wien weder/wind/en stroom/soo vriendelijck toe-lacht/
 't Zp als hy spelen haert met sijn beschilbert Jacht/
 Het zp wanneer hy gaet syns vands Hez verftropen/
 Oft erghens winnen Sluys, terwyl men Crijght dooz Troyen,
 Elck wil de doozste zijn/elck loopt hem te ghemoet/
 Een nieuw-gier soel gheblaes de Vlagghen swieren doet/
 De Zee al lachelijck speelt/en schept een groot behaghen/
 Van soo een dapper Veld op haren bloed te draghen/
 Light winden (roeyt sy) licht; niet al te seer en rupstcht/
 Ghy siet wat grooter Dooft mijn natte doofst dooz-krupst/
 Oft soo ghy bullen wilt sijn Zeplen en sijn Wimp'len/
 Wacht u mijn aenghesicht met golven te berimp'len
 Op dat ghelijckerhand wy dienen sonder noot
 Den ghenen die mijn glas beschaduw't met sijn Vloot.

Ghelijck als aende Strangh/de Duppen ons ten goeden
 Beletten met gheweld den overloop der bloeden/
 Wanneer het woeste Wez upt sijnen afgrond draecht/
 Waer dooz al 't leege Land in rep en roere raecht/

Soo heeft Nassouwen oock (naest God) in onse allarmen/
 t'Vereenighd' Neder-landt haer byzhepdt gaen beschermen/
 Haer palen uptghefcrecht/en eynd' lyck doorz sijn drift
 Den vyde toe-ghebracht/ghelyck een rijke gift.
 O onderwouwen Prince! O bloeme van Orangen!
 O grooten Capiteyn! O teghen-gift van Spaengien!
 t'Gheruchte dynes lofs zy nimmer uptghewischt/
 Die t'onzen dienft tot noch u leven hebt verguist/
 En doorz u byoomhepdt nu zyt in Sint Joris Wyden
 Groot Ridder van de Kroon Britannia ghehouden.
 Bestendigh moet de vyde/ O Nederlanders! dueren/
 O heymelijcke schrick van uwe Mae-gebueren!
 Een yder u beminde/ een yder u begheert/
 V Bond-ghenoedtschap is een yder lief en weert/
 D'uptheemsche laten sich van alle kanten binden/
 En onderlingh met u eendzachtigh haer verbinden.
 De Tulpand-drager Turcq/het Othomansche zaed/
 Die t'heele Christen-ryck dreyghet met een wyed' ghelaet/
 Sijn Havens open stelt/en langher niet versteenicht/
 Heeft sijnen Scepter kortz met u Gebied vereenicht/
 Tot teercken van sijn gunst/maecht alle Slaven byp/
 En toont hoe lief en weerd hem uwe byzndtschap zy.

Wel aen ghy Watabiers/ die als op gouden straten/
 Als Wofsten henen treed/ wat salt u moghen baten?
 Wat batet/oft ghy smaecht soo veel welbaden Gods?
 Wanneer ghy die nuf bypucht/wellustigh/zyt/en trotz?
 Zoo ghy te hooghe blieghet/te leeghe suldy dalen/
 Zoo ghy den blicem naecht/O wacht u doorz sijn stralen!
 De stra ffe in tijds ontblucht/siet's Heeren goedhepdt aen/
 Eer ghy zyn strenghepdt voelt/wanneer ghy meynst te staen.
 Van Cybers/Zydoniers/en van Capernaen
 Doorz ware boete wordet bekeerde Rimbten.
 Woyt alle u Kroonen wech/u purp'ren slupers scheurt/
 En met een droef ghemoedt om uwe zonden treurt.
 Uwe ooren open slupt doorz't luyd gheschrey der armen/
 En treckt goetwilligh aen een hertelijck ontfarmen.
 Volghet dese Handelaers/van wiens Ophirisch Goudt
 En Silber/Salomon heeft Zions kerck ghebooldt.
 Gods Tempelen doorzwaer zyn d'arme Christen leden/
 Waer aen ghy alle u goud en silver mooght besteden:
 Den wijzen koopman slacht/die't beste deel verkieft
 En om de schoonste Beerle/een wepnigh goeds verliest.
 Men loopt/men woelt/men draeft met gierighe ghemoed'ren:
 Men hoopt sich bergen op van tydelijcke goed'ren.
 Veel Zeen men vast doorz krupt/beel Pulcken men upt-reed/
 Waer't Scherphen des gemoeds men heel en al verghheet.

Lof-ghesangh, over de Scheeps-vaert

O selven dan ontwoyd/ u schatten treed met voeten/
 En met den blinden Wol blijft niet in d' Aerde woeten:
 Maer koopt een seker rente/ een eeuwiglyc blyvend pand
 In 't nieu Jerusalem/ der bromen Vaderland:
 Al waer te binden is/ naer al dit pijnlyck slaven/
 Daer al dit aerdsch getwoel/ een soete en stille haben.
 Gedurende o mijn God! dat ick in 's Weerelds kragt
 Daer utwen hepl'gen wil mijn broosche leven slijt/
 Vergunt my dat ick mach/ O Vader alder dingen!
 Den uptgeheyden lof van utwe daden singen/
 Tot myner zielen hepl/ mijn eenigh oogen-merck/
 Tot d' Eere dynes Naems/ en bouwingh dynes Kerck.

I. V. Vondelen.

Wt.

V A N

HENRICVS

DE GROOTE,

KONINGH

V A N

VRANCKRYCK

EN NAVARRE.

El-aan mijn Zang-Goddin, 't is tyd dat wy aen-
vangen

Te stellé op 't Toneel, al zijn wy plomp en grof,
Het droevigh Treurspel van 't *Parisiaanfche Hof*,
Waarom de tranen noch bepeerlen onse wan-
gen. (nen,

Ghy werelt-Goden, o! die op u groote kroon
Op u Rijcx-Staven, en verheven zetels pocht,

Wiens wortels inde Hel, wiens spitsen inde Locht

Sich bergen, komt nu hier, komt hier ick sal u toonen:

Dit leerlijck fchouw-tooneel: komt doet u oogen open,

't Sy oft ghy heerscht daar ons met zijn gespiegelt licht

De morgen-wecker roept, 't zy oft ghy hebt geflicht,

V troonen daar den dagh ons aspunct gaat ontloopen.

Siet in dit tafereel van uwe heerlickheden

Den wanckelbaren ftant, fiet hoe eens Konings roem

En blyfchap eer verwelckt dan een vercierde bloem,

Die 's morgens vrolijck blooft, en 's avonds leyd vertreden.

Schout 's tijds getuymel aan, die als een gramme Leeuwe

V vluchtigh leven fcheurt, en hier in 't aartich gewoel

Den Vader ruckt in 't graf, den Soon stelt op den Stoel,

En wend soo stadigh 't glas van Koning, Staat, en Eeuwe.

X 3

Zijn

Zijn hooge Majesteit, de *Christelycke* Koningh
Sich nu gelegent vont, en Vranckrijck in 't gemeen
Riep, tot verlekeringh van dees *Monarchie*, alleen
Ontbreekt ons Koningin de Koninghlycke krooningh.

De krooninge wiens glants van 't Oosten tot den Westen
Gelyck den blixem licht, en onsen *Dolphyne* voed,
Soo manlyck tot de Kroon, als wel zijn Edel bloed
Rechtveerdigh erfgenaem hem tuyght, en kan bevesten.

Dus rees tot Sint *Denys* den blyden dagh besloren,
Tot *Medicis* triumph, waar voor de schoone Mey
Heur bloemen alleins op 't aartrijck als een spreij
Had verwigh uytgespreet, en rijckelijck gegoten.

An: 1674.
13. Mey.

De vyer ge Zonne-kloot (die met een heet gebluyster
Naar 't Tweelings teecken liep) heeft sich van spijt geberghet,
En van soo veel gesteente, en dierbaar gont geterght,
Verloos zijn heerlijckheyd, en zyner stralen luyster.

Wat pratter pronckery! wat zeltsaem levereijen
Vertoonen sich alhier! hoe blinckt hier mennighvout
Den aartschen Hemel, ð! hoe ruyfcht en kraackt hier 't gont
Der kleedingen, waer in sich *Zephyr* komt vermeyen.

't Is *Salomonis* Eeuw, 't zijn d' *Idumeesche* stranden,
De Peerlen zijn gemeyn, en 't Goud hier ongeacht,
Hier heeft Nature en Konst om 't konstigste gewracht,
Sy offren t'samen hier de wercken hunder handen.

Maar wie in al 't gedrang soo heerlijcken van verre
Doch boven al uytmunt? o 't is de Koningin!
Henrici schoone Bruydt, de sterflijcke Goddin,
Dicmen de Kroon opstelt van Vranckrijck en Navarre.

Die met heur witte hand, en vingeren ompeereit
Den Scepter *Galliae*, eenstemmigh algelijck
Men Koninginne kroont van 't Franche Koningrijck,
En wettelijck omdrukt voor God, en al de weerelt.

Ay ziet! wat grooter vreught, en vrolijckheyd der *Franssen*
Gemoeden Ree bevangt, nu met een luyde stem
Des Hemels *Echo* roept, veel heyls de *Diadem*
Die op *Maries* hooft weerlicht met helder glanssen.

Leeft lange, o Koningin! die door u kinder-baren
Ons gelucksaligh maackt, uyt wiens vruchtbaren schoot
De *Dolphyne* is verweckt, die naar zijns Vaders doot
Den sleutel van dit Rijck sal houden, en bewaren.

Ter

Treur-Dicht van Henricus de IV.

57

Ter goeder tijd, en uur *Princesse!* ghy *Florence*
Tot onser baten liet, en braackt de blauwe Zee,
Heur golven met de Kiel uws vlottigh Schips in twee,
En landen spoedigh als een *Venus* aan ons grensen.

Dus eyndighr dese Feest, *Vive! o Vive la Reine!*
De naklang al den nacht vast wederschalt verheught,
Denijs onwetens is op 't hoogste van zijn vreught,
Met dat sich *Phœbus* weer komt spieglen inde *Seine*.

De Koning vint *Parijs* met vrolickheyd bevangen,
En overgeven heel: hy fiet na zynen lust
Hoe vlytigh yder sich ciert; wapent, en toerust,
Om 's volgenden Sabbaths zijn Koningin t'ontfangen.

Henricus die de deught, en 't heyligh *Evangelij*
Soo vyerighlijck beschermt, eylaas! denckt luttel ach!
Dat met de Zon alree gerefen is de dagh
Waar in zijn leven sal verwelcken als een Lely.

Als hy naar middagh doet den Koetsier zynen wagen
Voorthalen met 't gespan, terwijl aen 's Hemels glas
De Zonne wederom gaat vallen in het gras
Soo heeft de klock zijns tijds de laatste uur geslagen.

Hy klimt ontydelijck in zijn gewielde Koets
Om volgens zynen aart in 't Heldisch *Arcenaal*
Zich spieglen in 't azuur van 't Oorloghs wapen-staal,
Daar van zijn vromigheyd blijktt de beproefde toetsen.

Waar is de dapp're schilt daar zijn verwonnen Steden
Men in geblixemt fiet? daar hy met 't bloedigh sweert,
Met roode sluyers, en veel krijghs-roof quam te peert,
Selfs uyt den slagh *Tury* triumphelijck gereden.

Daer 't bloed liep van zijn arm met karmozyne stralen,
Daer hy stack inde locht de bloedige *Tropheen*,
Waar met de *Ligne* in 't vlack bestoven velt verscheen,
En meynden van zijn hoofd de groote kroon te halen.

De blasers liggen hier daer zijn rebelle *Gallen*
Eer met gedwongen zijn tot onderdanigheyt,
Waar met de dulle *Mars* ter neder is geleyt,
Waar met beschoten zijn soo veel versteende wallen.

Maer och! hy rijdt al voorts, lijf-wachters wilt u schamen!
Dat ghy so traaglijck volgt, 't is tijd om toe te sien,
Ghy laet hem in zijn koets met weynige Edel-lien
Zijn eynde vinden, en zijn duyfter tombe t'samen.

De Voerman die hier stiert de breydels, en de toomen
Den Stierder recht gelijckt, die met 't gevelerckte Schip
Loopt op een blinde Syrt, op een verrader-klip,
Op een gedoken Rootz in d' *Oceaanfche* stroomen,

De Rossen doen 't gebit van hare breydels schuymen,
En weyg'ren huy en traagh te trecken hunnen last,
De toom die hun bedwinght, de geesfel-sweep die klast
Doet hun den laatsten pat van 's Coninghs rit opruymen.
't Playeyfel vander straat, d'oneffen harde steenen

De Koetsen weeren wil in heuren quaden tocht:
Des Hemels oogh verdompt zijn sackel inde locht
De blauwen Hemel sich ontluyfster al met eenen.

Gelijckmen menighmaal de teeckens en voorboden
Van 't aanstaande onweer ziet, als over 's werelds kruyn
Sich donder, blixem, wint wroeght dampigh, mistigh bruyen,
Als *Inno* krygen sal met heuren God der Goden,

So sietmen hier alree beweegelijck voorloopen
De bonte Regen-boogh, der swerter wolcken val,
Die Vranckrijcks *Horifont* met 't schreijende kristal,
Van een stort-regen sal in droeve tranen doopen.

Françoys (o geen *Françoys*) maer overgeven Moorder
Den wagen heeft in 't oogh, welck by sint *Innocent*
Een Kerre, en Koetsen ontmoet, die met hun wielen, blent
Weerhouden 's Coninghs Koets, dat achterwaerts noch voorder

Geen van hun allen mach: 't zy dat de Raders haken
In d'een en d'anders As: oft 't zy elckanders Rat
Malkanderen in 't spoor van eenen wagen-pat
Weerhouden, en so 't saamaan 't stille staen geraken.

De boofwicht hier op loert, en siet zijn sake schoone,
Dies wapent *Satan* hem, hy ruckt uyt zijnder schee
't Geblinddoeckt hand-staal daar hy met (ô schricklijck wee!)
Bourbon twee wonden geeft aldaar hy zit ten toone:

Beyde in sijn slincker zyd', vervloecte Moorder-stucken!
d'Een naer de schouder toe niet dieper is gepriemt
Dan recht door 't vliefigh vel: en d'ander al gevliemt
Van 's Coninghs Edel hart, gaat d'ader diep doordrukken.

Beneen de feste rib 'tgepuncte moort-mes krachtigh
In 's Coninghs lichaem dringht, so dat het met zijn spits
Den hollen ader treft, ô doodelijcken flits!
De wereltsche *Monarch* sinckt in zyn koetsen onmachtigh.

Treur-Dicht van Henricus de I V.

39

Gelijk op *Helicon* uytbortelende d'ader
 Des Berghs ten Hemel sprongh, doen met 't hoef-yfer straf
Perſei lichten Hengſt heur sloegh, en oorsprong gaf,
 Soo ſpuyt oock alſins 't bloed van deſen Franschen Vader.
 Zijn Edel-lien verbaaft om 't edel bloed te ſtelpen
 Flux wenden na 't Palleys de Koninghlijcke koets,
 Die ſtroomigh overliep van een reviere bloets,
 Men riep, men kreeſch om hulp, eylaas! ten mocht niet helpen.
 Van alle kanten 't volck de ſtraten quam vervullen,
 En bootſen 't baar-gedrang van een vergramde Zee,
 D'een om den moordenaar te ſcheuren flux in twee
 Men als een Leeuwe ſagh van toorne en gramschap brullen.
 D'een loopt na 't groot Palleys, en d'ander met veel ſcharen
 Zich op de Wallen geeft, d'een ſpoeyt zich vlugh en rat,
 Om 't *Capitolium* van dees beroemde ſtadt:
 En d'ander om *Loys* den *Dolpſijn* te bewaren.
 Dus ondertuſſchen raackt de Koningh inde *Louvre*,
 Alwaar zijn bleeck gelaat na 't leven vaſt de doot
 Aſchildert, en betuyght den ſterffelijcken noodr,
 En ſter-ooght Hemel-waarts naar alder vromen Oevre.
 Zijn handen vlecht hy t'ſaam naar den geſterden Throone,
 En roept (eylaes! ſoo 't ſchijnt) den hoogſten Koning aan:
VVilt tot een Offerhande ô Heer! mijn Ziel ontfaan,-
Als 't Lichaem ſal ontlaſt zijn van dees aartſche Kroone.
 Drymalen ſchijnt hy noch *adien* te roepen t'elcken,
Adien mijn Coningin, mijn Kinders, en mijn Hof,
Mijn leven nu verſcheyt nye's Lichaems brooſe ſtof,
Onſterflijck zy mijn Ziel, 's Geſts Hutte moet verwelcken.
 Daar werd zijn Lijck beſchreyd met heet beweegde tranen,
 De droefheyt overvloeyt tot 's Hemels hoogh gebouw:
 't Geluyt ten wolcken klimt, daar kleed zich inden rouw
 De Choor des Parlements, met al zijn onderdanen.
 De duyſent-tongſche *Faam* zy u gerucht bevolen
 Beklaaghlijcke *Monarch!* aldus de *Peleaan*,
 Met *Ceſar* de Romeyn dy lange is voorgegaan,
 Doch huns naams *Echo* ſpeelt noch heden inde polen.
 Iaar-maanden ſeventhien, en elf *Olympiaden*
 Afgonſtigh heeft de tijd u dagen afgemaayt:
 En eyndelijcken 't wiel van dynen loop gedraayt
 Na datmen heeft geſien de blixemis van u dâden:

Y

Naar

Naer datmen den Olijf heeft vredelijck sien bloeijen
 Sint ghy den *Thracier* hebt sijn wapenen berooft,
 En onder 't lief ontfagh van u gelauwert hoofd
Navarre, en *Vranckryck* tot een Lichaam laten groeijen:

Nu slaapt *Henrice*, slaapt, nu rust op der gedachten
 Verheven Altaar-plat, naar so veel Wapen-strijts:
 Vermeluwt dijn *Collos* door 't oudt verloop des tijds,
 Oft wischtmen 't graf-schrift uyt van mijn geveerde schachten.

V vliegende gerucht kan tijt noch eeuw verrasschen,
 De *Phoenix* beelt dit af, die eyndelijcken spijft,
 't Vuyr met zijn sterflijckheyd, waer uyt de Ionge rijft:
 So sietmen weer verweckt, den *Dolphyne* uyt u asichen.

O snoode *Ravaillac*! God sal hier namaels eyssen
 Van u (die *Jean Castet*, *la Barre* en *Biron* volght
 Welck *Acherontis* poel, en *Stryx* heeft op gegolght)
 Het dier vergoten bloet met een gekromde zeyssen.

Eylaas! ghy moort u Ziele in droefheyd, en ellenden,
 Met 's Conincx sterflijck lijf te maaijen in het graf,
 En moet hier evenwel door d'alderwreetste straf
 Treurpeligh dynen tijt met 's Conincx eynd volenden.

Den Hemel zy gelooft, die met zijn goetheyds vlercken
 Heeft *Vranckryck* overschauwt, en met genade omarmt,
 Die in so grooten storm den *Dolphyne* heeft beschermt,
 Met d'Edle Coningin, nu prijft Gods wonder wercken.

Veel heyls, en veel gelucks, o schoone Morgen-sterre!
 Die over *Vaanckryck* licht, en in uws Vaders plaats
 Met dijn Vrouw-Moeder heersicht, met so veel wyzen raats,
 Io. Io. de Kroon van *Vranckryck* en *Navarre*!

Dolphyne (niet meer *Dolphyne*, maar Conincklijke *Lely*,
Loys die stadigh moet vertreden sien den Kop
 Sijs vyants, en alsins 't velt-teecken rechten op,
 De roode Staandaart-Vaan van 't dobbel *Evangelij*)

Tot eenen *Gyges* groeyt, dat door u kloeck bestieren,
 Des *Ibers* Ialouzy dy nimmer achterhaelt,
 Als 't *Pyreneesch* geberght dijn Rijck van Spangien paalt
 Schut sijn afgontfigheyd, oock so van u frontieren.

J. P. Vandelen.

Zedighe Gedicht /

Wande

Zedigheid der Menschen en Schanckelbaer-
heid der Konings-Enijcken.

I.

LCK heeft ghebiedens Lust, elck tracht naer
hooge staten,
Na eenen Tytels glans, nae Myters, Staf en
Croon,
Na Bisdom, Graeflijkheyd, en Rijcken boven
maten:
Elck wil als aerdsen God hier bouwen zynen
Throon.

2.

Indien sulcx heyl aenbrocht, ick wild oock daer na streven
Om 't ampt eens Vorsten, Graefs of Konings te bekleen,
Maer overmids sulcks heyl aenbrengen kan noch geven,
Verfoey ick 't al gelijck, en acht van allen geen.

3.

Wat segh ick, zijn dan niet Monarchen hoogh gebooren?
Als met den heldren glants eens Godheyds aengedaen:
Dien selden haers gelijck of niemand komt te voeren
Kan ergens salicheyd dit Heyl te boven gaen?

4.

't Is waer ick latet toe, dat' uyterlijck voor d'oogen
Sijn met een wolck om-schaut van grooter Majesteit:
Maer innerlijck in 't hert, is 't niet als waen en loogen,
Is 't vol van slaverny, druck en katyvigheyd.

5.

De Croon al schenckte een Son van Gout en Dyamanten
Is haer een lastigh pack: de zyde en purper dracht,
't Lijf noopt met ongemack: de Dienaers en Trawanten
Haer 't harte beven doen, en sorgen dagh en nacht.

Y 2

Den

6.

Den Scepter zijne moe te hand'len en te dragen,
 Om dat meer Rijcken niet staen onder haer gebiedt:
 Is d'eene werelt haer, en hoorende gewagen
 Van 't ander werelts Rijck, zy huylen van verdriet.

7.

Zijn d'Onderdanen veel, veel valter te bestieren:
 En na de volckren zijn in zeden onderscheen,
 Zy onderworpen zijn elx zeden en manieren,
 Of d'een of d'ander raect te lichtlick op de been.

8.

De Moft haer edick is, hoe zoet en uytgenomen:
 Bancket noch Venesoen haer honger niet versaet:
 's Nachts als een ander rust so schiet haer in haer dromen
 Dat yemand na haer kroon of na haer leven staet.

9.

De vyanden zijn veel van binnen of van buyten,
 Is 't een rumoer geslist, het ander dat ontstaet,
 Van buyten staet haer toe des vyants heyr te stuyten,
 Van binnen toe te sien voor oproer of verraet.

10.

Soo haer den seghen mist van welgeboorne Soonen,
 Of isser maer een vrucht, sy sorgen voor misval:
 Zijn oock de Kindren veel sy duchten om de Croonen,
 Een bloedigh strengh gevecht ten lesten volgen sal.

11.

Kort-om; so glory-rijck en heerlijk alse schynen,
 Voor 't uytterlijk gelaet, soo deerlijk wederom
 Haer innerlijk in 't hart doorprickelen veel pynen:
 Behalven dat 's op 't laetst verwelcken als een bloem.

12.

Als d'onverwachte Dood genaect tot haer Palleyfen,
 En aen haer Poorten klopt: die naulijcks opgedaen
 Een droeve stem ontmoet, 't is tijd ghy moet verreyfen,
 Monarchen maeckt u ree! 't is hier met u gedaen.

13.

Daer vanght het suchten aen met uytgestorte tranen:
 Adieu mijn heerlijkheyd! adieu my Werelds rijck!

93
Houd van aenbeden op : mijn knielend' onderdanen!
Mijn Son is laegh gedaect, mijn glory valt in 't slijck.

14.

Dan zijns min noch meer als d'armst der bedelaren,
Die om een kruymken Broods voor hare traly badt:
Indien de balssem 't Lijck mocht voor 't verrotten sparen,
Dit mocht al 't voordeel zijn 't geen noch een Coninck had.

15.

Wech dan met d'ydelheyd ! daer so veel duyfsent menschen
In stellen 't hooghste goet en 't alder-opperst heyl:
Wort Vorsten uws gemoets, wat wildy schoonders wenschen?
Dees deughd is ongemeen, nochtans voor yder veyl.

16.

Een machtigh Coningh is 't, die zijn verdorven lusten
Zich onderworpen heeft, en over haer gebiet,
Die zijn gemoet besit in stilheyd en in rusten,
En willeloos in God niet anders wil als niet.

17.

De sulcke draeght in sich zijn Coninghrijck beslooten,
De sulcke vint in hem al 't geen hy in God socht,
Door 't uytgaen van hem selfs, en door sich selfs t'ontblooten
Hy als gelegend heel, het aertrijck aen sich brocht.

18.

Vermits men sulcken heyl onwetlijck niet mach erven,
Dat is, ten zy men daelt van 't Goddelijcke bloet:
Is 't wonder dat dan veel dees hoocheydt moeten derven?
En datmen seldenh vint een Coningh naer 't gemoet?

19.

Verliest u selven dan en word uyt God geboren,
In dien ghy anders haet der sonden slaverny,
En uws Ziels vryheyd lieft, ghy werd als uyt verkoren,
Gefalicht en gesalft, tot sulcken heerfchappy.

*Dit songh ick daer ick lach gerust en onbekommert
Van d'uytgestreckte Eyck beschadwt en belommert.*

R E G I S T E R

Der

Ronst-Plateny ende Beschryvinghen.

AE	<i>Neus vzaeght zyn vader. Pag: 24</i>	
	<i>Aesculapinus doodet den Basilisc. 9</i>	
	<i>Afgoderij der twee hepdensche</i>	
	<i>Priesters. 70</i>	
	<i>Apuleius wordt Gzel/ en weder mensch. 69</i>	
	<i>Archilla vertroost zynen armen vriend. 57</i>	
	<i>Arion wordt banden Dolphyn verlost. 63</i>	
	<i>Armoed hint de Fortuynne. 21</i>	
	<i>Appelles bestraft den Schoenmaker. 72</i>	
	<i>Bacchus en Pegasus by den Wyjn. 10</i>	
	<i>Welcht der opzeker vriendenchap te ko-</i>	
	<i>men. 54</i>	
	<i>Bias seyd de tonge ist beste en quaetste. 43</i>	
	<i>Crates werpt zyn goed in Zee. 38</i>	
	<i>Cupido wordt upten Hemel geworpen. 3</i>	
	<i>Damon en Pythias twee trouwe vrienden. 55</i>	
	<i>Demothenis fabel van Bonden en Wol-</i>	
	<i>ben. 66</i>	
	<i>Diana dooz haer blift veracht Cupido. 12</i>	
	<i>Dionisius hangt bobt Damocles een swaert. 28</i>	
	<i>Diogenes berispt Plato. 33</i>	
	<i>Diogenes in zyn vat en Alexander. 35</i>	
	<i>Diogenes verwerpt zynat beker. 36</i>	
	<i>Diogenes soekt nitschen. 37</i>	
	<i>Dood en Cupido wijselen elkanders pylt. 13</i>	
	<i>Empedocles bestraft de slapende hechters. 56</i>	
	<i>Firminus laet hem met hamers slaen. 59</i>	
	<i>Fortuyn, of Abontuynus. 20</i>	
	<i>Gierigheyt treckt Vyfshedy in 't net. 19</i>	
	<i>Harpyn by Tyraunen en Ghyfvoegels. 68</i>	
	<i>Herculis de Gaulois welfprekentheyt. 42</i>	
	<i>Hercules in een boom en twee Godinne. 48</i>	
	<i>Hippomanes verbiint Atalanta. 22</i>	
	<i>Iupiter baert Pallas. 4</i>	
	<i>Keiser Tiberius en de Bedelacr. 23</i>	
	<i>Keiser vzaeght Bias vande dooden. 25</i>	
	<i>Kleyne Vverld of Mensch. 1</i>	
	<i>Koning sielt dootmoedigste in 't Gysch. 29</i>	
	<i>Liefdekens of Charites. 17</i>	
	<i>Maetigheyt des Wyjns by dyp bekers. 39</i>	

<i>Mensch by de Alepie Werld. 1</i>	
<i>Mensch by een Boom. 34</i>	
<i>Milonis dwase sterckheyt. 60</i>	
<i>Molen by Godes lanckmoedigheyt. 8</i>	
<i>Momus berispt Venus dans. 14</i>	
<i>Nero doodet zyn Moeder. 24</i>	
<i>Opdigheyt schein haer selben. 6</i>	
<i>Ninns Pompilijs Tempel der belofte. 58</i>	
<i>Parthasius de Schilder en Zeuxis. 73</i>	
<i>Penelope knusheyt. 53</i>	
<i>Perillus wordt in zyn Stier verbrandt. 27</i>	
<i>Pythagoras sobere Maetigheyt. 31</i>	
<i>Pluto, of de Tjere Ewage. 30</i>	
<i>Polyrates is gelukkig. 64</i>	
<i>Prometheus wordt den lever gepicht. 5</i>	
<i>Rade diert haer met ander pluymen. 67</i>	
<i>Remora het visken by de tonge en 't vier. 65</i>	
<i>Rechter scheidt by sonen met wysheyt. 46</i>	
<i>Sardanapalus spint met de Wyven. 26</i>	
<i>Schipper te Rhodus met kozen. 45</i>	
<i>Schilder-konsts bindinge. 71</i>	
<i>Semiramis een dappere heldinne. 50</i>	
<i>Silvere Eempe regeert Iupiter. 2</i>	
<i>Socrates woort van zyn vrouwen gequeult. 32</i>	
<i>Solon sijnt zyn tonge af. 44</i>	
<i>Sone sijt des moeders neuse af. 47</i>	
<i>Sphinx het Monsterdier. 40</i>	
<i>Tantalus by de Gierigheyt. 61</i>	
<i>Terminus by Godes schickinge. 7</i>	
<i>Tempels der hepdenen. 16</i>	
<i>Tonghe het beste en quaetste. 43</i>	
<i>Tomrys verlaet Cynus. 51</i>	
<i>Dat behoudt zyn eerste reucke. 49</i>	
<i>Venus is hout sonder Bacchus en Ceres. 15</i>	
<i>Vlyfius geullen beranderen in beesten. 52</i>	
<i>Wede vertroet Mars en Bellona. 11</i>	
<i>Welbadan byderdeley te komen. 18</i>	
<i>Wyjn maect belerlepen menschen. 62</i>	
<i>Zeuxis en Parthasius Schilders. 73</i>	
<i>Zoilus siet ander luden gebreck. 41</i>	

Register van verscheyden leerlycke en treflycke Dichten.

V	<i>Ver Wterken. 74</i>	<i>Verbaert des Grooten Hamji. 85</i>
	<i>Maetsel des Dichters. 74</i>	<i>Ydelheyt der menschen. 91</i>
	<i>Lands welbarn. 75</i>	

T'AMSTERDAM,
Gedruckt by Paulus van Haesteryn.
ANNO 1622.

